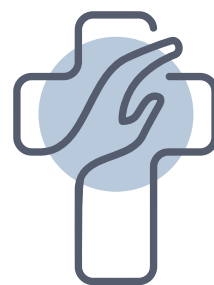


2022. XXXI. évfolyam, 1. szám

SZOLGATÁRS

baptista folyóirat



szolgotars.hu

Kiket üdvözít Jézus halála?

Az érzelmi zsarolás jellemzői,
felismerése és legyőzése

A fogyatékkal élő emberekhez
való viszonyulásról

Az anabaptista mozgalom
margójára

Jézus visszajövedele



Tartalom

KORTÁRS IGAHIRDETŐK

Fodor Jonatán

Kiket üdvözít Jézus halála? 2

TEOLÓGIA

Szarka János

Babilon megrészegítő pohara.....6

Tok Bence

Jézus visszajövele
Az ezeréves királyság - 3. rész 16

PSZICHOLÓGIA

Tóth Sándor

Az érzelmi zsarolás jellemzői, felismerése és legyőzése.....21

TANULMÁNY

Szebeni Olivér

Valláskritika..... 34

SZOCIOLÓGIA

Flogny Károly Lajos

A fogyatékkal élő emberekhez való viszonyulásról

Egy vizsgálat a magyarországi protestáns szabadegyházak körében 46

EGYHÁZTÖRTÉNET

Vasadi Lajos

Az anabaptista mozgalom margójára - 1. rész..... 59

KÖNYVAJÁNLÓK

Boncz Zoltán

Debra Bridwell: Gyermekre várva..... 63

Újraindítás.....67

Az evangélium

Az egyház Krisztus szépségének tükre
- könyvajánló..... 68

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa



Felelős szerkesztő: **Sinka Csaba**

Felelős kiadó: **Papp János** egyházelnök

Tördelőszerkesztő: **Sinka Csaba**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 20-886-0410

www.szolgotars.hu

szolgotars@gmail.com

ISSN 1218-425X

A lap ára: 900 Ft. Előfizethető a kiadóhivatalnál.



A szerzőről

Fodor Jonatán a Székesfehérvári Baptista Gyülekezetben tért meg 13 évesen. Már ekkor nagyon érdekelni kezdte a teológia és a misszió. Tatabányán négy évet töltött gyülekezetplán-tálással, jelenleg pedig a harmadik évét tölti a Baptista Teológiai Akadémián. Budapesten a Naphegy Keresztény Gyülekezetbe jár, hétköznap pedig egy felekezetfüggetlen bibliakört vezet. Tanításai elérhetők a *John The Baptist - evangéliumi tanítások* YouTube-csatornán és Facebook-oldalon.

Fodor Jonatán

KIKET ÜDVÖZÍT JÉZUS HALÁLA?

Az üdvösség azt jelenti, megmenekülés:

1. Megmenekülés a bűntől – a földi életben a bűn erejétől, a halál után a bűn jelenlététől is.
2. Megmenekülés a bűn következményétől – Isten haragjától és kárhuztató ítéletétől.

A Bibliában több helyen is ott van, hogy Jézus meghalt mindenkiért, illetve az egész világért.

„Mert Krisztus szeretete szorongat minket, mivel azt tartjuk, hogy ha egy meghalt mindenkiért, akkor mindenki meghalt; és azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt.” (2Kor 5,14-15; kiemelés tőlem)

„Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus, aki váltásául adta önmagát mindenkiért, tanúbizonyságot maga idejében.” (1Tim 2,5-6; kiemelés tőlem)

„És ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a mienkért, hanem az egész világért is.” (1Jn 2,2; kiemelés tőlem)

Ez tényleg benne van, a kérdés csak az, hogy ezt hogyan szabad érteni, és hogyan nem. Előrebocsátom, hogy a kérdést nem egy görög szótár fogja eldönteni. A „mindenki” és a „világ” helyes fordításai a görög szövegnek. Ez nem egy nyelvészeti kérdés. A választ a Biblia többi része fogja megadni. Nem ígérem, hogy minden felmerülő kérdést megválaszolok ma nektek, de arra vállalkozom, hogy elmondjam, hogy az előbbi igék miért nem jelenthetik azt, hogy Jézus halála a világon minden embert üdvözíteni fog.

1. A klasszikus arminianus álláspont az, hogy Jézus halála a világon mindenki számára lehetségessé tette az üdvösséget, de végső soron az ember döntésére bízta, hogy ki üdvözülni fog. Tehát szerintük Isten mindenkit meg akar menteni, azt akarja, hogy mindenki megtérjen, de nem mindenáron. Ebben a rendszerben a szabad akarat értékesebb, mint az élet, és Istennek fontosabb a szabadságunk tiszteletben tartása, mint az, hogy ténylegesen megmentse azokat, akiket szeret. Pedig ha

„Akikért Krisztus meghalt, azokat mindenképpen üdvözíteni is fogja.”

Isten valakit annyira szeret, hogy a legnagyobb értéket, egyszülött Fiát feláldozza érte, akkor hogyan áldozna fel a megmentéséért bármi mást is (beleértve a szabad akaratot), aminek az értéke össze sem hasonlítható Krisztuséval?

Ők helyesen látják, hogy nem mindenki üdvözl, azt is, hogy a hívők üdvözlnek, de vagy Isten megmentési képessége vagy megmentési szándéka csorbul náluk.

2. A Budapesti Autonóm Gyülekezetben (BPA) nemrég megjelent az univerzalizmus. Ebben nincs egyetértés a vezetők között, de megtúrik Piszter Ervin álláspontját is, aki szerint Jézus mindenkiért meghalt, Isten pedig mindenképpen véghez viszi, amit eltervezett, tehát mindenki megmenekül. Idézem a 2021-es nyári táborban elhangzott szavait:

„Én nem akkor menekültem meg, amikor ennek kifejezést adtam, én meg voltam menekülve már ott a kereszten. Én kétezer éve meg vagyok váltva. (Eddig akár egy kálvinista is lehetett volna, csak hogy ezt a megmentettséget a folytatásban kiterjeszti mindenkire.) – Egyikünk sem születik gonosznak. Egyszerűen belesodródunk, és kiderül, hogy egyre inkább belesodródunk abba. És azért mondom, hogy nem születünk gonosznak, mert amiképpen Ádám-ban elvesztünk, úgy Jézus Krisztusban az emberiség megigazult.”

Ez magával vonja azt is, hogy igazából minden, miben hiszünk. Ez nem a klasszikus New Age-es univerzalizmus. Nem tartja az összes vallást egyenértékűnek, és nem mondja, hogy ezek egyformán helyes utak Istenhez, hanem azt mondja, hogy Jézus az, aki üdvözít, de kivétel nélkül minden embert.

Ő helyesen látja, hogy Isten mindent véghez viszi, amit akar, és a megváltás nemcsak egy felkínált lehetőség, hanem egy már elvégzett munka, és mindenképpen üdvözlennie kell azoknak, akiket Jézus megváltott. Jól látja, hogy nem mi tehetünk az üdvösségünkről, hanem mindenért Istené a dicsőség. De figyelmen kívül hagyja a Bibliának egy jelentős részét, ami arra figyelmeztet, hogy nem mindenki menekül meg a kárhozattól.

3. A kálvinista álláspont az, ami legközelebb áll a szívemhez, amely számol Isten mindenhatóságával,



de számol azzal is, hogy nem mindenki üdvözl. A kálvinizmus öt pontjából a leginkább vitatott rész a korlátozott engesztelés tana. A korlátozott engesztelés azt jelenti, hogy Krisztus csak a választottak bűneiért halt meg a kereszten. Vagy megfordítva: akikért Krisztus meghalt, azokat mindenképpen üdvözíteni is fogja. De mivel tudjuk, hogy nem mindenki üdvözl, ezért a megváltás sem mindenkire vonatkozik. Isten igazságtalan lenne, ha kétszer büntetne ugyanazért a bűnért: egyszer a kereszten, egyszer pedig a pokolban. Ha Jézus a világ összes bűnét eltörölte a kereszten, akkor nem marad semmi, amiért bárkinek is a pokolra kellene mennie. Mivel lesznek emberek a pokolban, és Isten igazságosan küldi oda őket, ezért az ő bűnük biztos, hogy nincs eltörölve.

A kálvinisták azzal tartoznak a világnak, hogy megmagyarázzák a „világ” és a „mindenki” szavakat, ha ez nem vonatkozik a világon mindenki-re, vagy nem úgy, ahogyan azt az arminianusok vagy az univerzalisták értik.

Ezt a feladatot meghagyom másnak. Én ma azzal szeretnék foglalkozni, amit a kálvinisták és az arminianusok egyaránt vallanak: tehát hogy nem mindenki üdvözl, és a megváltás csak a hívőket üdvözíti.

„Az evangélium nem mindenki számára jó hír. Az evangélium a rossz hírrel kezdődik, és semmi jót nem ígér azoknak, akik nem hisznek.”

Pár ige a kárhozatról:

„Menjetek be a szoros kapun! Mert tágas az a kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik bemennek azon. Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik megtalálják azt.” (Mt 7,13–14)

A sok a kevéssel van szembeállítva. Sokan mennek a pusztulás felé, és kevesen találják meg az életet. Még csak nem is ugyanannyian, mindenki pedig végképp nem.

„Nem mindenki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram, hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát. Sokan mondják majd nekem azon a napon: Uram, Uram, nem a te nevedben prófétáltunk-e, nem a te nevedben úztünk-e ördögöket, és nem a te nevedben tettünk-e sok csodát? És akkor kijelentem nekik: Sohasem ismertelek titeket, távozzatok tőlem, ti gonosztevők!” (Mt 7,21–23)

Sokan lesznek, akik azt hiszik, hogy elég jó hívők voltak, hogy bemenjenek a mennyek országába, de nem fognak. Nemcsak néhány ember, hanem sokan!

Utolsó ítélet: juhok és kecskék. Az emberiség nem egy, hanem két nagy csoportra oszlik. Az egyik csoportnak ezt mondja Jézus:

„Menjetek előlem, átkozottak, az ördögnek és angyalainak elkészített örök tűzre!... És ezek elmennek az örök büntetésre [Károli: gyötremre], az igazak pedig az örök életre.” (Mt 25,41.46)

Amilyen valóságos és amilyen örök az üdvösség, olyan valóságos és olyan örök a kárhozat is. Ha az egyiket próbáljuk elmaszatolni, a másikkal is ugyanazt kell tennünk. Jézus teljesen komolyan gondolta, amikor ítéletről beszélt, nemcsak azt mondja, hogy sokan ezt érdemelnék, hanem azt, hogy sokakkal ez fog történni.

Tehát mi a Biblia válasza arra a kérdésre, hogy kik üdvözülnek?

1. Akikért Krisztus meghalt. De kikért halt meg?
2. A választottak. De kik a választottak? Van erről egy lista az élet könyvében, csak sajnos abba nem látunk bele.
3. A hívők. Ez az általunk leginkább ellenőrizhető pont, és a Biblia is erről beszél a legtöbbet.

Az első kettő kicsit megfoghatatlan, de a hit egy olyan dolog, amit megtapasztalhat az ember. Nem lá-



tunk bele az élet könyvébe, nem látjuk, hogy kiknek a nevei vannak felírva, azt viszont mindenki el tudja dönteni magáról, hogy van-e hite. Ezért beszél anynyit a hitről a Szentírás, és ezért kell nekünk is ezzel foglalkoznunk.

„És ahogyan Mózes felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell az Emberfiának is felemeltetnie, hogy aki hisz, annak örök élete legyen őbenne. Mert úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,14–16)

Amikor Mózes felemelte a kígyót a pusztában, csak azok gyógyultak meg a halálos kígyómarásból, akik felnéztek a rézkígyóra. Jézus önmagát hozza párhuzamba a rézkígyóval, a hitet pedig a rézkígyóra tekintéssel. Ahogyan akkor azok menekültek meg a testi haláltól, akik felnéztek a kígyóra, most azok menekülnek meg az örök haláltól, akik hisznek Krisztusban.

Úgy szerette Isten a világot. Hogyan is szerette a világot? Úgy, hogy megszületett Fiát adta. Milyen céllal? Hogy aki hisz, az el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Tehát Istennek a világ iránt érzett szeretete egy olyan tettet váltott ki Istenből, ami a hívőket menti meg, és nem az egész világot.

Az evangélium nem mindenki számára jó hír. Az evangélium a rossz hírrel kezdődik, és semmi jót nem ígér azoknak, akik nem hisznek.

„Arra vagyunk felhatalmazva, hogy a hit általi megigazolást hirdessük, mert a Biblia nem ismer semmilyen más megigazolást, és semmilyen más reményt nem kínálhatunk senkinek, csak azt, hogy aki hisz, annak örök élete van.”

„Most pedig törvény nélkül jelent meg Isten igazsága, amelyről bizonysgot is tesznek a törvény és a próféták, mégpedig Isten igazsága a Jézus Krisztusban való hit által minden hívőnek. Mert nincs különbség, mivel mindenki vétkezett, és nélkülözi Isten dicsőségét, Isten ingyen igazít meg az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban lett váltság által. Őt rendelte Isten engesztelő áldozatul az ő vére által azoknak, akik hisznek. Ebben mutatta meg igazságát. A korábban elkövetett bűnöket ugyanis elengedte türelmében, hogy e mostani időben megmutassa igazságát: mert ő igaz, és igazzá teszi azt is, aki Jézusban hisz. Hogyan lehetséges akkor a dicsekvés? Lehetetlenné vált. Milyen törvény által? A cselekedeteké által? Nem, hanem a hit törvénye által. Hiszen azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül. Vagy Isten kizárólag a zsidóké? Nem a népeké is? Bizony, a népeké is, mert egy az Isten, aki megigazítja a körülmetéltet hitből, a körülmetéletlent pedig hit által.” (Róm 3,21–30; kiemelés tőlem)

Ebben a szakaszban nyolcszor fordul elő valamilyen formában a hit. Jézus engesztelő áldozata azoknak engesztelő, akik hisznek. Azt teszi igazzá, aki hisz Jézusban. Isten nem kizárólag a zsidóké, hanem minden nemzetből – akár zsidó valaki, akár nem – azoké, akiket hit által megigazított. A körülmetélt is hitből és a körülmetéletlen is hit által igazul meg. Avagy mindenki, aki megigazul, hit által igazul meg. Nincs különbség tehát abban, hogy mindenki vétkezett, és abban sem, hogy mindenki, aki megigazul, hit által igazul meg. Abban viszont van különbség, hogy nem mindenki hisz.

Nem mintha a hitünknek bármit is hozzá kellene tennie Krisztus munkájához, vagy mintha a hívők ne lennének megváltva már a hitre jutásuk előtt is. Azonban a hívőkön kívül senkiről nem állítja a Biblia, hogy üdvözülne. Előbb-utóbb tehát hitre kell jutnia azoknak, akikért Krisztus meghalt. Ez pedig nem attól függ, hogy ki hova születik, vagy kit keresztesznek meg csecsemőként, nem a szülők szándéka vagy a misszionáriusok erőfeszítései döntenek erről. Nem azé, aki akarja, nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené, aki könyörül, akin könyörül, és irgalmaz, akinek irgalmaz. Mivel a hit Isten ajándéka, és annak adja, aki nek akarja, ezért nem kell attól tartani, hogy valaki

esetleg lemarad a hitről, akit ő meg akart menteni. Ha hit által van a megigazulás, akkor Isten gondoskodni fog a hitről azok számára, akiket meg akar igazítani. Különbben nem azon könyörülne, akin akar, hanem azon, akinek szerencséje van.

Mi tehát a végső tanulság abból, amit mondtam? Mire kellene ösztönöznie ennek a mai tanításnak? Elsősorban az evangelizációkra kell hatással lennie. Beszéljünk bátran a bűnről és az ítéletről, ahogy ezt Jézus is sokszor tette! Ne hallgassuk el, hogy sokan el fognak veszni, és ha csak rajtunk, embereken múlna, mindannyian elvesznénk! Beszéljünk arról is, hogy Isten szeretete a világ iránt, és Jézus helyettes bűnhődése azokat menti meg, akik hisznek! Arra vagyunk felhatalmazva, hogy a hit általi megigazolást hirdessük, mert a Biblia nem ismer semmilyen más megigazolást, és semmilyen más reményt nem kínálhatunk senkinek, csak azt, hogy aki hisz, annak örök élete van.



Szarka János

BABILON MEGRÉSZEGETŐ POHARA

A szerzőről

Szarka János 2001 óta az Országos Mentőszolgálatnál dolgozik mint mentő-szakápoló. Derecskén lakik. Nős, egy gyermek édesapja. Felesége pedagógus, lánya most érettségizik. Az Új Remény Baptista Gyülekezetnek 2002 óta tagja.

Nagyon sokan állnak értetlenül – nemcsak keresztények, hanem a világban élő hétköznapi emberek is – a jelenleg zajló radikális társadalmi változások előtt, amelyek alapjaiban rázzák meg a világot, főleg az európai és észak-amerikai országokat, az úgynevezett nyugati államokat. Nem igazán értik azt sem, hogy különösen a felelősségteljes poszton lévő politikai vezetők, államfők hogyan és miért asszisztálnak ehhez a folyamathoz, sőt még élharcosaivá is válnak. Az LMBTQ mozgalom, a genderpropaganda, a szélsőséges liberalizmus, a radikális feminizmus stb. valami olyanra vállalkozott, ami az emberiség legújabb kori történelmében – ebben a formában – még soha nem fordult elő. Nagyon tömören: a hagyományosnak mondott és nyugatinak nevezett civilizáció alapjait képező zsidó-keresztény alapeszméket s erkölcsöt, valamint a görög-római kulturális örökséget le akarják cserélni egy globális – multikulturális, a mai korhoz „jobban illő” kozmopolita értékrendre. Ez az összefogás még az egyes irányzatok közötti valóságos ellentéteket is felülírja. Most először a feltételek is adottak egy ilyen program megvalósításához. Olyan politikai támogatással, gazdasági, technológiai és anyagi erőforrásokkal rendelkeznek, amelyek a médiában lévő túlsúlyukhoz kapcsolódva érzékelhetően egy diabolikus rendszer alapjait fektetik le és készítik elő. Ez pedig a végső idők lassan, de biztosan kiépülő antikrisztusi birodalma, amelyet a Jelenések könyvében János apostol a nagy Babilon képében ábrázol. Azért fontos ennek a prófétai képnek a megértése, mert segíthet meglátni, milyen szellemi erők állnak a jelenlegi korszakváltás mögött, és milyen spirituális mechanizmusok működtetik napjaink eseményeit. Ebben a kis tanulmányban – egy rövid történelmi háttér ismertetése után – egyet szeretnék csak kiemelni és a középpontba helyezni, ami rendszeresen visszatérő gondolat a babiloni típusú rendszerek kapcsán, ez pedig az általa okozott részegség és a mámoros állapot.

„A Babilon elnevezés alatt a Szentírás nemcsak egy konkrét földrajzi helyet ért, hanem a felette lévő, a kiterjedését befolyásoló szellemi erőket is.”

„Aranyserleg volt Babilon az Úr kezében, megrészegítette az egész földet. Borából ittak a népek, ezért vesztették eszüket a népek.” (Jer 51,7)

„...akivel paráználkodtak a föld királyai, és az ő paráznaságának borával megrészegedtek a föld lakosai.” (Jel 17,2)

BABILON SZELLEMISSÉGE ÉS NIMRÓD ÖRÖKSÉGE

Babilon fókuszba kerülése az apokaliptikus próféciákban nem véletlenszerű dolog. Ez testesíti meg ugyanis a történelem során számtalan formációban megjelenő világbirodalmi törekvéseket és az Isten elleni lázadás mintáját, „typos”-át. Ezt a tipológiát az Ószövetség prófétáinál – pl. Dániel, Ézsaiás, Jeremiás, Zakariás esetében –, valamint az Újszövetségben János apostol üzeneteiben is felfedezhetjük. Története Nimróddal kezdődik, és az eljövendő világdiktátorral, az Anti-krisztussal fejeződik be.

Babilon/Bábel születése

A Babilon elnevezés alatt a Szentírás nemcsak egy konkrét földrajzi helyet ért, hanem a felette lévő, a kiterjedését befolyásoló szellemi erőket is, ahogyan ezt például a perzsa és a hellén birodalommal kapcsolatban láthatjuk (Dán 10,20). Ezek a bukott angyalok vezetése alatt álló szellemi erők azok, amelyek meghatározzák spirituális hátterét egy-egy birodalomnak vagy komplett földrajzi térségnek.

Babilon eredetének főszereplője Nimród, Hám unokája, aki az özönvíz utáni második generáció prominens alakja. Az ige szerint nagy vadász volt az Úr előtt, és hatalmas tekintélyre tett szert az emberek között (1Móz 10,8–9).

Ő hozza létre és fekteti le Bábel/Babilon és később az Asszír Birodalom alapjait (1Móz 10,10–12). Nimród Isten elleni lázadásból kezdi el építeni Bábelt az akkor élő emberiséggel, és célja a Noé által meghatározott áldás és átok „újraértelmezése” volt (1Móz 11,1–9).

Sém, aki a „Név” hordozója volt és sátorokban lakik, Jáfet, aki kiterjeszkedik és Sém sátrában fog lakozni, áldást nyertek, s Hám fia, Kánaán az átok hordozója lett, szolgaságra ítélve (1Móz 9,25–27). Nimród ezért súlyos szellemi terheltséggel születik, és ezt kívánja hatalma tetőpontján megváltoztatni. Sém helyett ő

akarja a névhordozást birtokolni („szerezzünk magunknak nevet”), sátorozás helyett állandó lakóhely készítése a célja („építsünk magunknak várost”), Jáfet esetében a kiterjesztés és a föld benépesítése helyett centralizáció („el ne széledjünk az egész föld színén”). Kánaán pedig részesedik az uralkodásból a szolgaság helyett Nimród vezetése alatt.

Tehát a hírnévszerzés, a centrális globalizáció és a totális, emberiség fölötti uralom megszerzése volt a célja Nimródnak. Ez Nimród mindenkori öröksége, amelyet elsősorban Babilon és Asszíria képvisel(t) a történelem során, de sok diktátort és birodalmi célokat dédelgető uralkodót is megkísértett már a végrehajtása. S csak érdekességképpen jegyzem meg, hogy a „Név” birtoklása a korlátlan hatalom az emberiség fölött, és az egybeszerkesztése a teremtett dolgoknak, azaz a kozmikus centralizáció egyedül Jézus Krisztus személyében valósulhat meg és fog megvalósulni a legtökéletesebben először a földön majd az örökkévalóságban (Fil 2,9; Ézs 11,10; Ef 1,10).

Dániel látomásai

Dániel próféta könyvéből megtudjuk, hogy az Újbabiloni Királysággal belépünk a birodalmak korszakába. Ők az asszír királyságot döntik meg és foglalják el Ninivét Kr. e. 612-ben. AsszírIA tudatos lakosságcsere hajtott végre az elfoglalt területeken. Vagyis az őshonos lakosságot kicserélték más nyelvű, nemzetiségű népességgel. Így alakult át például Samária lakossága is az északi tíz törzs elhurcolása után, s lett számtalan konfliktus forrása az ortodox judaizmussal a későbbiek során, főleg a második templom korában (2Kir 17,24). Ezt a lakosságkeveredéssel járó problémát és feszültséget a mai Európában is sokan megértik és érzékelik a mindennapokban.

Dániel fiatalon kerül fogolyként Babilonba, és megéri nemcsak a fénykorát, hanem a bukását is, mégpedig elég magas kormányzati beosztásban. Isten felruhazza őt rendkívüli bölcsességgel, átlagon felüli intelligenciával, az álmok profetikus értelmezésének képességével. Különböző látomásokkal adja tudtára Izrael népének jövőjét – bizonyos pontjait konkrét években is! – és a pogány birodalmak szerepét az üdv-történetben. A fókuszban minden esetben a messiási korszak eljövetele, megvalósulása áll.

Nabukodonozor jól ismert álma az álló szoborról

„A Jelenések könyvének 17. része a vallási Babilont mint a nagy paráznát mutatja be, a 18. rész pedig annak gazdasági hátterébe enged bepillantást nyerni.”

(2. fej.), és Dániel látomásai a különböző állatokról (7–8. fej.) egy összefüggő struktúrát mutatnak be, és mindkettő vége az, hogy az egymást követő birodalmak időszaka után belépünk a messiási uralomba (Dán 2,44; 7,14). Kezdeté – nem véletlenül – az aranyfejjel és szárnyas oroszlánnal ábrázolt Babilon, s ezt követik az értékükben egyre gyöngyöző fémekkel és természetükre utaló állatokkal szimbolizált impériumok. Ezek szerint négy királyság követi egymást: Babilon, Méd-Perzsa Birodalom; Görög Birodalom és Róma. Ez utóbbi számunkra az érdekes, mert a két vasláb korszaka is elmúlt – Kr. u. 476-ban a nyugati rész, majd a keleti rész Kr. u. 1453-ban –, és ami hátravan még a beteljesedésből, az a tíz lábujjal jelzett szakasz. Ez pedig a vas és agyag keverékének időszaka. Éppen ezért a leggyengébb pontja is az állószobor felépítésének. A visszatérő Messiást jelképező lezúduló kő pedig pont itt találja el a szobrot, és dönti romba (Dán 2,34). Szintén Dánieltől tudjuk meg először, hogy ez a legszörnyűbb birodalmak egyike lesz, és egy tíz királyságból álló szövetségi rendszer hozza létre, amelynek élén az antikrisztus fog állni (Dán 7,7–8). Ez lesz majd a Jelenések „nagy Babilonja”. Pusztulásáról Ézsaiás és Jeremiás próféta is ad bőséges és részletes kijelentést.

János apostol látomása

János apostol gyakorlatilag rendszerezi az ószövetségi eszkatológikus próféciaikat – főleg Dánielét –, s két külön fejezetet is szentel az újjáépülő és az egész világra kiterjedő babiloni rendszernek, az újjáéledő Római Birodalomnak. Erről írja kissé rejtélyesen, hogy „amely volt és nincs, noha van” (Jel 17,8). A Jelenések könyvének 17. része a vallási Babilont mint a nagy paráznát mutatja be, a 18. rész pedig annak gazdasági hátterébe enged bepillantást nyerni. Ezenkívül János még tovább élesíti a képünket, amikor leírja, hogy ez az utolsó formáció egyesíti magában a korábbi birodalmak egyes állati tulajdonságait (Dán 7,1–7; Jel 13,2).

S a jelenlegi jelek, illetve a korszakra vonatkozó próféciaik arra engednek következtetni, hogy ennek a szörnyű fenevadnak a fellépése elérhető közelségbe került. Az útjában három lényeges tényező áll, amelynek mindegyike komoly akadálya annak, hogy királysága létrejöhön. Ezek pedig az egyház, Izrael és a nemzetállamok. Mindegyikkel kapcsolatban jól látható stratégia mentén történik – és fog történni

– a „problémarendezés”. Az egyházzal kapcsolatban a szekularizáció és a vallási Babilon – nagy parázna – megteremtése szinkretizmus útján a fő csapásirány. Izraellel a hamis békeszerződés megkötése és egy újabb holokausztban végződő üldözés. A nemzetállamok felszámolási kísérlete pedig a globalizáció és az új világregend által valósul meg.

Ez utóbbit szeretném a következőkben a fókuszba helyezni. A vallási Babilonról és jelenlegi állapotáról a későbbiekben még részletesebben is lesz szó a kereszténységet fenyegető veszélyek és kihívások kapcsán.

A RÉSZEGSÉG/MÁMOR

Jeremiás próféta a maga korában, János apostol pedig a végidőkkel kapcsolatban látta Babilont. Mindketten egybehangzóan arról írnak, hogy amikor Babilon hatalmi tényezőként a történelem színpadára lép, akkor annak egyik kézzelfogható jele, „gyümölcse” a részegítő hatása a nemzetekre. Az is figyelemre méltó dolog, hogy egyúttal ez Isten ítéletének egyik eszköze és formája. Korábban Assíria volt haragjának eszköze (Ézs 10,5). Babilont pedig konkrétan a harag borával azonosítja (Jer 15,14)! Nézzük a két alapigét, amely elég egyértelmű, és sok mindenre választ ad!

„Aranyserleg volt Babilon az Úr kezében, megrészegítette az egész földet. Borából ittak a népek, ezért vesztették eszüket a népek.” (Jer 51,7)

„...akivel paráználkodtak a föld királyai, és az ő paráznaságának borával megrészegedtek a föld lakosai.” (Jel 17,2)

Jeremiás nagyon erőteljesen fogalmaz! Nemcsak alkoholos befolyásoltságról és részegségről van csupán szó, amikor Babilon kiönti borát, hanem az értelmi képességek és a moralitás torzulásáról is.¹

János apostol megerősíti ezt és hozzáteszi, hogy ez a spirituális részegség teljesen keveredni fog az erkölcsstelenség legsúlyosabb formájával, a kultikus és fizikális paráznasággal, mely az egész földön éreztetni fogja hatását a nemzetek életében.

Amikor egy ma civilizáltak nevezett társadalom

1. Dáviddal kapcsolatban is ezt a kifejezést használja az ige – חָלַל (hálal) hitpaél –, amikor örültnek tette magát (1Sám 21,13).

„A részegség/mámor létrehozása és fenntartása szinte minden esetben ideológiavezérelt.”

fokozatosan feladja addigi értékeit, és lecseréli értéktelen, silány utánczatokra, akkor egyre megengedőbb lesz és nyitottá válik olyan folyamatok előtt, amelyek végül a pusztulását okozzák. Következésképpen ennek végső fázisában az elmeállapot nemzeti szinten történő radikális leépülése, amely nélkülözhetetlen ahhoz, hogy vezetőik irracionális döntések sorozatával segítség elő és támogassák a globalizációnak nevezett, egyre szélsőségesebbé váló liberális egységtörekvéseket.²

A részegség/mámor létrehozása és fenntartása szinte minden esetben ideológiavezérelt. A babiloni típusú rendszerek mindig egy vagy több meghatározott ideológiára épülnek, amely(ke)t következetesen terjesztenek és képviselnek. Bábel kapcsán például ez a lázadás volt és az emberiség egyesítése tudatosan és szándékosan Isten kijelentésével szemben. Napjainkban pedig ehhez hasonlóan elég jól kirajzolódott már a főbb ideológiák, amelyek megértéséhez Jézus Krisztus egyik kijelentése és a 2. zsoltár is támpontot ad.

Az utolsó időkben a törvénytelenység megsokasodása lesz az egyik kézzelfogható jele annak, hogy a vajúdas időszakába léptünk, és ennek következtében a szertetet kihűl, ahogyan Urunk mondja utolsó beszédei egyikében (Mt 24,12). Sok fordításban a gonoszság szó áll, de a görög szöveg a „την ανομιαν” kifejezést tartalmazza, ami szó szerint „a törvénytelenység” határozott névelővel. Vagyis Megváltónk konkrétan arra utal, hogy az Isten által adott törvényekkel való totális szembefordulás fog megsokasodni eljövetele előtt. Ha csak a tízparancsolatot nézzük, akkor nincs egyetlenegy olyan eleme sem, amelyet ne hágnának át nap mint nap. Alig ötven éve még teljesen más volt a helyzet. Például az abortusz gyilkosságnak számított, ahogy az eutanázia is. Ma pedig önrendelkezési jog. A házasságtörés és válás sok helyen az adott közösségből, léteiből való kikerülést is jelentette. A pihenőnapot még a kommunista rezsim is valamilyen szinten tiszteletben tartotta. Ma sokan csak egy napként tekintenek rá a sok közül stb. Ez az egyik lényeges ideológiai elem, amelynek fókuszában Isten törvényei vannak.

A 2. zsoltárban már azt láthatjuk, hogy a föld királyai és fejedelmei – szó szerint befolyásos emberei –

egységkoalíciót hoznak létre, hogy levessék magukról a bilincseket és kötelekeket, amelyeket az Úr (JHVH) és a Messiás helyezett el a világban az erkölcs és a törvényesség megtartása érdekében³ (Zsolt 2,1–3). Céljuk a lázadás minden olyan dolog ellen, amelyben Isten korlátozná őket, és végre szabadon élhessenek. Függetlenül Istentől és erkölcsi rendjétől. S nem véletlen, hogy a Messiás által hozott új szövetség sincs ínyükre. Első hangadóik egyike Nietzsche volt, aki az „Isten meghalt” kijelentéssel elindított egy egzisztenciális lavinát a XX. század filozófusai és társadalomkutatói számára. Ennek majd a kulturális marxizmus esetében is nagy szerepe lesz.

A megrészegítés főként az említett lázadás és törvényteleniség elvén alapul, és ezek teljes káoszba, anarchiába sodorják a nemzeteket. Látszólag a lehetőségek széles tárházát kínálja, és az emberek megittasodnak tőle. Ha nincs Isten és nincsenek erkölcsi gátak, akkor bármit meg lehet tenni a bukott emberi természet gondolkodásmódja szerint.

A részegség/mámor több területen is jelentkezhet. A teljesség igénye nélkül: a hatalom gögijének mámore, amikor kontroll nélküli politikusok, befolyásos közszereplők erőltetik rá magukat saját és más nemzetekre. A jólét mámore, amely a fogyasztói társadalom egyenes következménye. Ahol pénzért minden megvehető és elérhető. A szabadság és az élvezetek korlátlan kiélésének mámore, ahol már nincs mérték, és egyre erkölcsstelenebb dolgokat kell tenni, hogy kielégítsék vágyaikat. Ezért is egyre durvábbak, szexuálisan túlfűtöttek a különböző realityműsorok, mert az igényeket ki kell szolgálni a médiában is. A művészi szabadság mámore, amikor a posztmodern, ízléstelen és alpári, vulgárisabb művészet, irodalom térnyerésére kerül sor. Ezt pedig tudatosan érzékenyítésre használják fel már kisgyermekkortól kezdve. S a megrészegedés megjelenik a vérontásban is. A babiloni rendszer megittasodik a szentek és bizonyágtevők vérétől (Jel 17,6). A nyomorúság időszakában állami üldözés lesz az akkor élő hívőkre, mint az ókori

2. Egyházi megfelelője az ökumenikus törekvések és irányzatok széles spektruma. Ugyanazokkal a célkitűzésekkel, de más módszerekkel.

3. Érdekes, hogy itt nem a szokásos נָאִיִּד (nágíd) fejedelem szóval találkozunk, amit pl. Jézus Krisztusra is használ az ige (Dán 9,25), hanem a נִיִּרְנָה (rázan rázón) melléknévi igenév szerepel a fejedelmek szó helyén, és ennek potentát, befolyásos ember, köztisztviselő, közméltóság jelentése van.

„A liberális demokráciára úgy tekintenek, mint egy új vallásra, amelynek meg kell hódítania az egész emberiséget.”

Római Birodalomban. S talán az sem véletlen, hogy most állítják helyre az egykori Colosseum küzdőterét Rómában. Egyelőre kulturális céllal.⁴

A különböző módon meggyengített, identitásukat és gyökereiket veszített nemzetek a megrészesítő folyamatok következtében szinte ellenállás nélkül csatlakoznak az eljövendő világdiktátor koalíciójához, akár szövetségesként, akár csatlós államként (Ézs 10,13–14). A lázadás és törvénytelenység ideológiája mellett azonban szükség van egy közös kormányzati struktúrára, amely széles körű elfogadásnak örvend, s elvileg az egész világra kiterjeszhető, hogy az új világregd bevezetésre kerüljön. Ez pedig nem más, mint a jelenleg megkérdőjelezhetetlennek tűnő liberális demokrácia.

A globalizáció evangéliuma, avagy új bor új tömlőbe

Híres „prófétája” ennek az eszmének, és tulajdonképpen a hidegháború utáni politika és társadalmi közgondolkodás egyik reformere Francis Fukuyama amerikai filozófus és politikai közgazdász. Az 1992-ben megjelent *A történelem vége és az utolsó ember* című műve tette őt híressé, amelyet egy korábban elkészült esszéje alapján írt meg. Alapgondolata az volt, hogy a társadalmi fejlődés csúcsa, a hidegháború győztese a nyugati liberális demokrácia, mivel utolsó ideológiai ellenfelét is legyőzte, a kommunizmust. Ebben az értelemben a történelemnek vége, mivel a fejlődés lezárult. A legjobb, legszebb, legideálisabb, a paradicsomi állapotokat ígérő korszak beköszöntött. Az eltelt közel 30 évben azonban kiderült, hogy a mű totálisan félreértelmezett helyzetérzékeléssel, euforikus hangulatban íródott a kétpólusú világregd lezárulása után, és a liberális demokráciák a legtöbb helyen mára komoly válságba kerültek.

Fukuyama tanára, Huntigton néhány éven belül válasszul megírta *A civilizációk összecsapása és a világregd átalakulása* című művét, és az eltelt idő hihetetlenül pontosan igazolta látását. Ma sokkal több feszültség és fenyegetettség van a világban, mint korábban bármikor. Ő ugyanis arra irányította rá a figyelmet, hogy a konfliktusok forrása a földön nem az egyes ideológiák között lesz, mint volt korábban, hanem az egyes val-

lások és eltérő kultúrájú civilizációk között, amelyekből ha csak a legjelentősebbeket is vesszük, minimum nyolc van. S ezekben az eltérő kultúrákban a liberális demokrácia több helyen is életképtelen lesz. Például az iszlám államokban a vallás és a kormányzás egymással szervesen összefüggő, elválaszthatatlan dolog, míg a liberális demokráciákban ez teljesen elválasztva működik a legtöbb helyen. De miért Fukuyama lett a befutó, és milyen következményei lettek az egész bolygónkat érintve?

Az újbor és az új tömlő

A válasz talán meglepően hangzik, de a liberális demokráciára úgy tekintenek, mint egy új vallásra, amelynek meg kell hódítania az egész emberiséget, s mindenkinek eszerint kellene élnie. Fukuyama szerint a liberális demokrácia az új evangélium:

„Igen, annyira megszoktuk már, hogy a jövőtől csakis rossz híreket várhatunk tisztességes, liberális, demokratikus politikai gyakorlatunk egészségére és biztonságára nézve, hogy alig-alig ismerjük fel a jó hírt, ha néha mégis érkezik ilyen. Pedig a jó hír megérkezett.”⁵

A jó hír, a győzelmi mámorban fogant kijelentés, miszerint nincs most már alternatívája a liberális demokráciának. A jó hír itt van, csak mindenkinek észre kellene vennie ezt a tényt! Az újbor elkészült, és az új tömlő is készen állt a megtöltésre. Nyugati politikusokból pedig így lettek egyszerre evangélisták és misszionáriusok is, akik ezt a „jó hírt” mindenhová és mindenkihez el akarták juttatni. S a legnagyobb baj, hogy mindenáron! Az „evangelizációnak” ugyanis iszonyatos következményei lettek, amelyeknek gyümölcsét a jelenlegi társadalmi berendezkedések lassú összeomlásában láthatjuk. Legalább négy folyamatot kell magunk előtt látnunk, amikor a mai problémákkal és az okokkal kapcsolatos kérdéseinket feltesszük.

1. Az USA – geopolitikai fölényét kihasználva – elhárította, hogy nyíltan vagy burkoltan támogatva az arab világba is elviszi a liberális demokrácia „evangéliumát”. Az arab tavasznak nevezett forradalmi hullám, ami a muzulmán országokban végigsöpört Tunéziától Jemenig, 2010 decembe-

4. <https://www.octogon.hu/epiteszet/helyreallitjak-a-romai-colosseum-kuzdoterenek-padlojat/>.

5. Francis Fukuyama: *The end of history and the last man* (New York: Free Press, 1992), xiii. o.

„A legtragikusabb fejlemény, hogy a sorozatos hatalmi vákuumban a Közel-Keleten létrejött az Iszlám Állam.”

rében kezdődött és 2014-ig tartott. Mintegy 16 ország volt érintett Észak-Afrikától az Arab-félszigetig. Hatására kormányok dőltek meg és még erőszakosabb rezsimek emelkedtek fel. Több ország – pl. Szíria, Jemen, Líbia – polgárháborúba sodródott. Mintegy 200.000 halálos áldozatot követően az eredményről megállapították, hogy az arab télbe került át a nagy reményű demokratizálódási folyamat.⁶ A legtragikusabb fejlemény, hogy a sorozatos hatalmi vákuumban a Közel-Keleten létrejött az Iszlám Állam (ISIS), és egy új kalifátus ígéretével próbált egységet létrehozni az arab világban. Ebben kulcsszerepe volt a „történelmi vég” kikényszerítését s az iszlám messiás, Mahdi eljövételét elősegítő terrorhullámnak is, amelynek Európában is sok áldozata lett.

2. Az Európai Unió bővíti tagállamainak számát, főként a kommunista blokk országaival, hogy elősegítse az elnyomás évei után a jóléti állam kialakulását. A kísérlet kezdetben sok reménnyel kecsegtet, és úgy tűnik, semmi sem gátolja, hogy a jól bevált receptek alapján ezen országok hamarosan sokkal magasabb életszínvonalat érnek el. A számításba komoly hiba csúszik. A bekövetkező arab tavasz ugyanis példátlan menekülthullámot gerjeszt 2015-ben, és valamiért az a koncepció kerül előtérbe, hogy a bőség kosarából, például a jóléti államból, a szociális segélyrendszerből stb. részesítsünk mindenkit, aki csak szeretné és hozzánk, a vén Európába akar jönni. Nem számít, hogy milyen nemű, vallású, kultúrájú, csak jöjjön. Az elmúlt hat év igazolta ennek a tragikus döntésnek az elhibázott voltát. Többek között ennek köszönhető, hogy meggyengültek Európa vezető országai, és például Franciaország már a polgárháború szélére sodródott.
3. A gazdaságilag, politikailag erős és befolyásos liberális országok vezetői az új bor hatása alatt állva elkezdik a konkurenciát felszámolni. A tömlőt jól ki kell tágitani. Első körben a szociáldemokráciát és a kereszténydemokráciát kezdte maga alá gyűrni ez az ideológia, amely teljesen ellenségesé vált minden

más demokratikus berendezkedéssel szemben. S ha ez nem lenne elég, akkor az ellenálló országok vezetői az illiberálisak, fasiszták, homofókok, autoriterek stb. bélyegét kapják meg, és a mainstream média gátlástalanul kriminalizálja őket. Holott a legtöbb esetben csak a demokrácia más típusa van előtérben. A kereszténydemokrata vezetékeket például azért támadják, mert valamilyen módon szem előtt tartják a bibliai értékrendet s a konzervatív erkölcsüket, és akár alkotmányozzák is azt. A szociáldemokratákat pedig többek között a társadalmi igazságosság miatt, mert egyenlő jogokat követelnek minden ember számára, s ebbe nem fér bele a pozitív diszkrimináció például az erkölcstelen szélsőségesekkel szemben. Az egykori liberalizmus, amely például a vallásszabadságra, a szólásszabadságra, a magántulajdon védelmére, a szavazati jogra stb. épült, mára teljesen átfordult egy intoleráns, ultraliberális formációvá, amely „modern” szabadságjogaival a korábbi liberális alapelveket is megtagadja. Most ott tartunk – amit keresztényként is érzékelhetünk –, hogy a mai liberalizmus nem áll másból, mint a bűnös, romlott emberi természet vágyainak, kívánságainak, természetellenes hajlamainak legalizálásából és ennek törvényi úton történő szentesítéséből. Elég csak a homoszexualitásra gondolni, amely néhány évtizede még büntetőjogi kategória volt számos országban. Ma pedig már teljesen természetesnek veszik, sőt védelme érdekében hoznak diszkriminatív törvényeket. A zoofilek számára már „happy zoo” (erotikus állatkert) is nyílt például Németországban, ahol kiélhetik hajlamaikat „civilizált körülmények között”, és egyre erőteljesebben követelik jogaik elismerését, bár az LMBTQ számára még ők is soknak tűnnek. Egyelőre.⁷ Sőt Svédországban a nekrofilia és a vérfertőzés legalizálása is napirenden van egyes liberális körök ifjúsági vonalán, akik már a „szebb jövő” lesznek, ha hatalomra kerülnek.⁸ A pedofília szentesítése pedig elérhető közelségbe

6. https://mandiner.hu/cikk/20210113_az_arab_tavasz_oroksege.

7. https://mandiner.hu/cikk/20210708_plusz_egy_z_az_lmvtqi_utan_elismeresert_kuzdenek_a_zoofilek

8. <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/incest-and-necrophilia-should-be-legal-youth-swedish-liberal-people-s-party-a6891476.html>.

„Mi is az a kulturális marxizmus vagy más néven „frankfurti iskola”?”

került, amelyet majd a gyermeki életkor módosításával legalizálnak. Ennek előszobája jelenleg a nemváltó műtétek szülői beleegyezés nélküli végrehajtása, mert ha ezt a kiskorú megteheti, akkor abban is dönthet, hogy mikor és kivel akar nemi életet élni.⁹ Abban a tévhitben vannak, hogy ha valamit törvényes úton engedélyeznek, akkor a lelkiismeret-furdalásukat megszüntethetik vagy legalábbis elviselhető mértékűre csökkenthetik. A probléma ezzel az, hogy ha valami esetleg államilag engedélyezett is, de Isten erkölcsi rendjével ellentétes, akkor a lelkiismeret jelzőrendszere figyelmezteti egy pontig az embert még elveszett bűnös állapotában (Róm 1,32; 2,15). Ráadásul a hitvalló keresztények lesznek azok, akik minden esetben két lábon járó lelkiismeretként vannak előttük. Ezért is öröm számukra a szekularizáció és az egyházak progresszív látásmódja s értékrendje, mert ha a keresztények is elfogadják, akkor minden rendben van. Látszólag.

4. A negyedik probléma pedig az eddigiek-nél is tragikusabbnak tekinthető. Az előzőekben felvázolt okok miatt meggyengült liberális demokráciák látszólagos segítséget kapnak erkölcsi és ideológiai átokfutásaikhoz. Ez pedig az új erőre kapó, de már régóta háttérben működő, kulturális marxizmus. A radikalizálódásban, vérontásban járatos kommunista eszmék új köntösben jelennek meg. Lételemük a harc és a bosszúvágy. Céljuk a meglévő liberális demokráciák felszámolásával létrehozni a Marx által megálmodott paradicsomot. Eszközük a megtévesztés. Összefonódásuk a liberális oldal sokszínű irányzataival a társadalmak teljes lerombolását vetíti előre. Jelenlegi látásom szerint ez lehet az első fázisa az antikrisztusi birodalom felemelkedésének, amikor a vas és cserép lábujjak összeleegyednek. Az újbor lassan elfogy, a tömlő lecserélésre kerül.

A kulturális marxizmus és a helyét kereső új baloldal

A hidegháború végével lezárult egy korszak, amely a

kommunista blokk bukásával végződött. A marxizmus eszméje látszólag megsemmisítő csapást kapott, és úgy tűnt, többé nem is fog talpra állni s totalitárius rendszereket létrehozni, működtetni. Azonban akik így gondolkodtak, azok számára meglepetés lehetett az elmúlt években előretörő és egyre nagyobb teret nyerő baloldali mozgalmak látványos és erőszakos sikere. Ennek a háttérben nemcsak az önmagukat újradefiniáló egykori kommunisták állnak, hanem előállt egy új generáció is, akik előszeretettel tekintenek magukra úgy, mint az új baloldal képviselői. Ők azok, akik a posztmarxistákkal összefogva szeretnék befejezni szellemi elődeik munkáját, amit a nyugati társadalmakban az 1930-as évek óta szisztematikusan megkezdtek. Ez a kulturális marxizmusnak nevezett irányzat nem katonai módon kívülről, hanem a társadalmon belülről, feszültségek szításával és azok kihasználásával igyekszik hatalomra kerülni. De mi is az a kulturális marxizmus vagy más néven „frankfurti iskola”?

A frankfurti iskola megalapítása és célkitűzései

Megalapítása Max Horkheimer nevéhez kapcsolódik, aki a vezető teoretikusa is volt egyben. 1930-ban lett igazgatója a Frankfurti Egyetem Szociológiai Intézetének, amelyet hat évvel korábban hoztak létre. Itt főleg baloldali oktatók s a marxista tanok iránt elkötelezett filozófusok dolgoztak, és a moszkvai Marx–Engels Intézet mintájára építették fel. Mivel Európában csak a cári Oroszországot tudták véres úton hatalmukba keríteni 1917-ben, más országokat nem – pedig voltak rá kísérletek! –, elkezdtek vizsgálni, mi állhat a kudarck háttérében.¹⁰

A kutatóintézet célja tehát az volt, hogy kiderítsék, mik is az okai, hogy a nyugati társadalmak ennyire szilárdak, zártak a kommunista eszmék és célkitűzések előtt. Megközelítésükben a marxi analitikai alapelveket – dialektikus materializmus, osztályelmélet, munkaelmélet stb. – és a Freud által kidolgozott pszichoanalízist használták. A kettő szimbiózisából jött létre a jól ismert kritikai elmélet, amely végül védjegye lett az intézetnek. Kutatásaik során rájöttek,

9. https://mandiner.hu/cikk/20210813_skociaban_negyves_kortol_szuloi_belegyezés_nelkul_valtoztathatnak_nemet_a_gyerekek.

10. Pl. a magyar tanácsköztársaság, az olasz munkáslázadás s a bajor tanácsköztársaság 1919-ben.

„A szülők és a pedagógusok tekintélyének lejáratása is jellemzője lett ennek a gondolatrendszernek.”

hogy egy nemzetnek az erősségeit a közös vallás, a hagyományok, a hazafiasság, család, a hierarchikus tekintélyrend, patriarchális vezetés stb. alkotják. Ha ezeket az erkölcsi és nemzeti gyökereket felszámolják vagy meggyengítik, akkor semmi sem állhat a marxista eszmék és a proletárdiktatúra – vélt – győzelmének útjában. Ugyanis ezek építik fel s adják az immunrendszerét egy jól működő társadalmi rendnek. A kritikai elméletet tehát kidolgozták minden egyes, a társadalmakat meghatározó területre, s támadást indítottak ellenük. Ha megnézzük a főbb képviselőik kritikai munkáit – pl. Pollock, Adornó, Habermas, Fromm, Marcuse írásait¹¹ –, akkor a következőkben összegezhethetjük a „javaslataikat” a nyugati társadalmi rend megbontására és leépítésére.

A rasszista bűnözés egyes formáinak létrehozása, vagyis nem a bűntett a lényeg, hanem hogy ki(k) követi(k) el. Ebből ered majd a nálunk is jól ismert „megélhetési bűnözés” terminus és a szegregatív szembeállítás az egyes, társadalomban élő népcsoportok között. A bűnözők jogainak kiszélesítése nyomán a jogrendbe vetett bizalom aláásása is fontos tényező az állampolgárok biztonságérzetének csökkentésében.

Folyamatosan változtatni kell az élet minden területén, hogy az emberek a mindennapi ritmusukból kiessenek és a zavarodottság állapotába jussanak. Vagyis ne legyen egy stabilitás például a munkahelelyeket illetően, legyen bizonytalan a gazdaság, kiszámíthatatlan a nyugdíj stb. Hosszú távon mentálisan felmérhetetlen károkat okoz a bizonytalanság és a reménytelenség kiépülése az emberben. Akinek ugyanis van jövőképe és hozzá kapcsolódó reménysége, az kevésbé manipulálható.

Az iskolákban kisgyermekkortól támogatni kell az önkielégítés kultúráját és a pornográfia, valamint a homoszexualitás népszerűsítését. A deviáns szexualitást vonzóvá kell tenni minél fiatalabb korban. Erről nagyon sokat értekeznek, mert ez az egyik erkölcsi alap, amire épült a nyugati társadalom. Nem véletlen, hogy a marxista pszichológiai kutatások is ezzel foglalkoztak emelt óraszámokban, Freud és Reich műveire épülve. Az önmegettartóztató élet és a szexuális tiszta-

ság szerintük „burzsoá erkölcsi felfogás” és kiváltó oka például a fasizmusnak és minden tekintélyrendnek való engedelmességnek.¹²

A szülők és a pedagógusok tekintélyének lejáratása is jellemzője lett ennek a gondolatrendszernek. Általában minden tekintélyrend ellen felléptek, de a célkeresztbe a gyermekek egészséges fejlődésének legmeghatározóbb szereplői, a szülők és a tanárok kerültek. Ezek által alakítják majd ki a gyermekek számára a különböző nemzetközi érdekvédelmi szervezeteket, amelyek korlátozzák a szülők és pedagógusok nevelési jogait és kötelelességeit, természetesen a demokrácia címszava alatt.

Egyes, arra megérett társadalmak lakosságcsereével és bevándorlással történő polgárháborús destabilizálása, amely után ők mint megmentők veszik át a hatalmat. Ezt a gondolatot nem a marxista kritikusok alkották meg, hanem Richard Coudenhove-Kalergi filozófus-történész. A gyakorlati idealizmus és a Páneurópa című művében az Európai Egyesült Államok alapjait fekteti le. Alapeszméje szerint afrikai és ázsiai bevándorlókkal annyira fel kell hígítani az európai nemzeteket, hogy elveszítsék önazonosságukat, és így lehetővé válik a pacifista békés egyesítése az öreg földrésznek.

Ezt az alapelvet most a brüsszeli liberális bürokraták erőltetett menetben próbálják végrehajtani.¹³ A posztmarxisták erre az alapelvre támaszkodva próbálták korábban – az 1960-as években – a diákságot, majd jelenleg a szexuális kisebbséget felhasználva megváltoztatni a társadalmi rendet.

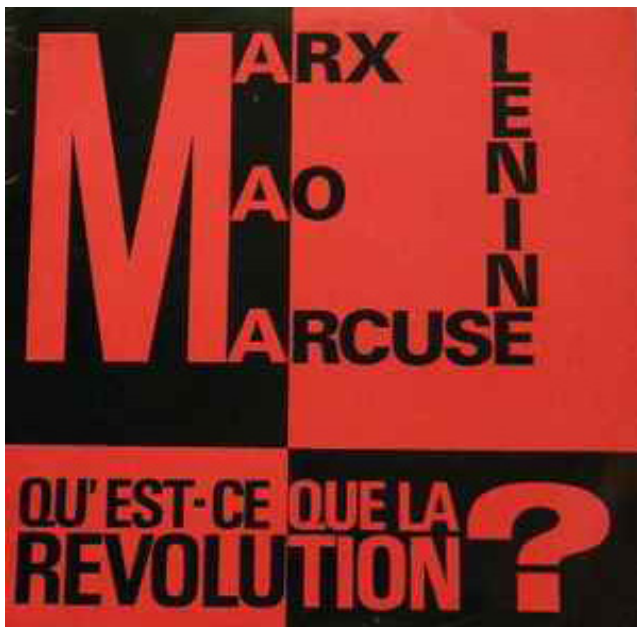
Ezenkívül megtaláljuk még műveikben az alkohol, drog és egyéb káros szenvedélyek legalizálását és népszerűsítését. A tömegtájékoztató manipulálását és propagandaanyagok terjesztésének módszereit. A család felbomlása és a házasság intézményének felszámolása a gyermekek szexuális érzékenyítésének korábban is leírt módján érhető el a leggyorsabban.

12. Pl. Wilhelm Reich A fasizmus tömegpszichológiája című műve. Ő volt az a marxista pszichiáter, aki kezelés során megérintette pácienseit, minimális ruházatban zajlott a terápia, és ún. szexfülkéket használt a kezelés sikeressége érdekében.

13. A Kalergiről elnevezett Európai Díjat az egységesítés szem előtt tartó személyek kapják. Köztük a következők: Angela Merkel német kancellár (2010); Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke (2012); Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke (2014).

11. Pl. Adornó: A társadalmi tényről, A felvilágosodás dialektikája (közös munka Horkheimerrel); Pollock. Csoportos kísérlet és egyéb írások (közös munka Adornóval), Marcuse: Egydimenziós ember; stb.

„Egyes fogalmakat újradefiniáltak, és így lett a proletárforradalomból diáklázadás, és az osztályharc helyett a generációk harca.”



A három „M” (Marx, Mao, Marcuse) korszaka – a Nyugat bukása (egyelőre) elmaradt

A frankfurti iskola eszméinek főpróbája az 1960-as években mutatkozott meg a legélesebben. Kevés híja volt a vasfüggöny nyugati oldalán egy marxista társadalmi fordulatnak. A Theodore Roszak által ellenkultúrának nevezett időszakban a fiatalság fel- és kihasználásával akarták a forradalmi állapotot előidézni, és belső lázadással, polgárháborúkkal átvenni a hatalmat. A francia diákmozgalmak és forrongások, az amerikai hippy- és békemozgalmak, a fekete polgárjogi mozgalmak, a nők felszabadításáért indított harcok stb. elég robbanékony elegyet alkottak, de szükség volt egy közös ideológiai alapra, amely összefogja ezeket a törekvéseket. A lázadó ifjúság „bibliája” ebben az időben Marcuse Egydimenziós ember című műve volt – sokat idéztek belőle és hivatkoztak rá a tüntetéseken –, és hihetetlen népszerűséget ért el Mao vörös könyvecskéje is. Később ez utóbbi filozófiává szelídült.

Mivel Marx volt a kiindulópont mindkét ideológusnál, ezért egyes fogalmakat újradefiniáltak, és így lett a proletárforradalomból diáklázadás, és az osztályharc helyett a generációk harca. A munkásokat az egyre növekvő jólét és fogyasztói társadalomból való aktív részesedés már alkalmatlanná tette, hogy rájuk forradalmi tényezőként tekintsenek. Így kerültek a diákok előtérbe, akiknek a létszáma nemcsak az USA-ban, hanem több európai országban is kiemelkedően

magas volt. A lázadásra kész diákságot és az elnyomott kisebbségeket szembeállították szüleik generációjával, az általuk képviselt konzervativizmussal, erkölcsös életvitellel, és egy aljas eszme eszközévé tették őket. Ekkor születik a jól ismert szlogen: „Szeretkezz, ne háborúzz!” A woodstocki fesztivállal erőteljesen megindult a fiatalok körében a kábítószer és az alkoholfogyasztás iránti legalizációs igény. A szexualitás minden gátlás alóli felszabadítása pedig a korszak védjegyévé vált. Ebben az időben tart Habermas előadásokat egyetemek auláiban tovább fokozva a fiatalok harci kedvét.¹⁴ Hasonló szellemiséget kívántak elterjeszteni, mint ami az Internacionálét és a Kommunista kiáltványt jellemezte, csak a megváltozott társadalmi helyzetre alkalmazva.

Azonban minden próbálkozásuk politikai értelemben kudarcot vallott, és a forradalmi láng elhamvadt. A döntő hatalomátvétel nem következett be, jóllehet a társadalom nagyon sok területen radikálisan új fordulatot vett. A frankfurti iskola több kritikai eszméje gyökeret eresztett és elkezdte a térhódítását. A hetvenes évek olajválsága pedig szükségessé tette az erős demokratikus kormányzásokat, amelyek nem tették lehetővé újabb radikális megmozdulások létrejöttét.

ÖSSZEFOGLALÁS

Napjainkra a szélsőséges liberalizmus és a radikális marxizmus új megjelenési formáinak szimbiózisa zajlik. Mindkettő a másikat használja fel és ki céljai elérése érdekében. Jelenleg a szexuális devianciák a fehér ember rasszista diszkriminációin keresztül, s a keresztény értékek felszámolásával akarják egyfelől a kozmopolita világot, másfelől a kommunista paradszót létrehozni. A posztmarxisták nagy nosztalgiával gondolnak az 1960-as évek társadalmi forrongásaira, és egy új Lenin feltűnését várják, aki végre győzelemre vezeti a kommunista ideológiát, és elhozza az osztály nélküli társadalom világát. Programjukban például a feltétel nélküli alapjövedelem, a gazdagok jövedelmének modern államosítása is szerepel. Távoli vízióikban a robotizáció hozza el majd a munkások édenkertjét. A liberálisok pedig egy globális uralkodó alá akarják betereni a megittasodott nemzeteket,

14. Pl. 1968 júniusában Frankfurtban.

„A legsúlyosabb kérdés az, hogy egy antikrisztusi rendszer kiépítése mellé állunk, vagy pedig vállaljuk, ha kell, az Isten népével való együtt nyomorgást.”

akik egy mintára formálódnak át, egyfajta homo „globalicus”-ra. A két ellentétes érderendszer konfliktusa elkerülhetetlen lesz. Mindezek iszonyatos nyomást helyeznek a ma élő keresztényekre, akiket a szekularizáción túl a társadalmi perifériára való kerülés fenyeget. Sajnos hazánkban is nem egy politikai párt és értelmiségi kör támogatja az új baloldal értékrendjét és célkitűzéseit. Nyíltan, szégyenkezés nélkül. Hatalomra kerülésük esetén sok, jelenleg nyitott ajtó zárulna be, amelyen át hirdethetjük és képviselhetjük Jézus Krisztus evangéliumát. Ez hamarosan el fog dőlni. Személyes felelősségünk is lesz abban, hogy milyen jövőt hagyunk gyermekeinkre és a következő generációra. A legsúlyosabb kérdés azonban az, hogy egy antikrisztusi rendszer kiépítése mellé állunk, vagy pedig vállaljuk, ha kell, az Isten népével való együtt nyomorgást. Nem csak szolidaritásból. Európa nyugati fele a keresztényellenesség vörös vonalát már vagy tíz éve átlépte. Jelenleg az üldözés szervezett formáinak kiépítése zajlik, természetesen demokratikusan, törvényesen. Ez a megrészegedett politikai Babilon utolsó lépése lesz, mielőtt a hatalom az Antikrisztus kezébe kerül. A vallási Babilon a nagy parázna szinkretista rendszerének, a globális világvallásnak a felépítése pedig mindezekkel a társadalmi folyamatokkal párhuzamosan zajlik szerte a földön. Ennek a megismerése egy külön kis tanulmányt igényelne. A kelyheket számunkra is megtöltötték. A megrészegedés kísértése a mindennapjaink részévé vált. Ahhoz, hogy győztesek legyünk, józannak kell maradnunk az élet minden területén. A mennyei jutalmazás is ennek függvénye lesz!

Felhasznált irodalom

- ◆ Artner Annamária: *Marx 200. Marx öröksége, a munka helyzete és a felzárkózás lehetősége a globális kapitalizmusban* (Budapest: Eszmélet Alapítvány, 2018).
- ◆ Derrida, Jacques: *Marx kísértetei* (Pécs: Jelenkor, 1995).
- ◆ Fukuyama, Francis: *A történelem vége és az utolsó ember* (Budapest: Európa, 1994).
- ◆ Hazony, Yoram: *A nacionalizmus erénye* (Budapest: Századvég, 2019).

- ◆ Huntington, Samuel P.: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása* (Budapest: Európa, 2008).
- ◆ Marcuse, Herbert: *Az egydimenziós ember* (Budapest: Kossuth, 1990).
- ◆ Pipes, Richard: *Kommunizmus* (Budapest: Európa, 2004).
- ◆ Spengler, Oswald: *A Nyugat alkonya* (Budapest: Noran Libro, 2011).
- ◆ Walwoord, John F.: *Dániel* (Budapest: Patmos Records, 2016).
- ◆ Walwoord, John F.: *Jelenések* (Budapest: Patmos Records, 2016).
- ◆ Žižek, Slavoj: *A Kommunista kiáltvány megkésett aktualitása* (Budapest: Európa, 2019).
- ◆ Žižek, Slavoj: *A törékeny abszolútum avagy Miért érdemes harcolni a keresztény örökségért?* (Budapest: Typotex, 2011).





Tok Bence

JÉZUS VISSZAJÖVETELE

Az ezeréves királyság – 3. rész

A Jézus visszajöveteléről szóló háromrészes sorozat utolsó témájaként az ezeréves királysággal kapcsolatos próféciákat fogom megvizsgálni, mivel a fontosságukhoz képest ezek meglehetősen elhanyagolt igeszakaszok. A bibliai hivatkozások alapszövegéül a revideált Károlit (Veritas, 2011) használom. Ahol a héber/ögörög szöveghűséghez ragaszkodva eltérek a hivatalos fordítástól, ott ezt aláhúzva jelzem.

„És láttam egy angyalt leszállni a mennyből, akinél az alvilági mélység kulcsa volt és egy nagy lánc a kezében. Megfogta a sárkányt, azt a régi kígyót, aki az ördög és sátán, és megkötözte ezer esztendőre, és levette a mélységbe, bezárta, és pecsétet tett rá, hogy többé meg ne tévessze a népeket, míg el nem telik az ezer esztendő, azután el kell oldoztatnia egy rövid időre. És láttam trónokat: azok ültek rajtuk, akiknek hatalom adatott az ítélethozatalra, és láttam azoknak a lelkét, akiknek fejét vették a Jézus bizonyágtételéért és az Isten beszédéért, és akik nem imádták a fenevadat, sem annak képmását, és nem vették fel annak bélyegét a homlokukra és kezükre. Ezek éltek és uralkodtak Krisztussal ezer esztendőig. A többi halott nem kelt életre, míg el nem telt az ezer esztendő. Ez az első feltámadás. Boldog és szent az, akinek része van az első feltámadásban. Ezeknek nincs hatalma a második halálnak, hanem az Isten és a Krisztus papjai lesznek, és vele uralkodnak ezer esztendőig. Amikor eltelik az ezer esztendő, a sátán eloldatik fogságából, és kimegy, hogy megtévessze a föld négy sarkán levő népeket, Gógot és Magógot, hogy összegyűjtse háborúra azokat, akiknek annyi

a számuk, mint a tenger homokja.” (Jel 20,1–8)

Az ezeréves királyságról szóló látomás a sátán megkötözésével kezdődik (Jel 20,1–3a). Egyértelmű, hogy ez még nem történt meg, hiszen a sátánnak a népeket megtévessztő munkája ma is folyik. Ezt bizonyítja Pál apostol elhívása is:

„Meggabádítalak téged ettől a néptől és a pogányoktól, akik közé küldelek, hogy megnyisd a szemüket, hogy a sötétségből világosságra és a sátán hatalmából Istenhez térjenek, hogy a bennem való hit által bűneik bocsánatát vegyék, és a megszenteltek között osztályrészt nyerjenek.” (ApCsel 26,17–18)

Az is biztos, hogy a megkötözés nem azonos a sátán feletti végső ítélettel, hiszen csak addig tart,

„míg el nem telik az ezer esztendő, azután el kell oldoztatnia egy rövid időre” (Jel 20,3b).

A 8. vers alapján pedig világos, hogy a sátán „a föld négy sarkán levő népeket” téveszti majd meg az ezer év után, tehát a királyság helyszíne is a föld lesz.

A következő kérdés ennek a résznek tárgyalásakor, hogy kik fognak majd Krisztussal együtt uralkodni.

„Jézus pedig azt mondta nekik: Bizony mondom nektek, hogy ti, akik követtetek engem, az újjászületésben,

„A hívők biztosan elragadtatnak, az Antikrisztus imádói pedig biztosan meghalnak majd.”

amikor majd az Emberfia dicső királyi trónjára ül, ti is tizenkét királyi trónra ültök, és ítéletek Izrael tizenkét nemzetségét. És mindaz, aki elhagyta házait, fiú- vagy nőtestvéreit vagy atyját, anyját, feleségét vagy gyermekeit vagy szántóföldjeit énérettem, százzannyit kap majd helyette, és örök életet nyer örökségül.” (Mt 19,28–29)

János apostol pedig ezt írja:

„Boldog és szent az, akinek része van az első feltámadásban. Ezeknek nincs hatalma a második halálnak, hanem az Isten és a Krisztus papjai lesznek, és vele uralkodnak ezer esztendeig.” (Jel 20,6)

Tehát az első testi feltámadásban részesedők, azaz a mindenkori hívők¹ lesznek az ezeréves királyság uralkodói. Természetesen nem fognak kimaradni az uralkodásból azok a hívők sem, akik megérik Jézus visszajövetelét, hiszen az első feltámadást közvetlenül

1. „Azok, akik az új fordítást (UFO), vagy a revideált új fordítást (RÚF) használják, könnyen összezavarodhatnak azzal kapcsolatban, hogy kik is lesznek az első feltámadás résztvevői, hiszen ezek a fordítások kihagynak egy rendkívül fontos »és« (καί) szócskát a 4. versből: »És láttam trónokat: azok ültek rajtuk, akiknek hatalom adatott az ítélethozatalra, és láttam azoknak a lelkét, akiknek fejét vették a Jézus bizonyágtételéért és az Isten beszédéért, ÉS akik nem imádták a fenevadat, sem annak képmását, és nem vették fel annak bélyegét a homlokukra és kezükre. Ezek éltek és uralkodtak Krisztussal együtt ezer esztendeig.« A nagybetűvel kiemelt »ÉS« kihagyása arra enged következtetni, hogy csak a mártírok támadnak majd fel az első feltámadáskor. Ezzel szemben a görög szöveg alapján biztosra vehetjük, hogy azok, akik a fenevad imádása helyett Istent imádják, részesei lesznek az első feltámadásnak. Emellett, akik nem hiszik, hogy Jézusnak lesz a jövőben egy földi királysága az ő visszajövele után, úgy értelmezik az első feltámadást, hogy az a szellemi feltámadásra, azaz az újjászületésre vonatkozik. Ez azonban könnyen cáfolható a szöveg alapján. János apostol ugyanis azt írja, hogy a többi halott csak addig nem kel életre, »míg el nem telt az ezer esztendő«. A »míg« (ἄχρι) kifejezés egyértelművé teszi, hogy a feltámadók első és második csoportja ugyanazt a feltámadást fogja átélni. Ez esetben ha az első feltámadás valóban az újjászületésre utalna, úgy arról lenne szó, hogy a második feltámadással az összes többi ember is újjá fog majd születni: tehát végül mindenki üdvözülni. Ezt a következtetést azonban nem engedi meg nekünk többek között Jézus sem: »És ezek elmennek majd az örök gyötrelmre, az igazságosok pedig az örök életre.« (Mt 25,46) Ezek alapján tehát biztosak lehetünk abban, hogy a vizsgált szakasz két testi feltámadásról tudósít, amelyeket Krisztus eljövendő földi királyságának időszaka választ el egymástól, hiszen »a többi halott nem kelt életre, míg el nem telt az ezer esztendő« (Jel 20,5a).” (Tok Bence: „Jézus visszajövele, 2. rész – Az ezzel együtt bekövetkező események”, Szolgatárs [2021/4], 4–5. o.)

követi majd az elragadtatás (1Thessz 4,15–17).

Kiken fogunk uralkodni? Ahhoz, hogy ezt megértsük, tisztában kell lennünk azzal, hogy hányféle embercsoport lesz a földön Krisztus visszajöveletekor:

1. hívők
2. hitetlenek, akik imádják az Antikrisztust (Jel 13,15–17)
3. hitetlenek, akik nem imádják az Antikrisztust

A hívők biztosan elragadtatnak, az Antikrisztus imádói pedig biztosan meghalnak majd (Jel 19,20–21). De mi lesz a harmadik csoporttal, és honnan tudhatjuk, hogy lesz-e egyáltalán harmadik csoport?

„Mert nem akarom, testvéreim, hogy magatokat bölcsnek tartva ne tudjátok meg ezt a titkot, hogy Izrael megkeményedése csak részleges, ameddig a pogányok teljes számban be nem jutnak. És így az egész Izrael üdvözülni, amint meg van írva: Eljön Sionból a Szabadító, és elfordítja Jákobtól a gonoszást, és ez lesz velük az én szövetségem, amikor eltörlöm a bűneiket.” (Róm 11,25–27)

Pál itt azt fogalmazza meg a zsidósággal kapcsolatban, amit Zakariás próféta így ír le:

„Dávid házára és Jeruzsálem lakóira pedig kiöntöm a kegyelem és a könyörületesség szellemét. És rám tekintenek, akit átszögeztek, és akit úgy siratnak, ahogyan az egyetlen fiút gyászolják, és úgy keseregnek miatta, ahogyan az elsőszülött miatt keseregnek.” (Zak 12,10)

Ezek a szakaszok arra utalnak, hogy a maradék zsidóság meg fog térni Krisztus visszajövelelének következtében. De nem csak a zsidóságról olvassuk ezt:

„Íme, eljön a felhőkkel, és minden szem meglátja őt, még azok is, akik átszögeztek, és siratja őt a föld minden nemzetsége. Úgy van. Ámen.” (Jel 1,7)

Tehát a többi nemzet között is lesznek megtérők, amiről szintén írt már Zakariás is: „Azt mondja a Seregek Ura: Eljön az idő, amikor népek jönnek ide és sok városnak a lakói. Az egyik lakói a másikhoz mennek, és azt mondják: Jöjjetek, menjünk el, esedezzünk az Örökkévaló színe előtt, és keressük a Seregek Urát! Én is megyek! És eljön sok nép és erős nemzet Jeruzsálembe, hogy a Seregek Urát keresse, és esedezzon az Örökkévaló színe előtt. Azt mondja a Seregek Ura: Azokban a napokban lesz, hogy a különböző nyelvű népek közül tíz ember is bekapaszkodik egy zsidó férfiba. A ruhája szélébe kapaszkodik, és azt mondja:

„Ma akkor láthatjuk jól az állam (királyság) és az egyház (papság) viszonyát, ha tudjuk, hogy csak akkor válik majd eggyé a kettő, amikor az igazi Pap-Király visszatér.”

Hadd menjünk veletek, mert hallottuk, hogy veletek van az Isten!” (Zak 8,20–23)

Mivel tehát lesz megtérés az ezeréves királyságban, biztosak lehetünk benne, hogy lesznek olyan hitetlenek Jézus visszajövetelek, akik nem hálnak meg az Antikrisztus birodalmának elpusztításakor. Wayne Grudem megfogalmazásában:

„Talán így gondolkozol: Uram, még nem igazán szeretném, hogy visszagyere, mert a fiam, a lányom, a testvérem vagy más szeretteim még nem hisznek benned. Azt gondolom, hogy amikor Krisztus visszajön, emberek milliói kezdenek majd el bízni benne az üdvösségükre. Ha az ember meghal, már nincs esélye erre, viszont azt nem gondolom, hogy Jézus visszajövetelével lezárulna a megtérés lehetősége. Milliók lesznek majd hívőkké azon a napon. Ennek bátorítania kéne minket! Jézus vissza fog jönni és uralkodik majd az ezeréves királyságában Jeruzsálemtől kezdve az egész földön, minden nemzet és törzs fölött. Ők szolgálni fogják Krisztust és engedelmeskednek neki, mi pedig vele uralkodunk majd. Felelős pozíciókat ad majd nekünk és az összes hívőnek. Ezek csodálatos napok lesznek! Ha realizálnánk, hogy mindez milyen jó is lesz, növekedne a visszajövetelébe vetett reményünk.”³

János így ír a mennyei imádatról:

„És új éneket énekelték, amely így hangzott: Méltó vagy, hogy átvedd a könyvet, és felnyisd pecsétjeit, mert megölték, és véred által megvásároltál Istennek minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből, és királysággá és papokká tetted őket a mi Istenünknek, és uralkodnak a földön.” (Jel 5,9–10)

Ehhez pedig ezt a kommentárt fűzi Nagy Antal Mihály:

„Ennek ideje és helye Krisztus ezeréves uralma, birodalma, amikor papjai uralkodnak vele ezer esztendeig: hirdetik Isten nagy, csodálatos tetteit, az evangéliumot. Így áldatnak meg Ábrahám magvában a legszűkebb (Jézus Krisztus) és a legtágabb (Izrael és az egyház), »a föld minden nemzetsége« (1Móz 12,3). A misszió gondolata szívárványként iveli át az

egész üdvtörténetet, s mint Isten örök tanácsvégzése szerinti terve az emberiség egész történetét, s ezért állhat és áll előttünk Jézus Krisztus és szentjeinek ezeréves uralma a misszió páratlan idejeként.”³

Mindezek alapján azt a következtetést kell levonnunk, hogy ma akkor láthatjuk jól az állam (királyság) és az egyház (papság) viszonyát, ha tudjuk, hogy csak akkor válik majd eggyé a kettő, amikor az igazi Pap-Király visszatér.

„Vigadok Jeruzsálem fölött, és örvendek népemnek, és nem hallatszok ott többé siralom és kiáltás hangja! Nem lesz ott többé olyan csecsemő, aki csak néhány napig él, sem vénember, aki napjait be nem töltötte volna, mert a legifjabb is százéves korában hal meg, és aki nem ér meg száz évet, az átkozottnak számít. Házakat építenek, és laknak is bennük, szőlőket ültetnek, és esznek gyümölcséből. Nem úgy építenek, hogy más lakják benne, nem úgy ültetnek, hogy más egye gyümölcsét. Mert népem élete olyan hosszú lesz, mint a fáké, és kezük munkáját élvezik választottaim. Nem fáradnak hiába, nem szerencsétlenségre szülnék, mivel az **Örökkévaló** áldottainak utódai ők, és ivadékaik megmaradnak. Mielőtt kiáltanának, én már válaszolok, még beszélnek, és én már meghallgattam. A farkas és a bárány együtt legel, az oroszlán szalmát eszik, mint az ökör, és a kígyónak por lesz a kenyere. Nem ártanak és nem pusztítanak sehol szent hegyemen – így szól az **Örökkévaló**.” (Ézs 65,19–25)⁴

Felmerülhet a kérdés, hogy lesz-e egyáltalán olyan ember, aki nem tér meg a királyság ideje alatt. Hiszen itt lesz Jézus és a vele együtt uralkodók megdicsőült testben!

„Amikor eltelik az ezer esztendő, a sátán eloldatik fogságából, és kimegy, hogy megtévessze a föld négy sarkán levő népeket, Gógot és Magógot, hogy összegyűjtse háborúra azokat, akiknek annyi a számuk, mint a tenger homokja.” (Jel 20,7–8)

Ezek szerint rengetegen láznak majd a szemmel látható Krisztus uralma ellen is, ami megdöbbentő. A sátán hatástalanítása mellett is ilyen gyökeresen romlott marad az ember a bűn miatt. A bűn zsoldja

2. Wayne Grudem előadása a Systematic theology című könyvének 54. fejezete (Krisztus visszajövetele: Mikor és hogyan?) alapján 5:20-tól: <http://www.waynegrudem.com/category/audio/systematic-theology>.

3. Nagy Antal Mihály: Az Ó- és Újszövetség bibliai teológiája (Pápa: Dunántúli Református Egyházkerület, 2013), 1012. o.

4. Akik kételkednek ezen ézsaiási próféciák szó szerinti értelmezése kapcsán, gondoljanak csak Jézus engesztelő áldozatára (Ézs 53 vö. Jn 19)!

„Az állatvilágban visszatérnek majd az édeni állapotok.”

pedig a halál (Róm 6,23a), ami szintén jelen marad az ezeréves királyságban, ahogyan Ézsaiás is írja (Ézs 65,20). Az idézett prófécíából bizonyítható, hogy:

- ◆ lesz egy olyan korszak, ami nem a mostani, hiszen ma a legidősebbek is ritkán érik meg a 100 évet, nemhogy ennyi idősen számítanának fiatalnak
- ◆ ez nem a végső állapot, hiszen itt még lesz születés – ebből kifolyólag házasság – és halál is.

Az ezeréves királyságban mi, akik Krisztus visszajövetelekor megdicsőült testet kaptunk, nem fogunk sem házasodni (Mt 22,30) – ebből kifolyólag sem gyermeket nemzeni –, sem meghalni (1Kor 15,54), csak a többiek. Az emberi élet időtartamának meghosszabbodása miatt az ezer év alatt lehetőség lesz túlélni az addigi történelem legidősebb emberét, Matuzsálemet, aki 969 évesen halt meg (1Móz 5,27).

Ézsaiás a teremtés megújulásáról szóló megdöbben-tő prófécíát (Ézs 65,25) korábban így részletezi:

„Akkor majd a farkas a bárányal lakik, a párduc a kecskegidával hever, a borjú, az oroszlánkölyök és a hízott marha együtt lesznek, és egy kisgyermek őrzi azokat. A tehén és a medve legelni fog, kölykeik együtt hevernek, az oroszlán pedig szalmát eszik, mint az ökör. A kised a viperalyuknál játszadozik, és az alig elválasztott gyermek a mérgeskigyó lyuka felé nyújtogatja kezét. Nem ártanak és nem pusztítanak sehol szentségem hegyén, mert tele lesz a föld az Örökkévaló ismeretével, ahogyan a tengert víz borítja.” (Ézs 11,6–9)

Ez alapján láthatjuk, hogy az állatvilágban visszatérnek majd az édeni állapotok:

„A föld minden vadjának, az ég minden madarának és a földön csúszó-mászó mindenféle állatnak pedig, amelyekben élő lélek van, a zöld füveket adom eledelel. És úgy lett.” (1Móz 1,30)

Pál is erre az állapotra utal a teremtés felszabadulásával:

„Mert a teremtés feszültségben és epedve várja Isten fiainak lelepleződését. A teremtés tudniillik hiábavalóságnak van alávetve, nem önként, hanem azért, aki alávetette, azzal a nekünk adott reménységgel, hogy maga a teremtés is meg fog szabadulni a romlandóság rabszolgaságából, és átjut az Isten fiainak dicsőséges szabadságába.”⁵ (Róm 8,19–21)



„Aki pedig azután megmaradnak a Jeruzsálemre támadó népek közül, esztendőről esztendőre mind fölmennek, hogy hódoljanak a királynak, a Seregek Urának, és megünnepeljék a sátoros ünnepet. Ha pedig valamelyik nem megy föl a föld nemzetei közül Jeruzsálembe, hogy hódoljon a királynak, a Seregek Urának, arra nem hull eső. Ha az egyiptomi nemzet nem megy föl, és nem jelenik meg, őrájuk sem hull, hanem ugyanaz a csapás éri őket, amellyel az Örökkévaló azokat a népeket sújtja, amelyek nem mennek föl a sátoros ünnepet megünnepelni. Ez lesz Egyiptom büntetése és mindazoknak a népeknek a büntetése, akik nem mennek föl a sátoros ünnepet megünnepelni. Azon a napon a lovak csengettyűin is ez lesz: »Az Örökkévalónak szentelve!« Az Örökkévaló házában még a fazekak is olyanok lesznek, mint az oltár előtt levő medencék. Jeruzsálemben és Júdában minden fazekat a Seregek Urának szentelnek, és bárki, aki eljön, és áldozni akar, választhat közülük, és főzhet azokban. És attól a naptól fogva nem lesz többé kereskedő a Seregek Urának házában.” (Zak 14,16–21)⁶

Zakariás könyvének utolsó prófécijája alapján két dologra szeretném felhívni a figyelmet. Az első a sáto-

6. Aki kétkedik ezen zakariási prófécia szó szerinti értelmezése kapcsán, gondoljanak csak bele, hogy Jézus ténylegesen számárháton érkezett Jeruzsálembe (Zak 9,9 vö. Jn 12,12–16)!

5. Csia Lajos fordítása.

„Bármilyen szenvedéseken is kell keresztülmennünk, az Úr visszajövetelével dicsőséges dolgok várnak a hívőkre.”

ros ünnep megtartása. Az Ószövetségben három olyan ünnep volt, amin minden férfinak részt kellett vennie:

„Minden esztendőben háromszor jelenjen meg közületek minden férfi az Örökkévalónak, Istenednek színe előtt azon a helyen, amelyet kiválaszt: a kovásztalan kenyerek ünnepén, a hetek ünnepén és a sátrak ünnepén. De üres kézzel senki se jelenjék meg az Örökkévaló előtt!” (5Móz 16,16)

Ezek az ünnepek három üdvtörténeti jelentőségű esemény előképei időrendben:

1. kovásztalan kenyerek ünnepe – Jézus halála és feltámadása (Lk 22,7)
2. hetek ünnepe – a Szent Szellem kitöltetése (Ap-Csel 2,1)
3. sátrak ünnepe – Jézus visszajövele (Zak 14,16)

Zakariás arról is prófétál, hogy amelyik nemzet nem megy Jeruzsálembe a sátoros ünnepen, hogy hódoljon az Úrnak, arra majd nem esik az eső. Ezzel Isten bizonyos értelemben megvonja majd az ő általános irgalmát a hitetlenektől:

„Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok azokért, akik üldöznék titeket, hogy legyetek a ti mennyei Atyátoknak fiai, aki felhozza napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazságosoknak, mind a hamisaknak.” (Mt 5,44-45)

A másik fontos igazság Zakariásnál, hogy minden bizonnyal állni fog majd a jeruzsálemi templom, ahol áldozni is fognak? (Zak 14,20-21).

„...bárki, aki eljön, és áldozni akar...” (Zak 14,21)

Hogy ki is tartozik ebbe a „bárki”-be, arról már Ézsaiás is prófétált:

„Elhozzák minden testvéreket az összes nép közül

7. „»Ahol pedig bűnbocsánat van, ott nincs többé bűnért való áldozat.« (Zsid 10,18) Ezt a verset legtöbbször úgy szokták értelmezni, hogy Jézus halála és feltámadása után nem történhet többé állatáldozat-bemutató a bűnök eltörlésére. Az eddigiek alapján azonban teljesen világos, hogy a Krisztus előtti időkben is képtelenség volt az állatáldozaton keresztül bűnbocsánatot szerezni! Tehát a levél írója nem azt állítja, hogy többé nem történhet állatáldozás, hanem azt, hogy Krisztus előtt és Krisztus óta sincs semminek és senkinek ereje eltörölni emberi bűnöket az ő áldozatán kívül. Jézus áldozata pedig megismételhetetlen, »Mert egyetlen áldozatával örökre tökéletessé tette a megszenteltekét« (Zsid 10,14).” (Tok Bence: „Jézus visszajövele, 1. rész – Gondolatok Dániel 9,24-27 alapján”, Szolgatárs [2021/3], 19. o.)

ajándékol az Örökkévalónak: lovakon, szekereken, hintókon, öszvéreken és tevéken hozzák majd őket szent hegyemre, Jeruzsálembe – így szól az Örökkévaló –, úgy, ahogy Izrgael fiai hozzák az ajándékot tiszta edényben az Örökkévaló házába. És közülük is választok papokat és lévitákat – mondja az Örökkévaló.” (Ézs 66,20-21)

Tehát nemcsak a zsidók, hanem „az összes nép közül” választ majd az Úr „papokat és lévitákat”, akik áldozni fognak. Mindezekről Ezékiel próféta tudósít legrészletesebben a 40-48. fejezetekben.

„Ezek a fejezetek hosszú és részletes leírást tartalmaznak a jövőbeli Palesztináról a várossal és a templommal. Az elfogulatlan olvasó számára ez a kilenc fejezet azt sugallja, hogy a könyv korábbi leírásaihoz hasonlóan szó szerinti értelmezésre szánták (pl. a Tíruszon és Szidónon bekövetkező ítéletet a 26-28. fejezetben, amely a későbbi történelemben be is teljesedett). A kérdés az, hogy a 40-48. fejezetben szereplő tervek valaha beteljesednek-e. Ha a leírásban szereplő templomot sohasem fogják felépíteni, ha soha nem fog állni a próféta által leírt szent város, és ha sohasem osztják fel a földet a tizenkét törzs között úgy, ahogyan mondja, akkor a Szentírásban hamis próféciával állunk szemben.”⁸

Ezek a próféciák biztosan nem a hívők végső állapotáról szólnak, hiszen arról ezt írja János:

„Templomot nem láttam abban, mert az Úr, a mindenható Isten és a Bárány annak temploma.” (Jel 21,22)

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy bármilyen szenvedéseken is kell keresztülmennünk, az Úr visszajövetelével dicsőséges dolgok várnak a hívőkre.

„Őt a mennynek kell magába fogadnia mindaddig, amíg minden helyreállítatik, ahogyan Isten eleitől fogva megmondta szent prófétáinak szája által.” (Ap-Csel 3,21)

8. Gleason L. Archer: Az ószövetségi bevezetés vizsgálata (Budapest: KIA, 2012), 419. o.



Tóth Sándor

AZ ÉRZELMI ZSAROLÁS JELLEMZŐI, FELISMERÉSE ÉS LEGYŐZÉSE

Bevezetés

A téma mélyebb megértése érdekében nézzük meg az ellentmondásos személyiségű Aháb¹ király, valamint a mély okkult beavatással és az ehhez kapcsolódó sötét szellemi forrásból származó ismeretekkel rendelkező

1. Aháb (az atya fivére) Omri fia, az északi ország, Izrael királya. 22 évig uralkodott, Kr. e. 873–851-ig. Politikai szempontból erőskezű uralkodó volt, de vallási téren csődöt mondott. Jezábel, a felesége megkísérelte, hogy megsemmisítse Izrael egyistenhitét, és hogy a népre pogány bálványimádást kényszerítsen. Aháb háromszor viselt hadat Benhadád szír király ellen. A harmadik ütközetben halálos sebet kapott. Isten Illés prófétát küldte, hogy fellépjen ellene (1Kíri 16,28 – 22,40). (Forrás: Bibliai nevek és fogalmak, elektronikus változat.)

felesége, Jezábel Bibliából megismerhető történetét. A házasságukban megjelenő érzelmi manipuláció sok tanulsággal szolgálhat nekünk, akik bár más korban élünk, mégis emberi mivoltunkból fakadóan ugyanúgy kiszolgáltatottá válhatunk az érzelmi zsarolásnak és zsarolónak. De mi magunk is alkalmazhatunk ilyen nemtelen eszközöket abból a célból, hogy akaratunkat másokra erőltessük.

Nyilvánvalóan az érzelmi zsarolás leggyakrabban nem az alábbi idézetekből élénk táruló, szélsőséges módon nyilvánul meg, de tudjuk, „amit korábban megírtak, a mi tanításunkra írták meg”,² így okulhatunk azokból.

2. Róm 15,4.

„Nézzük meg a Szentírásban lejegyzett igék tudósítása alapján Aháb és Jezábel életének sok tanulságot hordozó néhány epizódját.”

A következőkben nézzük meg a Szentírásban lejegyzett igék tudósítása alapján Aháb és Jezábel életének sok tanulságot hordozó néhány epizódját.

„Aháb, Omri fia azt tette, amit rossznak lát az Úr, még inkább, mint valamennyi elődje.

Nemcsak folytatta Jeroboámnak, Nebát fiának a vétkeit, hanem feleségül vette Jezábelt, a szidóniak királyának, Etbaalnak a leányát, és a Baalt kezdte tisztelni és imádni. Oltárt is állított a Baalnak a Samáriában épített Baal-templomban. Készítettett Aháb Asérá-szobrot is, és még inkább bosszantotta tetteivel Aháb az Urat, Izrael Istenét, mint Izrael valamennyi királya öelötte. Az ő idejében építette újjá Jerikót a bételi Hiél. Elsőszülött fián, Abirámon vetette meg annak alapját, és legkisebb fián, Szegúbon állította fel a kapuját, az Úr szava szerint, amelyet megmondott Józsué, Nún fia által.”³

„Amikor Aháb elmondta Jezábelnek mindazt, amit Illés tett, és hogy a prófétákat megölte karddal, Jezábel követet küldött Illéshez ezzel az üzenettel: Úgy bánjanak velem az istenek most és ezután is, hogy holnap ilyenkorra azt teszem veled, ami azokkal történt! Illés megijedt, elindult és elment, hogy mentse az életét, és elérkezett a júdai Beérsebába. Legényét ott hagyta, ő pedig elment a pusztába egynapi járőföldre. Odaérve egy rekettyebokorhoz leült alá, meghalni kívánt, és ezt mondta: Elég most már, Uram! Vedd el életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!”⁴

„Ezek után a következő dolog történt: A jezréeli Nábót-nak szőlője volt Jezebelben, Samária királyának, Ahábnak a palotája mellett. Egyszer Aháb így szólította meg Nábótot: Add nekem a szőlődet, hadd legyen az veteményeskertem, mert közel van a házamhoz! Adok helyette jobb szőlőt, vagy ha jónak látod, pénzben adom meg az árát. Nábót így felelt Ahábnak: Az Úr örizzen meg attól, hogy odaadjam neked atyai örökségemet! Aháb elkeseredve és haragosan ment haza a válasz miatt, amelyet a jezréeli Nábót adott neki, amikor ezt mondta: Nem adom neked atyai örökségemet. Lefeküdt az ágyára, arcát befelé fordította, és nem evett semmit. A felesége, Jezábel azonban odament hozzá, és így szólt: Min keseredett el úgy a lelked, hogy semmit sem eszel? Ő így válaszolt: Beszéltem a jezréeli Nábóttal, és azt

mondtam neki, hogy adja nekem a szőlőjét pénzért, vagy ha úgy tetszik neki, szőlőt adok helyette. De ő azt mondta: Nem adom neked a szőlőmet. A felesége, Jezábel ezt mondta neki: Hát nem te uralkodsz most Izraelben? Kelj föl, egyél, és légy jókedvű! Majd én megszerzem neked a jezréeli Nábót szőlőjét. Ekkor leveleket írt Aháb nevében, lepecsételte annak gyűrűjével, és elküldte a leveleket azoknak a véneknek és nemeseknek, akik Nábóttal egy városban laktak. A levelekben ezt írta: Hirdesetek böjtöt, és ültessétek Nábótot a nép élére. Vele szembe pedig ültessetek két hitvány embert, akik így tanúskodjanak ellene: Átkoztad Istent és a királyt! Azután vigyék ki, és kövezzék agyon. A város polgárai, a vének és a nemesek, akik abban a városban laktak, úgy is tettek, ahogyan Jezábel megüzente nekik, és ahogyan a nekik küldött levelekben írta. Böjtöt hirdettek, és Nábótot a nép élére ültették. Odajött a két hitvány ember is, leültek vele szemben, és ezek a hitvány emberek így tanúskodtak Nábót ellen a nép előtt: Átkozta Nábót Istent és a királyt! Ezért kivítették őt a városból, és agyonkövezték. Azután ezt az üzenetet küldték Jezábelnek: Agyonkövezték Nábótot. Amikor Jezábel meghallotta, hogy agyonkövezték Nábótot, így szólt Jezábel Ahábhöz: Kelj föl, vedd birtokba a jezréeli Nábót szőlőjét, amelyet nem akart pénzért neked adni, mert nem él már Nábót, hanem meghalt. Amikor Aháb meghallotta, hogy Nábót meghalt, fölkelt Aháb, lement a jezréeli Nábót szőlőjébe, és birtokba vette azt. Ekkor így szólt az Úr igéje a tisbei Illéshez: Eredj, menj el Aháb izraeli király elé, aki Samáriában lakik, de most éppen a Nábót szőlőjében van, ahová azért ment, hogy birtokba vegye. Így beszélj hozzá: Ezt mondja az Úr: Öltél, és még birtokot is szereztél? Azután így beszélj hozzá: Ezt mondja az Úr: Ahol a kutyák felnyalták Nábót vérének, ugyanott nyalják fel a kutyák a te véredek is!”⁵

„Jórám meglátva Jéhút, ezt kérdezte: Békés-e a szándékod, Jéhú? De ő így felelt: Hogy lehetne békés, amíg anyádnak, Jezábelnek paráznasága és sok varázslatátása⁶ tart?”⁷

„Azután Jéhú megérkezett Jezebelbe. Amikor Jezábel

3. 1Kir 16,30–34.

4. 1Kir 19,1–4.

5. 1Kir 21,1–19.

6. H3785 קְשֵׁף (kešep) 1. mágia, varázslat, boszorkányság; 2. varázslás, boszorkánykodás.

7. 2Kir 9,22.

„Egy birodalom démonizálódása, az ördög erőinek való kiszolgáltatása vezetőjének szellemi befolyásolásával, leuralásával érhető el.”

ezt meghallotta, kifestette a szemét, feldíszította a fejét, és kinézett az ablakon.”⁸

A fenti igeszakaszokban nyilván egy szélsőséges esettel találkozunk, ami ebben a formában nagyon ritkán fordul elő. Nem is gondolhatjuk, hogy a ma élő emberek közül bárki akár csak hasonlítana is Jezábelre, akit oly mélyen átjárt az okkultizmus, és vélhetően beavatott „boszorkány”, így a sátán egyik eszköze is lehetett. Tanulságai azonban a mi számunkra is lehetnek ennek a történetnek.

Óva intenék attól is, hogy ezekből az igékből azt a következtetést vonjuk le, hogy ha egy nő erős személyiséggel rendelkezik, és mások iránti tisztelettel fogalmaz meghatározott véleményt, akkor ő olyan lenne, mint Jezábel. Ilyen álságos módon ne söpörjük le senkinek a véleményét az asztalról, ami nyilván építő és előremutató lehet.

Jezábel vétke égbekiáltó volt. Ez olyannyira igaz, hogy amikor az Úr Jézus János apostolnak a thiatirai gyülekezetnek címzett levelet diktálja, így szól:

„De az a panaszom ellened, hogy eltűröd Jezábelt, azt az asszonyt, aki prófétának mondja magát és tanít, és eltántorítja szolgálóimat, hogy paráználkodjanak és bálványáldozati húst egyenek; pedig adtam neki időt, hogy megtérjen, de nem akar megtérni paráznaságából. Íme, betegágyba vetem őt, és a vele paráználkodókat nagy nyomorúságba, ha meg nem térnek cselekedeteikből.”⁹

Majd, így:

„Nektek pedig, a többi thiatirainak, akik nem fogadjátok el azt a tanítást, akik nem ismertétek meg a sátán mélységeit¹⁰ – amint azt nevezik –, ezt mondom: nem vetek rátok más terhet, de amitek van, azt tartsátok meg, amíg eljövök.”¹¹

Jezábel a szidóniak által tisztelt Baal-t¹² (jelentése: úr, tulajdonos) imádta isteneként, akit a kánaániak férfi főistenként tiszteltek. Baal mellett Asérá¹³ (jelentése: szerencse) kultuszát is bevezette Izraelben. Ezt Baal feleségeként tartották számon hazájában, akinek fából készült szobrot is állítottak Baal temploma mellett.

Sokat elárul Jezábel céljairól az, ahogy Izraelbe érkezését követően hozzálátott ahhoz, hogy szellemileg istenei számára birtokba vegye az országot. Egy birodalom démonizálódása, az ördög erőinek való kiszolgáltatása vezetőjének szellemi befolyásolásával, leuralásával érhető el.

Szimbolikus volt ennek a kettős istenség imádatának a bevezetése is (Baal-Asérá). Nyilván utalhatott arra, amint Asérá Baal mellett isteni hatalmat gyakorolt, úgy kívánta Jezábel Aháb mellett megszerezni az uralkodói hatalmat magának, így isteneinek is. Ezt gyakorlatilag el is érte, hiszen a király pecsétjét szabadon használta, azaz a király hatalmát bitorolva élt vissza azzal.

„Ekkor leveleket írt Aháb nevében [Jezábel], lepecsételte annak gyűrűjével, és elküldte a leveleket azoknak a véneknek és nemeseknek, akik Nábóttal egy városban laktak.”

12. Baal I. Kánaánban tisztelt pogány isten, amelynek kultusza a bírúk és a királyok korában komolyan veszélyeztetette Izrael hitét, a Jahve-vallást. A baal szónak van köznévi jelentése is, azt jelenti: úr, tulajdonos. Szókapcsolatokban előfordul mint a ház ura (Bír 19,22), egy ökör vagy számár gazdája (2Móz 21,28; Ézs 1,3), sőt mint férj, egy asszonynak az ura (2Sám 11,20). (Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztien-bibliai-lexikon-C97B2/b-C9942/baal-i-C9943/> – 2021. 05. 17.)

13. Aséra H. 'aséráh. Kánaánita istennő, ill. az azt megjelölt kultuszi tárgy. Az istennő tisztelete a Baal-kultusszal együtt sokáig súlyosan fenyegette a jahvizmust. Gyakran együtt említik a kettőt. Az ugariti mitológiában Él felesége, sok gyermeke közül az egyik Baal. Kánaán területén Él alakja elhomályosodott, Baal lépett a helyébe, mellette a legnépszerűbb istennő Aséra. Gyakran többes számban említi az ŐSZ – akárcsak Baal –, ami arra mutat, hogy sokfelé volt kultuszhelye. (Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztien-bibliai-lexikon-C97B2/a-a-C97B4/asera-C9909/> – 2021. 05. 17.)

H842 אֲשֵׁרָה אֲשֵׁרָה ('ăšêrah 'ăšêrah) Asérá (Asera) = „szerencse” – a zsidó vallásgyakorlatba beszüremkedett istennő, akinek (fából készült) szobrot állítottak. Az oltárt és a szobrot gyakran liget vette körül, ezért az elnevezést az egész ligetre is alkalmazták. (Forrás: Héber–magyar szótár, Biblia-Felfedező v5.3.)

8. 2Kir 9,30.

9. Jel 2,20.

10. A szó negatív értelemben vett okkultizmus, sötétség, megtévesztés, megtévesztő tanok, misztikus sötét tudás, természetfeletti sötét és gonosz forrásból származó hatalomhoz való hozzáférés stb.

11. Jel 2,24.

„Olyan személyről van szó, aki nem is tudott magán kívül mást szeretni és máshoz őszintén kötődni.”

A Jezábel¹⁴ név jelentése lakóhely nélküli, akiben nincs tisztelet, akit Baal tisztességben részesít (elvesz feleségül). A név jelentése alapján olyan személyről van szó, aki nem is tudott magán kívül mást szeretni és máshoz őszintén kötődni. Az embereket igyekezett befolyása alá hajtani és a saját céljaira felhasználni. A szexuális vonzerőt is a befolyásolás eszközeként alkalmazta, miként azt a mai boszorkányok is teszik.¹⁵

Az országban tapasztalható démoni befolyás növekedésének érzékeltetésére a Szentírásban ott találjuk Jerikó mélységesen gonosz, okkult szertartással való újjáépítésének történetét.¹⁶

Jezábel egyre inkább befolyása alá vonta Ahábot mint a nép legitim vezetőjét. Érzékletes példa erre az, amikor Aháb nem ölette meg Illést, pedig látta, amint a Karmel hegyen Isten felhatalmazásával leszámolt a gonosz bálványkultusz papjaival. Bizonyára hatással lehettek a királyra a szeme előtt lezajlott események (tűz szállt alá az égből Illés imádságára válaszul). Viszont miután hazament, a felesége véleménye bizonyult erősebbnek, ami felülírta Aháb korábbi véleményét, így felesége fenyegetőleg lépett fel a próféta ellen. Ezt Aháb nem nehezményezte egy szóval sem. Pál apostol így figyelmeztet:

„A tanítást azonban az asszonynak nem engedem meg, sem azt, hogy a férfin uralkodjék,¹⁷ hanem legyen csendben. Mert Ádám teremtett először, Éva csak azután, és nem Ádámot vezette tévútra a kísértő, hanem az asszonyt, és ő esett bűnbe.”¹⁸

Persze Aháb felelősségét sem kicsinyíthetjük le, aki engedett Jezábelnek, és alávetette magát tekintélyének. Az sem dicséretes, ahogy duzzogott, amikor nem kapta meg a megkívánt szőlőskertet Nábóttól.

14. H348 אִיזָבֵל ('ízebel) Jézabel = 'férj nélküli', 'Baal nélküli' 1. a türoszi Etbaál lánya, Akháb király felesége. Etimológia: tulajdonnév (nomen proprium), egyesek szerint a H336 + H2082 összetételéből ('akiben nincs tisztelet' vagy 'aki nem lakik együtt?'), míg mások szerint a tulajdonnév elejéről törölték Baal nevét (ti. erre fel a héber fosztóképző). Ennek visszaállítására esetén a jelentés: 'akit Baal tisztességben részesít [ti. elvesz feleségül]' (vö. G2403 Ιεζαβελ). (Forrás: Héber–magyar szótár, Biblia-Felfedező v5.3.)

15. Doreen Irvine: Boszorkánykanyar [Életem igaz története]. (Szombathely: Immanuel Alapítvány, 2013).

16. 1Kir 16,30–34.

17. Uralkodik, hatalmat gyakorol, bitorolja a hatalmat.

18. 1Tim 2,12–14.

Így olvashatjuk ezt:

„Aháb elkeseredve és haragosan ment haza a válasz miatt, amelyet a jezréeli Nábót adott neki, amikor ezt mondta: Nem adom neked atyai örökségemet. Lefeküdt az ágyára, arcát befelé fordította, és nem evett semmit.”

Nábót istenfélő ember lehetett, hiszen Mózes törvényére hivatkozva nem adta el az atyai örökségét a királynak, és nem tiszteletlenségből utasította vissza ajánlatát.

„A földet senki se adja el véglegesen, mert enyém a föld, ti csak jövevények és zsellérek vagytok nálam.”¹⁹ „Így nem kerül el Izrael fiainak az öröksége egyik törzsből a másik törzsbé. Izrael fiai közül mindenki ragaszkodjék atyái törzsének az örökségéhez.”²⁰

Az érzelmi zsarolás témájának alábbi és részletes áttekintéséhez felhasználjuk Susan Forward e témában írt könyvét.²¹

Az érzelmi zsarolás fogalma

„Embertársaink (öncélú) befolyásolása (kontrollálása), nyíltan vagy burkolt formában. A zsaroló fenyeget, hogy megbünteti áldozatát, ha nem teljesíti kívánságait. Az érzelmi zsaroló érzelmekkel »kereskedik«, ahogy ez például az Elfújta a szél c. film²² női főszereplője sok szenvedést okozó viselkedésében nagyon is nyilvánvalóan látható. Tudja, hogy a másik embernek fontos a kapcsolat, de ha nem az van, amit akar, megfizetteti az áldozattal a kapcsolat árát: a behódolást.”

A zsaroló szeretete megvonásával fenyeget. Elsősorban a hibát keresi a másik életében, viselkedésében. Ha szerető, gondoskodó lénynek tartja magát „áldozata”, ő bebizonyítja róla, mennyire önző. Amikor valaki enged ennek a fenyegetőzésnek, attól kezdve a zsaroló irányítása alá kerül. Szomorú, de a zsaroló okos, értelmes embereket is tudnak láthatatlan dróton rángatni.

Az érzelmi zsarolás folyhat aktív és passzív mó-

19. 3Móz 25,23.

20. 4Móz 36,7.

21. Susan Forward: Érzelmi zsarolás (Budapest: Édesvíz, 1998).

22. Elfújta a szél (Gone with the Wind) amerikai romantikus dráma, 1939. Női főszereplő: Vivien Leigh (Scarlett O'Hara).

„Az érzelmi zsarolás folyhat aktív és passzív módon, de nyíltan vagy sunyi, fondorlatos eszközökkel is történhet.”

don, de nyíltan vagy sunyi, fondorlatos eszközökkel is történhet.

Az érzelmi zsarolók közös jellemzője a félelem. Félelem a veszteségtől, visszautasítástól, a hatalom (másik feletti kontroll) elvesztésétől. A lelkük tele van szorongással, félelemmel, és „beidomított” áldozataik adják meg nekik a lelki elégtételt.

A zsaroláshoz két félre van szükség. Amikor egy kapcsolatba a másik fél valamilyen érzékenységgel, sérüléssel lép be, a zsaroló ráérez erre, és igyekszik uralkodni (kontrollálni) a másik embert. Épp a zsarolt személy megadása (fokozatos önfeladása) bátorítja és egyben „tanítja” a zsarolót mestersége gyakorlására.

Az érzelmi zsarolók többnyire barátaink, munkatársaink, családtagjaink közül kerülnek ki. Nagy árat fizetünk, ha behódolunk az érzelmi zsarolásnak, szégyenérzet és büntudat jár vele.

Aháb és Jezábel kapcsolatában tetten érhető ez a torz lelki mechanizmus. Jezábel kihasználva férje gyengeségét igyekezett hatama alá vonni őt, amit végül el is ért.

Mi kell a változáshoz?

A zsarolástól a változásig vezető folyamatot négy lépésben írhatjuk le:

1. Zsarolás – a zsaroló az érzelmi manipuláció eszközeivel befolyása alá vonja áldozatát.
2. Szégyenérzet, büntudat – mint a zsarolt személy lelkében megjelenő érzések.
3. Felismerés – amikor is a zsarolt fél ráébred arra, hogy érzelmi manipuláció áldozata lett.
4. Változtatás – ami a zsarolt fél tudatos döntése, hogy nem engedi magát tovább manipulálni, leuralni.

A folyamat elemeit tekintve megállapíthatjuk, hogy nem elég a helyzet megértése, a könyörgés, kérés, hogy a zsaroló hagyjon fel gyötrő tevékenységével. Határozottan és haladéktalanul cselekedni kell!

Az első lépést az áldozatnak kell megtennie. Ne fedjük, hogy a büntudatkeltés a zsaroló legerősebb fegyvere, éppen ezért az automatikus lelki reakció helyett tudatos döntésre van szükség. A zsarolt személynek el kell döntenie, mekkora árat fizet a zsarolóval való kapcsolata fenntartásáért. Amikor meghozta a változásra vonatkozó határozott döntést, a legegészebb, ha megfelelő távolságot tart a zsarolótól, vagy

ha nincs más megoldás, kilép a kapcsolatból, mielőtt lelkileg és fizikailag teljesen tönkremegy.

Mint korábban említettük, párkapcsolatban, tágabb és szűkebb családi kapcsolatokban, munkahelyen, de akár gyülekezetben is találkozhatunk ezzel a jelenséggel.

Aháb nem akart változtatni a helyzetén, kiszolgáltatta magát Jezábelnek, és átengedte neki a döntési lehetőséget. Sodródott a felesége akarata által keltett sötét „áramlatban”.

Mi és milyen is az érzelmi zsarolás?

Az érzelmi zsarolás megnyilvánulhat gátlástalan fenyegetőzés vagy „kedves” köntösbe burkolt vegyes jelzések formájában.

Jezábel a következőképpen reagált, amikor Aháb duzzogva, a fal felé fordulva feküdt az ágyán, mert nem kapta meg Nábót szőlőskertjét:

„A felesége, Jezábel ezt mondta neki: Hát nem te uralkodsz most Izraelben? Kelj föl, egyél, és légy jókedvű! Majd én megszerzem neked a jezreeli Nábót szőlőjét.”

A „Hát nem te uralkodsz most Izraelben?” kérdéssel iktatta ki Aháb lelkiismeretének jelzését, aki bizonyára tudta, hogy Mózes törvénye miatt nem adja el neki birtokát Nábót.

A zsarolás előszobája, annak finomabb formája a manipuláció, amelynek jeleit nem könnyű felismerni. Azonban vannak zsarolók, akik „nyílt kártyákkal játszanak”, határozottan közlik feltételeiket és azok nem teljesülése esetén a kilátásba helyezett következményt.

Az erőszakos zsarolók nyílt „játékára” nézzünk két példát:

- ◆ „Ha most elhagysz, a gyerekeket sem látod többet.”
- ◆ „Ha nem támogatja a tervemet, nem kap tőlem ajánlólevelet a következő munkahelyére.”
- ◆ „Hát nem te uralkodsz most Izraelben?” – lefordítva: Miért vagy ilyen nyámnyila?

Az érzelmi zsarolás finomabb formában jellemzően a tartalmas, érzelmes kapcsolatokban jelentkezik. A zsarolt fél ismeri a másik jó oldalát, és az ebből fakadó kedvező tapasztalatok elnyomják sejtését azzal kapcsolatosan, hogy zsarolják. Elhessegeti magát a gyanakvó gondolatokat, a jóra igyekszik koncentrálni, elnyomva magában a rossz érzéseket.

„A manipuláció akkor fordul át érzelmi zsarolásba, amikor saját szándékaink ellenére behódolunk a zsaroló erőszakosságának.”

Az érzelmi zsarolás hat tünete

- Követelőzés:** Nyílt vagy rejtett, burkolt duzzogás. Például: *Van valami baj? Nem, dehogya, miért lenne, csak nincs mostanában jó kedvem.*
- Ellenállás:** Időhúzás, magyarázkodás, de mindenképp tagadó válasz – „azért sem”, „akkor sem” típusú hozzáállás.
- Érzelmi nyomásgyakorlás:** Erőszakkal vagy érzelmesen, szívhez szólóan is megjelenhet. Például: *Már nem szeretsz? Ha szeretnél akkor... Milyen hívó vagy te, egy hívó ember ezt biztosan...*
- Fenyegetőzés:** Ha a zsarolt fél nem hódol be a zsaroló akaratának, mindenképp őt teszi felelőssé. Például: *Rendben, ha nem teszed meg, akkor magadra vess, ha...*
- Behódolás:** A zsarolt személy lelkében megjelenik az önvád, ami miatt végül enged a manipulációnak, beadja a derekát. Eközben azt reméli, hogy a benne keletkezett rossz érzés elmúlik. Mégis azt tapasztalja, hogy az megmarad ezután is.
Aháb nem menekülhetett el tettei következménye elől. Engedett a zsarolásnak, és hagyta feleségét, hogy gonosz módon, egy ártatlan ember vérént ontva szerezze meg neki a vágyott szőlőskertet. Így olvashatjuk:
„Ekkor így szólt az Úr igéje a tisbei Illéshez: Eredj, menj el Aháb izraeli király elé, aki Samáriában lakik, de most éppen a Nábót szőlőjében van, ahová azért ment, hogy birtokba vegye. Így beszélj hozzá: Ezt mondja az Úr: Öltél, és még birtokot is szereztél? Azután így beszélj hozzá: Ezt mondja az Úr: Ahol a kutyák felnyalták Nábót vérént, ugyanott nyalják fel a kutyák a te véredet is!”
- Isméltődés:** A zsaroló megkapta, amit akart, és látszólag fegyverszünetet tart. A zsarolt félben azonban nem szűnnek a rossz érzések. A zsaroló rafinált módon tudja, mert a manipulált féltől megtanulta, hogy elég büntudatot keltenie a másik félben, és megint minden úgy lesz, ahogy ő akarja. A látszólagos békeség kedvéért a másik fél végül megteszi, amit a zsaroló akar. És ez így megy tovább, újra és újra, mindaddig, amíg a leuralt fél ezt engedi.

A manipuláció körbeveszi életünket, sokszor észrevétlenül adjuk és kapjuk. Például mondjuk, hogy „De jó lenne, ha valaki kinyitná az ablakot!”, miközben rajtunk kívül csak a házastársunk, munkatársunk

van a helyiségben. De mit is akartunk ezzel kérni konkrétan: „Volnál kedves kinyitni az ablakot?”

Miért olyan nehéz kérni? Azért, mert a kérés kockázatos. Mi lesz akkor, ha a másik megtagadja kérésünket? Jóval könnyebbnek tűnik jelzésekkel tudtára adni kérésünket a másik félnek. Például: „A kutyá mintha sétálni szeretne”, „Te pedig érts a szóból, drágám!” Néha még szavakra sincs szükség, elég egy jól időzített sóhajtás. Nyilvánvaló, hogy ezek az esetek nem az érzelmi zsarolás kategóriájába esnek. Egy egészséges kapcsolatban az ilyen szituációkban szabadon visszakérdezőnk: „Azt akarod mondani, hogy...?”, „Azt szeretnéd, hogy...?”, „Miért nem mondd meg konkrétan, hogy...?”, anélkül, hogy retorziótól tartanánk.

A manipuláció akkor fordul át érzelmi zsarolásba, amikor saját szándékaink ellenére behódolunk a zsaroló erőszakosságának. Ne feledjük, jogunk van kijelenteni: „Eddig, és ne tovább!”

Nem minden konfliktus, erős érzelmek vagy határaink kijelölése nevezhető érzelmi zsarolásnak. Nézzünk erre egy példát:²³

Két barát közül az egyik nagyon nehéz és kudarcos időszakon megy keresztül, míg a másik szárnyal a sikerektől, melyeket örömmel oszt meg a sikertelenséggel küzdő barátjával. Egy alkalommal a kudarcos időszakot megelőző fél így szól barátjához: „Tudod, féltékeny vagyok rád. Bármilyen keményen dolgozom, nincs semmi látszata. Megkérlek ezért, ne beszélj a sikereidről, mert ezt nekem fáj hallani.” A beszélgetést követően a sikeres periódust megelőző fél tartotta magát ehhez.

A példát szemlélve most számunkra nem az a lényeg, hogy a kudarcok között vívódó fél hozzáállása jó vagy rossz, hanem amilyen őszintén felvállalta érzéseit. Tette ezt anélkül, hogy fenyegetve zsarolni próbálta volna a barátját. Felvállalta annak kockázatát is, hogy barátságuk megszakad. A másik félnek is megvolt a lehetősége, hogy eldöntse, ilyen körülmények között fenntartja-e a barátságot, vagy kapcsolatuk más szintre kerül.

Természetesen nekünk mint Krisztus tanítványainak az alábbi íge tanításához kell igazítanunk az életünket:

„Örüljete az örülőkkel, sirjatok a sírókkal. Egymással egyetértésben legyetek, ne legyetek nagyratörők, hanem az alázasokhoz [alázatos, szerény, alacsony,

23. Forward, 17. o. alapján.

„Ne feledkezzünk meg Isten irántunk való jóindulatáról és Jézus Krisztusban adott kegyelméről, szeretetéről!”

jelentéktelen, gyenge] tartásatok magatokat. Ne legyetek bölcsék önmagatok szerint.”²⁴

Viszont soha ne feledjük: nem egyik pillanatról a másikra válunk ilyenekké. Szükséges a mi elköteleződésünk, odaszánásunk is ehhez. Az a készség, hogy a Szentlélek és az ige változást munkálhasson a szívünkben, hozzáállásunkban.

Előfordulhat az is, hogy egy helyzetben még nem vagyunk készek valamit megbeszélni a másikkal, ezért időt kérünk tőle, hogy a bennünk kavargó érzelmeket feldolgozzuk, megvizsgáljuk, mielőtt megbeszéljük azt, ami történt. Nem elodázni akarjuk a probléma megoldását, megbeszélését, csupán tisztábban szeretnénk látni, hogy ami bennünk kavargó, az helyes-e és jó irányba viszi-e a kapcsolatunkat.

Nézzünk erre a szituációra is egy példát!²⁵ Egy harmonikus kapcsolatban élő zenész házaspár férfi tagját kérdezte meg a közeli ismerőse, hogy mi a jól működő kapcsolatuk titka. Meglepő választ kapott.

„Az igazat megvallva nem volt mindig ilyen felhőtlen a kapcsolatunk. Három évvel ezelőtt elkövettem egy egetverő ostobaságot. Találkoztam egy hölgygel, aki vendégmuzsikusként jött a zenekarba. Rövid viszony volt, engem azonban mardosott a bűntudat. Muszáj volt mindent bevallanom a feleségemnek, különben hazug disznónak éreztem volna magam. Először azt hittem, megöl. Néhány hétig szóba sem állt velem, éjszakánként pedig a kanapén ágyaztam meg magamnak. Aztán a feleségem meglepő dologgal állt elő. Azt mondta, gondolkozott rajtunk. Borzasztóan haragszik rám, mégis alkut ajánl. Ő a maga részéről soha többé nem hozza szóba a hűtlenségemet, megígéri, hogy nem dörögli az orrom alá minden adandó alkalommal. Ha viszont a magam részéről nem mondok le a további kalandokról, és nem megyek el vele házassági tanácsadásra, köztünk mindennek vége. Más feltételek között nem hajlandó folytatni a házasságunkat, mivel nem tud bizonytalanságban és a gyanakvás légkörében élni.”

Bizonyára egyetértünk abban, hogy ez a feleség nagyon bölcsen járt el. A hűtlen férj igazán hálás lehet azért, hogy ilyen kincset talált. A feleség egészséges módon fejezte ki, hogy „Eddig, és ne tovább!”. No de pontosan mit is tett?

1. Meghatározta a helyzetét.
2. Megmondta a férjének, mit akar.
3. Férje értésére adta, mit hajlandó elfogadni, és mit nem.
4. Megadta házastársának a választás szabadságát.
5. Plusz a reménytelen jövő érdekében még a külső segítség elfogadását is kikötötte.

Ne feledkezzünk meg Isten irántunk való jóindulatáról és Jézus Krisztusban adott kegyelméről, szeretetéről! Igyekezünk ezt mindinkább befogadni és egymásnak is továbbadni! Az alábbi két, nagyon idevágó igeversben olvashatunk erről az isteni kegyelemről, szeretetről és türelemről:

„Hiszen nem kívánom én a bűnös ember halálát – így szól az én Uram, az Úr –, hanem azt, hogy megtérjen útjáról, és éljen.”²⁶

„Nem késlekedik az Úr az ígérettel, amint egyesek gondolják, hanem türelmes hozzátok, mert nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen.”²⁷

A gőg és az alázat kontrasztja

A Szentírásban bőséges tanítást találunk az alázat és a gőg témakörében. Isten ígéje nem hallgatja el ezek következményét sem. Kétségkívül ahhoz, hogy személyiségünk rossz motívumaival, vétkeinkkel szembenézzünk, őszinte alázatra van szükségünk. Ez az alázat a pozitív irányú változás előfeltétele is. Nézzünk ezzel kapcsolatosan meg néhány igeszakaszt:

„Bár fenséges az Úr, meglátja a megalázottat, és megszűröl megismeri a fennhéjázót. Ha szorult helyzetben vagyok is, megtartod életemet. Haragos ellenségeim ellen kinyújtod kezedet, jobbod megsegít engem. Az Úr javamra dönti el ügyemet. Uram, örökké tart szereteted, ne hagyj el kezéd alkotásait!”²⁸

„Az Úrnak félelme az ismeret kezdete, a bölcsességet és intést csak a bolondok vetik meg.”²⁹

„Ne fedd meg a csúfolódót, mert meggyűlöl téged, de fedd meg a bölcsét, az szeretni fog téged! Adj a bölcsnek, és még bölcsőbb lesz, tanítsd az igazat, és ő gyarapítja tudását! A bölcsesség kezdete az Úrnak

26. Ez 18,23 (kiemelés tőlem).

27. 2Pt 3,9 (kiemelés tőlem).

28. Zsolt 138,6–8.

29. Péld 1,7.

24. Róm 12,15–16.

25. Forward, 19. o. alapján.

„A büszkeség, a gőg megfoszt a helyes ön- és helyzetértékelés lehetőségétől.”

félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet.”³⁰
 „Az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság.”³¹

„Az Úr félelme bölcsességre int, és aki tisztességet akar, előbb legyen alázatos!”³²

„Akire romlás vár, annak fölfuvalkodik a szíve, de akire dicsőség, az alázatos.”³³

„Vegyétek magatokra az én igámat, és tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok, és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek. Mert az én igám boldogító, és az én terhem könnyű.”³⁴

Tárgyalt témánkat tekintve megállapíthatjuk, hogy a zsaroló személyiségének talán egyik jellemző vonása a gőg. Gondoljunk Jezábelre, amikor megtudta, mit tett Illés próféta, milyen indulat és arrogancia jellemezte!

Természetesen nem csak és kizárólag a gőg jellemző a zsarolóra, de az önző egoizmus mindenképpen, bármi legyen is ennek a gyökere a lelkében.

A büszkeség, a gőg megfoszt a helyes ön- és helyzetértékelés lehetőségétől. Ez egy olyan szemüveg, amelyen keresztül a gőgös személy a körülötte élőket és önmagát is nézi. Mások hibáit felnagyítja, ugyanakkor saját magát és értékeit túlértékeli. Társai segítségét kisebbnek, a maga érdemeihez viszonyítva jelentéktelennek látja. Egyszersmind önmaga körül forog, másokat pedig önző módon kihasznál sikerei elérése érdekében.

Az alázatos szívű azonban tisztában van saját hiányosságaival és korlátaival, de erősségeivel is. Tudja, hogy győzelem csak az őt kiegészítő, gyengeségeit kiegészítő, egymást erősíteni kész csapattagokkal lehetséges. Így nemcsak a küzdelem, de a győzelem öröme is közös.

A gőgösnek nincsenek barátai, csak lekenyerezett „alattvalói”, akiket azért „tart”, hogy önmagát közép-pontba állíthassa, és őket a sikerei elérése érdekében ki/(fel)használja.

Az alázatos ember mellett egy „koldus” is királynak érzi magát. Nem telepszik rá másokra, nem alázza megtársait, hanem emelni igyekszik őket. Ezt tekint-

ve még inkább érthető Salomonnak a témával kapcsolatos tömör hitvallása:

„Jobb szelíd lelkűnek lenni az alázatosok közt, mint zsákmányon osztozni a gőgösök közt.”³⁵

A konfliktusok egészséges megoldása

Tekintsük át azokat a módokat, ahogy az esetleges konfliktusokat kezeljük! Láttuk, hogy a zsarolási szituációk minden esetben konfliktusos helyzetek. Konfliktusok nélkül valódi élet, kapcsolat nem létezik. Így nem a konfliktus elkerülésére, hanem annak egészséges megoldására célszerű koncentrálnunk.

Az egészséges konfliktusmegoldás lépései

1. Határozzuk meg világosan a helyzetet!
2. Mondjuk meg a másik félnek egyértelműen, mit akarunk/szeretnénk!
3. Adjuk partnerünk³⁶ értésére, mit vagyunk hajlandóak elfogadni, és mit nem az adott szituációban!
4. Adjuk meg a másik félnek a választás szabadságát!

Honnan tudhatjuk, hogy uralkodni (leuralni) vagy válságot megoldani akar-e a másik fél?

A kérdés megválaszolásában segít a következő példa.³⁷ Egy házaspár tanácsadóhoz fordult, hogy segítséget kérjen az elmergesedett házassági konfliktusuk megoldásához. A tanácsadóval való találkozót a férj kezdeményezte, aki így adta elő helyzetüket:

„Nem tudom, meddig bírom tovább. Tizennyolc hónappal ezelőtt nagy hibát követtem el, ami lassan tönkretesz minket. Futó viszonyom volt egy üzlet-társammal. Tudom, hogy én vagyok a hibás, ennek nem lett volna szabad megtörténnie, mégsem tudtam ellenállni a kísértésnek. Mindent megtennék, hogy kiengeszteljem a feleségemet, mert szeretem és meg akarom tartani. Jól élünk, két gyönyörű gyermekünk van. De Isten a tanúm, az eset óta úgy bánik velem, mint egy tömeggyilkossal. Valahányszor akar

30. Péld 9,8–10.

31. Péld 16,18.

32. Péld 15,33.

33. Péld 18,12.

34. Mt 11,29–30.

35. Péld 16,19.

36. A partner szó alatt mindennemű kapcsolati relációt értünk, úgymint házastárs, családtag, barát, munkatárs, osztálytárs, főnök, gyülekezeti testvér stb.

37. Forward, 19. o.

„Az érzelmi zsarolással terhelt kapcsolat elveszti rugalmasságát.”

valamit, felemlegeti a vétkeket. Most, hogy nyeregben érzi magát, ő szabja meg, mikor jöhetnek látogatónak a szülei, vagy milyen ajándékkal kell kiengesztelnem. Jelenleg éppen egy drága külföldi utat akar pont akkor, amikor nagy üzletre számítok, és semmi szín alatt nem hagyhatom itt a munkámat. Ő mégis elvárja tőlem, hogy hagyjak ott csapat-papot, csak mert neki erre szottyant kedve.”

Emlékezzünk vissza a zenész házaspár korábban elmondott példájára, ahol a megcsalt fél nem zsarolóként lépett fel, és vessük össze ezzel a szituációval, amikor a feleség nyíltan zsarolja a hűtlenségben korábban elbukott és abból megtért férjét. Ez esetben azonban a feleség nem megoldani kívánta a közte és házastársa között fennálló konfliktust, hanem sérelmét eszközként használta fel, akarata férjére erőltetése érdekében.

Mi jellemzi azt a hozzáállást, amikor valakinek a konfliktusmegoldás a szándéka?

- ◆ Nyíltan megbeszéli velünk a helyzetet.
- ◆ A mi érzéseinkre is kíváncsi.
- ◆ Megérti ellenállásunk okait.
- ◆ Beismeri, miben és mennyiben vétkes a konfliktus kiobbantásában.

A mindenáron győzni akaró és nem a valós megoldást kereső hozzáállásra jellemző, hogy

- ◆ uralkodni kíván felettünk.
- ◆ semmibe veszi tiltakozásunkat.
- ◆ saját magát vagy indítékait magasabb rendűnek tartja a miénknél.
- ◆ tagadja, hogy bármiféle felelőssége volna a konfliktus kialakulásában.

Az érzelmi zsarolással terhelt kapcsolat elveszti rugalmasságát. A normális kapcsolatokat az egészséges engedmények, viszontengedmények jellemzik. Amikor kivész a kompromisszumkészség, a felek beleegyeznek szerepeikbe.

Ne feledjük, az érzelmi zsarolóval szemben megértésnek helye nincs, mert a megértés igazolná a viselkedését!

A ZSAROLÓK NÉGY ARCA

Az alábbiakban nézzük meg azt négy hozzáállást, ami a zsarolókat leginkább jellemzi!

Büntetők

Ők a legkirívóbb zsarolók. Egyértelműen közlik akaratukat és a következményeket, ha nem azt teszi a másik, amit ők akarnak.

1. Van aktív büntető, aki például így reagál:
 - ◆ „Ha visszamégy dolgozni, elhagylak...!”
 - ◆ „Ha nem viszed tovább a családi vállalkozást, kizárlak az örökségből!”
 - ◆ „Ha nem túlórázik, nem lesz előléptetés/fizetésemelés!”

A zsarolt személy ilyen helyzetben két tűz közé kerül. Fél, hogy a fenyegetés valóra válik. Viszont ha behódol, megfullad a zsarolás légkörében.

A büntető szülők gyakran alkalmazzák zsarolásként, hogy a gyermek válasszon köztük és a másik szeretett személy között. Ennek azonban hiába enged a megzsarolt gyermek, úgysem tud megfelelni a szülőknek, mert azok fenyegetve érzik szülői egyeduralmukat gyermekük felett.

2. A csendes büntető nem fogalmazza meg nyíltan kívánságait. Inkább duzzog, amivel igyekszik sakkban tartani környezetét. Minél inkább kérlelik, annál jobban dacol.

Önbüntetők

Imádják a hisztérikus jeleneteket, és gyakran önálótlanok és függenek a társuktól. Minden felelősséget a másikra hárítanak. Míg a büntetők kiszolgáltatót gyermekké teszik a másik felet, addig az önbüntetők maguk válnak azzá. Társuknak vigasztalnia kell őket és kitalálni, mitől szenvednek. Azt akarják éreztetni, hogy a másiknak kell rendbe hoznia az életüket, vagy neki kell megváltoznia.

Szenvedők

„Kínjukat” egyvalami szünteti meg, az, ha megkapják, amit akarnak. Úgy vélik, a szenvedésüknek mindig a másik az okozója. Gyakran a társuk (hozzátartozó, kolléga stb.) szeretetlenségével magyarázzák, hogy miért nem olvassák ki a gondolataikat. Jellemzően duzzognak, könnyes szemmel elhúzódnak, miköz-

„A zsaroló többet vár el, mint amit a másik fél jó szívvel adni szeretne.”

ben a másiknak fogalma sincs róla, most éppen mi a bajuk. Lehet, később elmondják, de előbb hagyják, hogy órákig, napokig aggódjanak értük. A szenvedők gyengének látszanak, pedig néma zsarnokok. Ritkán mondják meg egyenesen, mit akarnak.

Mind a néma, mind a hangos szenvedők azt várják, hogy más oldja meg a problémájukat. Szívesen szenvednek, és csak egy kis segítséget akarnak, persze mindig a másiktól. A legrosszabbat akkor tesszük velük, ha ezt megadjuk nekik, mert ezt egész életen át tehetjük. Szánalmasnak lefestett helyzetük életre kelti a másik megmentő-gondviselő énjét. Viszont ha megadjuk a kért segítséget, holnap még többet követelnek.

Mézesmadzag-húzogatók

Ők a legfondorlatosabb zsarolók. Megígérnek bármit, csak teljesítsék óhajaikat, majd újabb és újabb feltételeket szabnak. Biztosak lehetünk abban, hogy amit esetleg hajlandók vagyunk megadni nekik, az nem lesz elég.

MIT EREDMÉNYEZ A ZSAROLÁS A ZSAROLT FÉLBE?

Alább azt a három legjellemzőbb következményt taglaljuk, ami a zsarolás lelki tünete a zsarolt személy lelkében vagy éppen a zsarolóban.

Félelem

A zsaroló és a zsarolt fél is a félelem rabja. Mivel a zsaroló a másik közelében él, tudja a gyenge pontokat, és ki is használja azokat. Ha nem teljesítik követelését, fenyegetéssel igyekszik félelmet kelteni (elhagy, megvet, nem szeret, kiabál, veszekszik, kirúg stb.). A zsaroló pedig attól fél, hogy elveszíti a kontrollt az általa leuralt személy felett.

Jezábel fenyegetése hasonló módon ébresztett félelmet a nemrég még Isten csodálatos beavatkozását átélő Illés szívében:

„Jezábel követet küldött Illéshez ezzel az üzenettel: Úgy bánjanak velem az istenek most és ezután is, hogy holnap ilyenkorra azt teszem veled, ami azokkal történt! Illés megijedt, elindult és elment, hogy mentse az életét, és elérkezett a júdai Beérsebéba... Odaérve egy rekettyebokorhoz leült alá, meghalni kívánt, és ezt mondta: Elég most már, Uram! Vedd el életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!”

Kötelességérzet

A kötelességtudat felnövekedésünk közben a szülői és intézményi nevelés során fejlődik bennünk. A kötelességérzetnek azonban összhangban kell állnia a józan ésszel. A zsarolók szívesen emlegetik fel, hogy mi mindennel tartoznak nekik.

A zsaroló többet vár el, mint amit a másik fél jó szívvel adni szeretne. Követeléssel közli, hogy teljesíteni tartoznak neki azt, amit elvár. Különösen akkor, ha valóban nagylelkűen bánt a másik féllel. Úgy gondolja, a másik kötelessége, hogy mindent eltűnjön neki. Szomorú, de azon közösségekben, ahol a vallási elvárások rendszere kiépül és megerősödik, szintén jellemző, hogy a kötelességérzetre apellálva próbálják manipulálni vagy zsarolni az oda tartozókat.

Nézzünk két példát erre:

- ◆ „Ha igazi hívő lennél, akkor nem mondanál nemet arra, hogy segíts nekem!”
- ◆ „Egy szerető gyermek nem csak kéthetente látogatja meg az édesanyját!”

Meg kell húzni a határt, ameddig a másikkal szemben vállalt kötelességünk terjed, és azt, ahol a másiké kezdődik. Ha a másik fél kötelességérzete erősebb, mint az önbecsülése, a zsaroló ezt a maga javára használja ki.

A zsaroltból gyakran válik zsaroló. Például a főnök zsarnokoskodik valakivel a munkahelyen. Az ezt elszenvadó személy a tehetetlenségéből fakadó feszültségét otthon, a családján vezeti le.

Bűntudat

A bűntudat a felelősségérzet szerves része, így nem csupán negatív értelemben beszélhetünk róla. Viszont félrevezetheti lelkiismeretünket, ha a bűntudat túlnő, aránytalanul nagygyá válik lelkünkben.

A zsaroló megkísérli, hogy minden probléma okozójaként a másik felet tüntesse fel. Jelmondata: „Minden a te hibád!” Például:

- ◆ „Rossz a kedvem (miattad)!”
- ◆ „Nehéz napom volt (miattad)!”
- ◆ „Ideges lettem (miattad)!”
- ◆ „Elkéstünk (miattad)!”

A bűntudatgerjesztéssel a zsaroló vélt vagy valós sérelem esetén örökre börtönbe kívánja zárni áldozatát. Mint szakavatott racionalizáló azt üzeni, hogy csakis a mi érdekünket szolgálja a zsarolás, így csomagolja „nemes” szándékba azt.

„A zsaroló eléri, hogy ha a másik nem a kívánt hőfokon szereti, akkor úgy érezze, benne van a hiba.”

A ZSAROLÓ FEGYVEREI

A zsaroló sokrétű eszközrendszerrel sorakoztat fel céljai elérése érdekében. A következőkben ezek közül nézzünk meg néhányat!

Önmagát dicsfénybe öltözteti, a másikat pedig feketíti. Magára pozitív címkéket aggat, ha ellenkezik, akkor a másokra negatívakat, így büntetve őt. Olyan dolgokra kényszeríti partnerét, amik a másik értékrendjével ellentétben állnak, azokat magától egyébként nem tenné meg. A zsarolt fél már saját józan eszében is kételkedni kezd. Felmerül a kérdés benne: „Velem van a baj?”

Max Lucado *Értékes* vagy című könyvének foltmánoi juthatnak eszünkbe erről a hozzáállásról, akik egymást szürke és arany csillagokat minősítették le, illetve fel. Akire már sok szürke pöttyöt, azaz leértékelő minősítő jelet ragasztottak, arra könnyebben raktak újabb és újabb ilyen leminősítő foltot.³⁸

Patologizálás

Jellemző mondata: „Te beteg vagy!” Ezzel újabb csapással igyekezik sújtani a zsarolt fél önbizalmát, ha elfogadja ezt a címkét, aminek következtében aztán érzelmileg nyomorultnak érzi magát. Gyakran fordul elő olyan kapcsolatokban, amelyekben nem egyformán szeretik egymást a felek, amikor az egyik mindentől többet akar (figyelem, idő stb.). A zsaroló eléri, hogy ha a másik nem a kívánt hőfokon szereti, akkor úgy érezze, benne van a hiba. Különösen hatásos a patologizálás, ha tekintélyt parancsoló személy alkalmazza, hiszen a másik felnéz rá, tiszteli őt, vagy úgy érzi sorsa függ a jóindulatától. A módszer alkalmazói csálhatatlannak tartják magukat. Ezt ugyan nem mondják ki nyíltan, de jelzik (hangsúly, tekintet), minek gondolják magukat a másikkal szemben.

Titkok feltárása – megbélyegzés

Tipikusan ilyen szituáció, amikor egyik családtag nehéz családi titkot tár fel, és nyíltan elkezd beszélni arról, ami tabu volt eddig a zsaroló családban (pl. a gyerekmolesztálást feltárja a már felnőtt gyermek,³⁹



szülő alkoholizmusa stb.). A családban meglévő hallgatólagos „megállapodást” felrúgva szembemegy azzal. A zsaroló közösség ellene fordul és bolondnak bélyegzi.

Az ilyen helyzetben jelentkező patologizálás (beteg vagy, bolond vagy stb.) mindenkit érzékenyen érint. Ha valaki például a szakmaiságunkat kérdőjelezi meg, tudjuk bizonyítani eredményeinkkel annak ellenkezőjét. De ha a lelki épségünket vonják kétségbe, mit tehetünk? Kiszolgáltatottnak érezhetjük magunkat az ilyen támadással szemben.

A zsaroló szövetségeseket is felsorakoztat. Ha egyedül nem boldogul keres olyan személyeket, akiknek a szavára ad áldozata (pl. családtagok, barát, lelkipásztor stb.). Az érzelmi zsaroló bármilyen eszközt felhasznál, hogy bizonyítsa, egyetlen igazság létezik. AZ ÖVÉ!

Negatív hasonlítás

Jellemző mondata: „Miért nem tudsz olyan lenni, mint...?” A zsarolók gyakran hasonlítgatják a zsarolt személyt azokhoz, akik teljesítik akarataikat. Például a főnök a munkahelyen a tökéletes munkaerőhöz hasonlítgatja beosztottját, így manipulálva többletfeladat elvégzésére a munkavállalót. Aki ennek hatása alá kerül, az törtetni kezd, hogy eleget tegyen a főnök elvárásainak. Ezáltal az adott személy maga adja a zsaroló(k) kezébe a fegyvert, de ki is veheti abból.

A ZSAROLÓK BELSŐ VILÁGA

Az érzelmi zsarolók nem tudnak veszíteni, egyszerűen nem bírják elviselni a visszautasítást. Egy normális kapcsolatban még ha nehéz is, de kompromisszum

38. Max Lucado: *Értékes* vagy (Budapest: Timóteus Társaság Alapítvány – KIA, 2018).

39. David Eldridge: *Az ünnep*. Színdarab.

„Bármilyen nehéz is beismerni, de zsarolni azt lehet, aki hagyja magát.”



születik a nézet- és akaratkülönbségek esetén. A zsarolókat azonban az akadály nem egyezkedésre, hanem az érzelmi nyomás fokozására serkenti.

Nagyon erős bennük a veszteségtől, nélkülözéstől való félelem. Akit gyermekkorban valamilyen veszteség ért, gyakran válnak követelőző felnőtté. Ha gyermekeinket nem tanítjuk meg a frusztráció kezelésére, bármily keményen hangzik is, de érzelmi „nyomorékot” nevelünk belőlük. Akit szülei minden nehézségtől megóvnak, és készen kap mindent, felnőttként sem tudja majd kezelni azt, amikor nem kap meg valamit. Persze a szülők a legjobb szándékkal teszik ezt, mégis rossz gyümölcse lesz.

A zsarolók gyakran csinálnak a bolhából elefántot. Meg vannak győződve arról, hogy büntetéssel jobb embert faragnak áldozatukból. Kis túlzással ugyan, de a világrend őrének képzelik magukat, mint akik mindent a másik érdekében csinálnak. Társuk leértékelésével saját félelmüket igyekeznek csökkenteni. Jellemzően elterelik a figyelmet. Például nem akarják a szakítást, mégis ők kezdeményezik, mert félnek attól, hogy elhagyják őket.

A ZSAROLÁSHOZ KETTEN KELLENEK

Bármilyen nehéz is beismerni, de zsarolni azt lehet, aki hagyja magát. Fontos megvizsgálni az **áldozatot**, hogy mi vitte bele a zsarolt állapotba. A következőkben néhány jellemző okot nézzünk meg, melyek a zsaroló malmára hajtják a vizet, és a zsarolt pozícióba sodorhatják társukat!

Elismerés utáni vágy

Minden ember természetesen vágyik az elismerésre, elfogadásra. Viszont amikor ez a lelki szomjúság szinte már narkotikumként jelenik meg a szívében, ez rendkívül kiszolgáltatottá teszi. Értéktelennek érzi magát, ha nem kapja meg a napi elismerésadagját a másiktól.

Békeszerző

Jelmondata: „Ne haragudj senkire, és rád se haragudjanak!” Ez akkor válik veszélyessé, ha elkezd rettegni mindenféle nyílt összecsapástól. Jellemzően konfliktuskerülő személyiség, aki nem vagy csak nagyon nehezen áll ki magáért.

Felelősségvállalás

Nemcsak a saját felelősségét, hanem a másokét is magára vállalja. A zsaroló éppen erre pályázik, igyekezik mindenért a másikat hibáztatni. Atlasz-szindrómától szenved az a személy, aki úgy érzi, mindenki gondját neki kell megoldania.

Nagy önbizalomhiány

Senki sem tökéletes. Viszont ha valakit folyton bírál, főleg ha hozzá közel álló személyek teszik ezt, elgondolkodnak ezen, és megkérdőjelezzik azokat a dolgokat is, amelyek jók, pozitívak bennük. A zsaroló folyton a másik szemére hányja a hiányosságait. Jellemzően úgy büntet egy felnőtt embert, mintha gyerek lenne, ami a kommunikációja stílusában is megjelenik. Például: „Most akkor megismétlem, hátha te is megérted!”, „Most viccelsz, ezt egy gyerek is megértene!”

„A felesége, Jezábel ezt mondta neki: Hát nem te uralkodsz most Izraelben? Kelj föl, egyél, és légy jókedvű! Majd én megszerzem neked a jezréli Nábót szőlőjét.”

A ZSAROLÁS LELKI KÖVETKEZMÉNYEI

Amikor valaki engedi, hogy leuralják és zsarolással madzagon rángassák, mint egy marionettbábút, számolnia kell azzal, hogy ennek súlyosan negatív következményei lesznek a lelki, de a fizikai egészségére is.

Az érzelmi zsarolás megfoszt az önbecsüléstől

Kinek van önbecsülése?

- ◆ Aki ki mer állni önmagáért.

„Péter apostol tanácsát érdemes megszívlelnünk, ha szeretnénk kiegyensúlyozott, kölcsönös szereteten és tiszteleten alapuló, építő kapcsolatokat építeni.”

- ◆ Kiáll az igazáért.
 - ◆ Szembe mer szállni azokkal, aki bántották.
 - ◆ Nem engedi, hogy a félelem kormányozza a tetteit.
- A zsarolt fél egy ördögi körbe kerül, ha nem teszi meg a zsaroló kívánságát, ostromozza magát, majd elhiszi, hogy tényleg alávaló, értéktelen.

Racionalizálás, öngazolás

A zsaroló kívánságának enged belső meggyőződése ellenére. Bemagyarazza magának, hogy vele van a baj, ő a felelős minden konfliktusért.

Testi-lelki egészség elvesztése

A rengeteg elfojtott harag, félelem, szorongás gyűlik a zsarolt félben. Azért, hogy bizonyítson a zsarolónak, testi határait is feszegeti, ha kell. Az érzelmi zsarolás tönkreteszi a kapcsolat meghittségét. Eljut odáig, hogy nem osztja meg magát, ha ezzel úgyis visszaél a partnere. Csak üresen, feszülten élnek egymás mellett. Minél több időt, figyelmet követel a zsaroló, a másik annál kevésbé szívesen adja meg ezt számára. Tartózkodik az érzelmi megnyilvánulástól, nehogy azt higgye a zsaroló, hogy behódolt neki.

Illés lelkében a félelem, majd a teljes letargia jelentkezett Jezábel fenyegetése következtében: „Odaérve egy rekettgyekezhez leült alá, meghalni kívánt, és ezt mondta: Elég most már, Uram! Vedd el életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!”

ÖSSZEZÉS

A zsarolással terhelt közösség, család, házasság szomorú tapasztalata: „Nincs ünnep, őszinteség, bizalom, meghittség, csak színjáték.”

Péter apostol tanácsát érdemes megszívlelnünk, ha szeretnénk kiegyensúlyozott, kölcsönös szereteten és tiszteleten alapuló, építő kapcsolatokat építeni:

„Mert aki szeretne örülni az életnek, és jó napokat látni, óvja nyelvét a gonosztól, és ajkait, hogy ne szóljanak álnokságot; forduljon el a gonosztól, és cselekedjék jót, keresse és kövesse a békességet; mert az Úr szeme az igazakon van, és füle az ő könyörgésükre figyel, az Úr arca pedig a gonoszt cselekvők ellen fordul.”⁴⁰

Felhasznált irodalom

- ◆ Biblia (Budapest: Kálvin, 2008).
- ◆ Biblia-Felfedező v5.3.
- ◆ Bibliai nevek és fogalmak. Elektronikus változat
- ◆ Eldridge, David: Az ünnep. Színdarab (<https://port.hu/adatlap/szindarab/szinhas/az-unnep/directing-13197> – 2021. 05. 19.).
- ◆ Forward, Susan: Érzelmi zsarolás (Budapest: Édesvíz, 1998).
- ◆ Irvine, Doreen: Boszorkánykanyar [Életem igaz története] (Szombathely: Immanuel Alapítvány, 2001), (<https://youtu.be/oOscERCaff8> – 2021. 05. 17.).
- ◆ Keresztyén bibliai lexikon (<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztien-bibliai-lexikon> – 2021. 05. 17.).
- ◆ Lucado, Max: Értékes vagy (Budapest: Timóteus Társaság Alapítvány – KIA, 2018).
- ◆ NIV Study Bible (1985) jegyzetek – magyar kiadás (Budapest: Veritas, 2001).
- ◆ Veres Sándor Péter: Valláspszichológia. Órai témafeldolgozás módszertana (2015).



40. 1Pt 3,10–12.



Szebeni Olivér

VALLÁSKRITIKA

Amióta létezik ember, vallásosság azóta létezik. Egy teremtett lény, aki öntudatos, képes gondolkodni, tisztában van saját személyével arról is, hogy él, sőt egyszer (ó, nagyon soká!) meg is hal. Eleinte kezdetlegesekek voltak az ember vallási elképzelései. Az igen korai eleinknek is lehettek bizonyos vallásos részletekről gondolataik, majd az írás ismerete után éppen a transzcendens világról, valamennyi tudományág közül erről a kérdéstről halmozódott fel a legtöbb irat és könyv a mai napig. Több, mint az összes más tudományág publikációja. Beleértve, hogy az írás megalkotása előtt a vallásosságra utaló jeleket, ábrákat hagytak maguk után. Ennélfogva a vallásosság nemhogy antagonizmusban áll a tudománnyal, inkább ösztönzője és fő fejlődési motiválója valamennyi tudományágnak. Még csak résznyire nyiladozott a fejében a transzcendens

világ, de bölcselkedett az ember. Meg voltunk lepve nagyon, amikor a társunkkal találkozáskor felmértük egymást. Nem az izmaink erejével vetélkedtünk, hanem szellemi képességeinkkel, és megdöbbenve vetjük tudomásul, hogy más egészen másként gondolkodik. Rázza a fejét és indulatosan kijelenti, hogy ilyen dolgokkal nem érdemes foglalkozni. Sokkal fontosabb tudás leteríteni egy hozzánk képest óriási mamutot. Hogy is lenne másként, hiszen az örök életből senki sem pecsenyézik olyan jó ízűt. Ha egyszer nem lehet sem megenni, sem meginni valamit, akkor mit ér?

A hit és a szkepszis egy tőről fakadnak az ember agyában. Minden egyes ember – ha tud róla, ha nem – a vallásosság vagy a vallástalanság kérdésében önmagában is vitázik és személyesen dönt. Ha bármit állít, vagy ha kifogó az érvekből, és tagad, a döntése

„A valláskritika a tudományosság álcájában lép föl, és minden ismeret fölé emelkedve kijelenti, hogy a vallásosság minden csíráját ki kell irtani.”

akár pozitív, akár negatív, egyedül tőle függ. Mérlegeli a dolgokat, és dönt. Jó lenne, ha egy döntés után egymást békében hagynánk.

Nagyon fontos következménye lesz a döntésének. Előfordul, hogy idők múlásával megváltoztatja nézetét az ember. A paradigmaváltásnak is vannak fokoza-
tai. Ez bekövetkezhet az élet folyamán szerzett tapasztalatoktól akár többször is. A csalódás, a keserűség, a búbánat, a barátok véleménye vagy egy botrány a családban rossz felé fordítja az embert, de ha tudomásunkra jut édesanyánk értünk mondott imádsága, – Ágoston és Mónika óta mindmáig – képesek a buzgó imák hatására saját döntéseik megváltoztatására az emberek.

A nagyon távoli idők vallásosságát nem vaskos könyvek tartalmazták, hanem eszközök, akár élelmiszerek, akár elfogyasztott állati tetemek maradványai. Akár egy obszidiánkés, valamilyen karcolat egy barlang falán. Azok alakja, kapcsolata más tárgyi maradványokkal a mai, értő embereknek sokat mondanak, akármilyen előzetes döntés kívánja meghatározni, hogy mire is szorítkozik a kutatás. Mit akarunk „bizonyítani”, és a végén mit is bizonyítottunk? A vallásosság olyan dolog, amit az ember általában előzetes hatásokra fogadott el. Ha például a morálisan fejlett törvényhozók városvédő bálványainak bevették a székhelyét, egyszer csak mindenki elfordult a régi, városvédő bálványoktól. Behódolt az erősebb, újabb, képzelt védőknek, és új vallás lépett elő. A régieket szétverték, elpusztították, megbüntették. Az újnak hódoltak. Aztán amikor órá került a sor, ugyanezt csinálták, amíg csak nem találtak a kinyilatkoztatás erős Istenével. Őt követték jó és rossz sorsukban, ha felemelte őket a porból, ha büntette vagy áldotta őket. Az Adonáj hite és tisztelete győzött mind szélesebb földrajzi területen. Erről a hitről könyveket szerkesztettek, a hit bölcséleti rendszereket, az élet minden részletére kiható irányelveket kreált. Így gyűlt össze a Biblia sok könyve, irata. Bölcs ajánlása és tanácsa az életre nézve. Az ember kevesebbet tévedezett az Írás alapján. Állta a történelem viharait. Így ment ez mindaddig, míg föl nem lépett „a tudományos ateizmus”. Az emberi lény és az elfogadó hit avítt ostobaságnak tűnt. Az evolúció feleslegessé tette a Teremtőt. Döntöttek a vallásról és a vallásos emberek sorsáról. Ocsmány szavakkal gúnyolták a sok évszázados bevált istenfé-

lelmet. Mindez nem új győzelmek nyomán született, de sok zűrzavarral, vajúdással, a társadalom általános dekadenciájával. Őrült eszmékkel. A tagadás szelleme ölt, rombolt „takarított”. Eljutott odáig, hogy minden fehér embert a bőrszíne miatt halálra szán. Megtörték az egész földön milliárdnyi kortársuk tiltakozását. Ki akarják őket fegyverrel vagy anélkül irtani. A globalizáció a földkerekség teljességének urává és istenivé azt teszi, akinek legtöbb a pénze.

„Egy császárnak kell uralkodnia a földön, ahogy egy Urísten uralkodik az égen.” Ennek élünk most a vezető korszakában. Talán nem is a császár lesz az igazi úr, bár nem kizárt. Az igazi úr egyelőre a pénz lesz. Amíg természetesen ez is összeomlik, és hiába írnak egy színes papírra akárhány nullát az 1-es számjegy bal oldali első helyét követően, az emberek kezében ott marad a sok-sok nulla. Nálam volt olyan pénz, amelyen 72 nulla volt. Ennyi volt a heti kereset szombaton. Hétfőn ennyi volt egy villamosátszálló.

És akkor újrakezdődött az egész játék. Mivel hogy az ember saját kárán ritkán tanul. És mindent elront azzal, hogy új „istenként” a trónra ülteti önmagát.

A valláskritika a tudományosság álcájában lép föl, és minden ismeret fölé emelkedve kijelenti, hogy a vallásosság minden csíráját ki kell irtani. Az utóbbi évszázadokban a társadalom erre építve hangoztatja, hogy nevetségessé kell tenni a vallásosság minden megnyilvánulását. Babonassággal, műveletlenséggel, a haladás akadályozásával, bigottsággal kell vádolni azokat, akik hisznek. Nem riadnak meg ennek érdekében akár a fizikai megsemmisítésüktől sem. Ma már ott tartunk, hogy egyes keleti vallások vagy éppen a kommunista államok között akad példa istenfélő, hívő emberek életének elvételére, naponkénti üldözésére, zsarolására. A föld 50 államában, közülük is a legnépesebbekben, naponta gyilkolnak meg átlagosan közel 500 embert egyetlen „bűncselekményért”, a kereszténységükért. Ez náluk a legveszélyesebb álbiztonsági ügy, és nem a terrorizmus.

Akár a saját vallás egyedüliségének tudatában, akár ideológiai okból (kommunizmus) meg kell akadályozni a vallásosságot. Mindazokat egyformán üldözni kell, akik titokban vagy nyíltan imádkoznak, Bibliát olvasnak, prédikálnak. Akár keresztények, akár más világvallás tagjai (ősvallásúak, buddhisták, hinduisták). Ennek van kitéve jelenleg Európa és a földrész

„Sajnos valláskritikussá nemcsak ateistaként válnak napjainkban emberek, hanem azzal is, hogy valamilyen okból elégedetlenkednek, kritizálják az egyházak vezetőit, felfokozták az etikai elvárásokat a kereszténység szemben. ”

valamennyi fehér őslakója. Mindez nem rémisztgetés, hanem statisztikailag bizonyított tény. Az ezerháromszáz éves alapítók „szent” hagyatéka. A „vértanúk” hagyatéka, akik nem áldozták az életüket másokért, mint a „gyalázatos keresztények”, hanem azok, akik kiontották a vérüket, és a tengerparton lenyakták őket. Idáig radikalizálódtak, vagyis a gyilkosok a vértanúk, és a Korán nem is követeli a zsidók és a keresztények feltétlen megsemmisítését.

Sajnos valláskritikussá nemcsak ateistaként válnak napjainkban emberek, hanem azzal is, hogy valamilyen okból elégedetlenkednek, kritizálják az egyházak vezetőit, felfokozták az etikai elvárásokat a kereszténységgel szemben. Számtalan „hívő” iratban volt olvasható: „A vallásosság az ördög csapdája”.

Nem állítom, hogy minden vallásfelekezethez ragaszkodó ember lábön járó, tökéletes szent. Azt viszont igen, hogy közülük sokan erre törekednek. Nem állítom, hogy a társadalom szűkülő rétegének töredékei egy szellemi elitet képeznek. Azt viszont állítom, hogy bármilyen felekezeti vallásos ember megbízhatóbb, mint egy hétpecsétetes ateista. Azt is állítom, hogy minden kommunista ateista ember jó mulat azokon, akik a hívők közül velük együtt ócsárolják a vallásos embereket, a papságot, a Bibliát, a szentségeket. Megtagadták és kigúnyolták a keresztet, ami a corpusszal vagy anélkül, egyenlő szárú görög keresztrel vagy a hosszabb függő tengelyt merőlegesen, esetleg dőlésszöggel keresztel. A címerekben van, a kórtermek falán függ, a kolostorok csúcsát ékíti. A Biblia szavainak nem csak egyes mondatát forgatták ki és a hírhedt gúnyal toldottak vagy fosztottak meg egy teológiai tételt, az „i” betűvel (homousion, homoiusion; egylényegű vagy hasonló Krisztus az Atya Istennel). Aztán a hadak már indulhattak is egymás ellen. Majd a reformáció után folytatódott az „ősi ellenség” mesterkedése. A templomtereken máglyákat gyújtottak. A hatalom birtoklói ártatlan embereket irtottak ki. Megtalálta az útját „az ősi ellenség”, hogy bírói talárt vagy szerzetesi csuklyát öltön, aztán fellobbantsa és szítsa a lángot.

A tagadás megveti a lábát

Az emberiség aljasságáról szóló íratlan könyvben lapozva eljutunk az utóbbi századokhoz. A tagadás útjai mellett mindkét oldalon a halál a szegélykő. Sok az

ember, ki kell irtani. Két világháború, megszámlálhatatlan forradalom, ugyanazon állam polgárai, kettő vagy bármennyi öljön, pusztítson, romboljon, otthonaikból békés emberek százazreit űzze el. Migráció, lélekvesztőkön tengeri átkelés, járvány és energiaválság tizedeli az embereket. A gyógyszer hiányzik, majd, amikor van már, elhintjük a magvát, hogy a vakcina többet árt, mint használ. Mindez egyetlen közös cél érdekében történik: pusztítani az emberiséget!

Az úgynevezett Ratkó-korszak után változott a hazai család és morál kiválóan működő rendszere. A nők munkájára szükség volt. A régi családi modellt meg kellett szüntetni, mivel „akadályozta a fejlődést” a régi családi képlet: anya főz, apa dolgozik. Mindenkinek dolgoznia kell. Annak a nőnek, akinek egy adott életkorig nem született gyermeke, és otthon lebzsel, különadót kellett fizetnie. Aki lányfejjel gyermeket szült, előbb „dicsőség”, majd kötelesség jegyében mentesült a különadóktól. Később a nem kívánt terhességtől felszabadulni törekedett, amit szinte receptre válthatott ki. Nem csak Magyarországon, fokozatosan a föld minden országában. A jelenség a felszabadulás és a műveltség fokmérőjévé vált. A fejlődő gyermek embriójának nincs személyiségtudata. Ha bárki meghal, mert megölték, kit keresnek? Nincs neve, nincs kora. Ő csak egy áldozat. Volt, nincs. A gyilkos tovább keresi a következő áldozatát. A ténylegesen börtönre ítélt gyilkosnál a „tanult ügyvédek” a börtönévekért kártérítést követelnek. Nincs többé sem törvény, sem vallás, sem büntudat.

A jogrend maximálisan két gyermek felnevelését vállalta, a többi magzat az édesanyjában találta meg „hamvvedrét”, ahogy ezt a szót Kölcsey Ferenc a Himnuszban kifejezte. A fehér emberek között a családi élet maximálisan két gyermekben rögzült, ami a fehér embert az egész világon csökkenő irányba terelte. Kijelentették, hogy a tiszta élet csak egy fikció, és egyre kevesebben vannak az úgynevezett „tapasztalatlanok”.

Vajon miért ölik az asszonyok magukba a magzataikat? Miért kell a homoszexuálisokat előnyökben részesíteni, büszkévé tenni, ünnepeletetni? Azért, mert ennek alapján mindenki a halálra teszi le a voksát. Miért vezetik félre a tömegeket a vakcina megtagadásával? Mert hátha meghal a megfertőzött. Miért jobb, ha az érkező tél előtt többszörösére emelkedik a fűtőenergia ára? Mert a fűtetlen lakásban telelő ember talán nem is kerüli el a fagyhalált. Ezzel mind

„Még nem fogyott ki a lehetősége a vértelen és fegyvertelen pusztításnak, bár ennek esélye bármelyik pillanatban bekövetkezik.”

megidézhető a halál, mégpedig a fehér ember halála. Ez a legfőbb stratégia. Ha Isten nem kér ezért számon senkit, akkor mi gátolja meg a gyilkosokat?

Még nem fogyott ki a lehetősége a vértelen és fegyvertelen pusztításnak, bár ennek esélye bármelyik pillanatban bekövetkezik. Ezt mutatja az egekig magasztalt békés Európai Unió, amit 2021 végén még összetart a pénz. Az ostobaság, hogy ha mindenki meghal, akkor „nekem jobb dolgom lesz”. Itt volt egy államhatár. Millióan vagy ezren éltek benne. Most magam vagyok, és ha ide merészel jönni egy béta hím, akkor én elbánok vele.

Ez a természet adta állapota az embernek, hogy férfit és asszonnyá teremtett bennünket az Isten (Mk 10,46). Micsoda? Az Isten teremtette a férfit és a nőt. Akkor ez már nem jó, meg kell változtatni! No-sza, ez nem maradhat így, ha már a „teremtés kezdete óta” ez így van, és az embereknek még legrosszabb álmaikban sem fordult meg, hogy ne maradjon így. Itt az ideje, hogy többé ne legyen így. Végül egy-két évtizede eldöntheti mindenki maga, hogy mi akar lenni. Az óvodás gyerek ha más nemű szeretne lenni, ne is mondja a szüleinek. Közvetlenül szállítják az óvodából a műtőasztalra, és senki ne sértse meg a 4-5 éves gyerekeknek a személyiségi jogát! Ő már csak tudja, milyen nemű akar lenni.

Átoperáltságról Magyarországon is tudok. Valaki ismerős nemet cserélt. Azóta a szüleinél él, néhány méterrel távolabb, önálló lakásban. A „biológiai őseire” ajtót egyáltalán nem nyit évtizedek óta. Társtalan és élvezheti a választott nemét.

Olvastam már, hogy a férfit operált személy gyereket szült az emberi tudás alkotóerejének ragyogó bizonyítékául. Olyat is, hogy erősíti a téma sarlatán képviselője, hogy férfi képes lesz szülni, de ma még nincs róla „se kép, se hang”.

Olvastam azt is, hogy az emberiség alig néhány százalékat kitevő homoszexuális párok eddigi kapcsolata egy évtizedet még nem lépett túl, de a többség „házassága” két évig tart. Sok ennek a töredékéig. Van nek köztük vallásos emberek. 1984-ben tudomásomra jutott egy számomra mindeddig teljesen érthetetlen körülmény a hamburgi nagy jubileumi kongresszuson. A konferencián az elnök bejelentett egy felszólalót, és előrejött egy 40-50 éves, jól öltözött férfi. Bár német volt, kiváló angolsággal beismerte, hogy homoszexu-

ális, és a konferenciától szabad szervezkedési jogot kér. Az elnök megvonta tőle a szót, és közölte, hogy ez a konferencia nem vett föl ilyen jellegű döntést a programjába.

A meleg úr lehűtve távozott. Neki ugyan ott, abban a teremben pártját nem fogta senki. Nem volt többség, nem volt ez a kérdés több egy rossz ízű epizódnál.

Előbb az arab kereskedők jöttek

Amikor a történelemben a muszlimok a kereskedők révén csak 12%-os tömegben éltek, csendesek, békések voltak. Azután, hogy elérte növekedésük a 20%-ot, szabad csapatokat szerveztek, és a régi lakosságot elűzték. Egész Észak-Afrika keresztény volt, de előzönlötték a Földközi-tenger partján a korai városokat. Afrikában több volt a keresztény templom, mint Európa partjain. Mégis megdőlt a keresztény vallás Észak-Afrika valamennyi államában.

A muszlim államok úgy a házasságtörést, mint a hasonló neműek érintkezését szigorúan büntetik. Legtöbbször magas épületek tetejéről akár a saját testvérüket, fiukat vagy leányukat hajítják le, és ha nem zúzza halálra magát, akkor a lent várakozók a bűnt agyonkövezik. Mindenki örül ennek, mert irgalomból cselekszenek, hiszen ennek a bűnnek a következtében a nép súlyos elfajulását előzik meg.

A nőknek – ha mondhatjuk – még az a hátránya, hogy az apjuk kívánsága szerinti házasságkötés esetében sem létezik önálló választási joguk a legtöbb iszlám államban. Aki nem megy hozzá akár 89 éves korában apja választotta vőlegényéhez, azt az erkélyről hajítják le. Össze kell fognia az egész családnak a bűnös halálbüntetésének végrehajtására a saját testvérük ellen.

A leszbikusokat több iszlám államban életfogytig tartó rabság vagy hasonló kemény büntetés fenyegeti. Ebben is kedvezőbb a férfiak helyzete, ahol enyhébb az elbírálás, mint a hatalmas Indonéziában.

Törökország a legtöbb vallási törvénynek kedvezményeket adott. A szomszéd Szíria viszont nem. A leányos apák számára a leány férjhez adása kereskedelmi üzlet. Afrikában egy leányért a vőlegénynek több kecskét kell adnia. Van, ahol szabadon tanulhat egy nő, akár az egyetem legfelsőbb vizsgáit is leteheti, másutt nem tanulhat.

A Korán egyértelműen tiltja az azonos neműek

„Meglepően sok azonosság és hasonlóság van a három vallás – zsidó, keresztény és iszlám – között.”

érintkezését. Egyrészt a 24. szúra ír általában a házasságról, de egyes ószövetségi történetek iszlám változatát is követi. Házasodhatnak a „hívó férfiak” akár saját erre érdemes rabszolgánőkkel is, de a paráznaságtól őrizkedniük kell, 100 botütés büntetése alatt. Akiknek házasodni nincs elég pénzük, azok őrizkedjenek a nemi élettől.

A 28. és 29. szúra tárja fel a nemi élet tisztátalanságait, amiket a sária törvénykezés halállal büntet, például előhossa a Geneziszből ismert szodomitákat, akik számára nincsen könyörület.

Amikor tehát a BLM mozgalom aktivistái a szexuális irányulást terjesztenék már az óvodákban, egyszerűen hallgatnak arról, hogy a kisgyermek szellemi orientációjának irányításával a biztos halálba küldik őket. Volt is már Németországban támadás a „meleg” büszke felvonulásai ellen, sőt többen áldozatul is estek.

Az iszlám szent könyve, a Korán Allah kezdeti teremtő megnyilvánulásait írja le a 29. szúrában.

A könyves vallások és a teremtéshit

Meglepően sok azonosság és hasonlóság van a három vallás – zsidó, keresztény és iszlám – között. Többek között a teremtés története tanításában is. Minden társamat hevesen kapacitálták a tudomány nevében: „Isten nincs, nem is volt, és nem is lesz soha.” Mindenki meg is vallotta, hogy ő nem ostoba, maradi, és nem babonás, hanem felvilágosult, haladó, művelt, természettudományosan gondolkodik. (Nekem is ezt ajánlották.) Egyikük azért Kőbányáról Kiszpestre a világerő nem utazott a 13-as villamossal. Ő nem volt babonás. Én viszont az voltam, noha a legrövidebb úton utaztam. Bár nem voltam eminens diák, beismertem, hogy én a „tagadást tagadom”. Mindig akadt négy, ötünk közül, aki ilyenkor motyogott valamit, talán legtöbbször ezt: „Kell lennie valaminek...”

Teljes éves oktatások keretében ezt az egyetlen tétele tárgyalta az előadó. Közel sem annyit, mint bármely más tantárgyból, ezer okkal indokolt tételeket. A témán mi újfent csak körben tipródtunk: Nincs Isten, nem volt soha és nem is lesz. (Ez már változat volt az előbbi tételhez képest, árnyaltabb.) Az angol Charles R. Darwin (1809–1882) csodás felismerésére hivatkozva bemutattak egy rajzot, amelyen négy figura volt, három majom és egy délceg férfi negyedikként, legelöl, lándzsával a kezében. Mondták, hogy Darwin A fajok

eredete (The origin of species) című könyvében vezette le 1859-ben. „Be van bizonyítva!” Villogott a szemük, és a torkukból a hang szinte artikuláció nélkül tört föl. „Az ember a gerinces állatokból fejlődés útján jött létre.” „A majom volt az őszünk.” Akkor még velem együtt mások is megkockáztatták: „Az lehet, hogy a tied majom volt, de az apámat, nagyapámat én ismerem. Emberek mind. Még hozzá talpraesett, becsületes emberek. Én tisztelen apámat, aki a falunk egyházában választott kurátor évtizedek óta.”

Ó, hogy sajnálom azt az időt, amíg talán 50 éves korom felé akarva-akaratlan megtanultam dánul, igaz, csak annyira, hogy egy alapfokú iskolai tankönyvből megértettem: Charles Robert Darwin, aki nagyon ügyes rajzoló volt, elment egypár matróz között Afrikába, aztán Dél-Amerika túlsó oldalára, miközben írt, írt meg rajzolt, és ha csak tehette, mindig imádkozott. A matrózok ezt látva leplezetlen megütközéssel mondták róla, hogy „miért nem ment papnak, ha már annyit imádkozik?”. A Galapagos-szigetek egyikén óriási teknősöket látott, lerajzolta őket, növényeket gyűjtött, de főként a pintyek kötötték le az érdeklődését. A pintyeknek is a csőrük. Rengeteg pintycsört rajzolt a füzetébe. Ám egy majmot sem rajzolt! Egyszerűen azért, mert Galapagoson nem is látott egyetlenegy sem. Majmot egy rövid ideig látott még Afrikában, de elég hamar bekapta egy kígyó szőröstől, bőröstől. Darwin kíváncsi lett volna rá, mivel ő orvosnak is tanult. A majomról ezen kívül semmit nem jegyzett föl. A majmot és az ember evolúcióját kimondani sem merte. Mikor visszatért Angliába, minden áldott reggel friss virágot vitt a templomba az oltárra, és buzgón kérte Istent, hogy segítse meg őt. A könyveiből senki ne olvassa ki azt véletlenül sem, hogy nem Isten teremtésményei vagyunk.

Amikor Darwin (1882-ben) meghalt, a templomban temették el, és most is ott nyugszik. A padlózat egyik kővére vésték a nevét. Sokáig kíváncsiskodtak, hogy vajon milyenek lesznek a nagy lángész gyermekei. Vizsgálatok alá vetették őket a házasság előtt, és kíméletlenül kontrollálták, ki kivel kössön házasságot. Aztán megfigyelték a leszármazottakat. Akadt köztük természetesen egy-két tudós, elismert ember a saját korában. Ezzel a családi névvel természetesen érvényesültek. Egy leányági leszármazott áttért a római katolikus egyházba, és lelkesen térítgette az

„Addig, amíg nem látunk ilyent, nem bizonyított az elmélet.”

embereket. Aztán a rokonházasságok révén a későbbi leszármazottak degenerálódtak. Kénytelenek lettek a rokoni kereteken kívül házasodni. A „természet” tehát bizonyított: hosszú idő nem erősít semmiféle progresszív fejlődést az átörökített szervezetben, inkább a visszafejlődésnek vannak szignifikáns jelei.

A darwinizmus tételei ezután pro és kontra viták, törvényszéki eljárások és döntések alá estek, visszaéltek a gondolataival. Fűztek hozzá, elvettek belőle, de folyamatosan agitáltak mellette. Miközben egyáltalán nem tisztázódott az ember és a teremtő Isten közötti kérdés, inkább bonyolódott. Kötetnyi lenne a természettudósok száma, kiadványaik hosszabb-rövidebb ismertetése, akik hisznek az evolúcióban, és vallják: „Ebben hiszünk, különben a csodában kellene hinnünk.” Nekik az evolúció és a darwinizmus a világnézetük lett. Ők ehhez a dogmához ragaszkodnak. Bele sem fáradnak dicsérni a nagy, modern gondolkodót. – Igaz, fura ez a modernség annak tudtával, hogy a Bibliával vetekedő vastagságú könyv (mármint *A fajok eredete*) immár több mint 160 éves. Természetesen megáll Isaac Newton gravitációs törvénye, E. Halley nevezetes üstököse. Amit szabad szemmel 1173-ban látott meg. Csakhogy más a fizikai törvény. Van olyan fizikai jelenség, ami ismételhető. Az égitest pályáját modellezhetjük, de egy hipotézist nem tudunk megismételni. Nem látjuk, hogy a csimpánzokból vagy a gorillákból szépen kisétál egy embernyivé alakult főemlős, vizsgát tesz a Yale-en vagy akár a Lomonoszov Egyetemen. Addig, amíg nem látunk ilyent, nem bizonyított az elmélet.

Egy svájci könyvkiadó, *Erich Anton Paul von Däniken* (1935?) páratlanul széles körű ismeretanyag szerzője, aki az egyiptológiától az ufóig ismertette napjaink tudományos felismeréseit. Egyik könyve alcímének ezt adta: „A Bibliának biztosan igaza van!” Bár megmondja, hogy a Biblia tele van titkokkal a metafizika világából. Sőt ellentmondás is van. Hogy lehet, hogy egy óriási szfinx szobrot a sivatagi homokba belepalántáltak? Mekkora súlya van! Még a muszlimok sem bírták a „bálvánnyal”, ezért csak az orrát verték szét. Kissé csonkán ott maradt. De ugyan ki tette oda? Ott ugyanis ilyen kő nem „termett”. Persze egyetlen keresztény sem mondja, hogy Isten tette oda. Csakhogy az egyiptomiak roppant vallásosak voltak. A sírfelirataik ezernyi részletét megfejtették, kiolvasták nem

sokkal azután, hogy *Bonaparte* *Napóleon* katonáival és tudósaival arra járva elfogódott. „Katonák! Négy évezred tekint le rátok.”

Kiürültek a templomok, és megteltek a börtönök

Az egyiptomiak főleg a napot tisztelték vagy a nap rongját. Készültek a halálra, s mivel oly kényelmetlen volt a királyaiknak, hogy egyszer majd meghalnak ők is, mint bármely rabszolga, belebonyolódtak egy földöntúli képzelte világba. Mintha sólymok, rókák és másféle állatok fejét cipelő emberi testüket bebalzsamozva örökké élhetnének. A „minden szavában valótlan” Biblia történelmiségét, aztán az egyiptomi fogságot, a kivonulást, a több évszázados küzdelmet nehéz letagadni.

Az egész Ázsia, Afrika, Európa földrajzi ténye ellenére a Biblia háttere valós.

A fél világ meglepetésére a legnagyobb keresztény egyház két pápája ismerte el az evolúciót. „Nem mond ellene a teremtésnek az evolúció” – hangzott a nagy föl ismerések egyike. Az egyház felmentést adott nemcsak Galileo Galileinek, hanem túl nagy buzgóságukban az anglikán Ch. R. Darwinnak is. Aztán eltalálták, hogy a teremtő Úristen az evolúciót is képes volt felhasználni.

M tehát már nem is a teremtés vagy a szelekció és az emberi szervezet több-kevesebb alkalmazkodása által, az ember alig észrevehető fokozatos változásairól mondtuk el az elképzeléseinket. Egyszer csak materialista dogmává izmosodott a hipotézis. A viták túllépték az értekezések határait. A darwinizmus világnézetévé, „vallássá”, sőt szektává fejlődött. Mindig újabb ellenséget faragott azokból, akik nem a Központi Pártbizottság szavait szajkózták. Nem máglyák lobbantak fel, mint a középkorban, hanem koncepciók pereket kezdeményeztek, ahol a „főpap” szerepét az éppen soron lévő pártaktivista képviselte, s a „nép ellensége” mögött nagy dörrenéssel csapódott be 20-25 évre az egyre csak zsúfolódó cellák vasajtaja. A templomok kiüresedtek, a börtönök egyre zsúfolódtak. Verőlegények, fogdmegek képviselték a szellemi elitet. Minél magasabbra került valakinek a széke, annál kényelmetlenebb volt benne üldögelni. Sohasem tudta az ember, hogy ha emelkedik, tulajdonképpen mennyire süllyed. A történelem forgó malomkövei között szinte pillanatok alatt felmorzsolódott bárki. Kár is róluk a

„E rövid tanulmány célja az, hogy a világ bármerre fordul vagy változik, van a változásokban jele Isten gondviselésének.”

szót szaporítani. Tárgyaljunk lényegesebb dolgokról, a mai világ és az átlagos ember állapotáról, ha szóba hozzuk Istent, a Bibliát és az egyházakat. Beszéljünk minél többet Istenről!

Egyszer csak a modern, tudományos ateizmus régi ócskaságok lomtárába került. 2018-tól 2021 nyaráig egy sor neves agykutató megvallotta hitét: „A hit ott kezdődik, ahol a tudomány véget ért.” Ez lett a kreacionizmus új jelszava. A régi ateizmus megbukott! Dr. Francis Collins orvos biológus nevezetes könyvét, *Az Isten nyelvét (Language of God)* már magyarul is olvashatjuk. A történelmi idők változásainak elemzését, a kereszténység hegemon helyzetének megbicsaklását elismerve ő maga is személyes, élő hitre jutott. A Virginiában 1950-ben született tudós leírta, miként jutott élő hitre a tudományossága mellett.

Változott a világ, de nem lett jobb

Óriási társadalmi változások tanúi vagyunk. Vártuk nagyon ezeket a változásokat, de amikor megtörténtek, sorra nem várt részletekkel lepték meg az emberiséget: amint egyszer már írtam ebben a folyóiratban, most is így fejezem ki a saját véleményemet a változások értékeléséről, „alulnézetből” ítélem meg őket és roppant egyszerűen: változott a világ, de nem lett jobb.

Az oroszokat 1945-ben vártuk. Megjöttek, és hamarosan vége lett a háborúnak. Aki Budapest valamelyik boltíves pincéjében a tényleges „felszabadulást” túlélte, biztosan száz és ezer éhező, beteg utána ezt mondta: „Nem így gondoltam.” Rettegve vártuk a fegyverkezési versenyben elkerülhetetlen harmadik világháborút, és jött 1956. Vártuk, megjött, de nem lett világháború. Világbéke jött, aminek az atom- és a hidrogénbomba, az állandósult parancsuralom, szüntelen félelem volt az ára, és a menekülés az otthonokból. Változásban hittünk és reménykedtünk. Jött is, de ez már nem a pártemberek akarata szerint alakult. Nem a sértettek, a pártvezetők rúgták föl. 1991. karácsonyi ajándékként a világ megkapta a Szovjetunió fölbomlását (december 8-án). Vártuk, hogy most már minden jóra fordul, a negyvenéves kín után valóban szabadság lesz. (Hogy lelkesedett „Árpi bácsi”!) Ezt vártuk, de megjelent a médiákban továbbra is az ateista agitáció. Mielőtt a templomajtókon beléptünk, körbeforgattuk a fejünket: ki látja meg? Aztán 2010-ben egyszer csak kitűnt, hogy Európa legkeresztényibb társadalmainak

egyike Magyarország. Addig hazánk és Csehország volt a legkevésbé vallásos állam. Ahol imádkozhatunk, zarándokoltunk, de káromkodnak is. Jó figyelni a templomban a saját biztonságunkra, mert láng lobbánhat a tetőn. A templom eladó, új házások veszik meg az ingatlant, s drága pénzen most alakulhat a kihalt gyülekezet szellemi otthonából múzeum, könyvtár, ház a népi kultúrának. Óriási a paphiány, magas rangú főpapok látogatnak közénk, tömegek énekelnek, de a tömegben semmilyen felvilágosítást nem tud adni arra a kérdésre, miért nehéz az ökumenizmus útján haladni egymás megbecsülése felé, hogy mit jelent az újhald az épület legmagasabb csúcsán.

A meccs előtt egy köztörvényes és meggyilkolt ember emlékeztetere hajtunk térdet! Aki nem hajt térdet, az majd fizet.

Mégis változott a világ. Sokat változott. Vártuk a változást, de másként jött, mint vártuk volna. A változásért egyrészt hálás köszönettel tartozunk, a többi, sok más pedig aggodalommal tölt el. E rövid tanulmány célja viszont az, hogy a világ bármerre fordul vagy változik, van a változásokban jele Isten gondviselésének. Az apokaliptikus végveszélyben az utolsó napok rettegése helyett van menedék!

A félelem és a menekülés

Az ember gyáva és fél. A félelem kényszeríti térdre valamilyen oltár előtt. Azt a ma már kivételes embert, akit „istenfélőnek” nevezünk, már ezzel a kifejezéssel is nyilvánvaló, a dolog lényege: a félelem elől a kiszolgáltatott ember egy képzeletbeli Istenhez menekül. Az istenfélelem oka az ember félelme.

1. Tényleg ennyire gyáva lenne az ember?

Az emberistenítés idején bátor lénynek, okosnak és alkalmazkodónak, minden gondon, bajon magát átverekedő hősnek állították az emberi fajt. Az ilyen ember volt a társadalmi példakép. Ami bizonyos, az, hogy az állítás jó részben igaz. Mi, emberek, még a legbátrabbak is, látva az előttünk álló feladatot és a saját alkalmatlanságot önmagunkban a megoldáshoz, egyszer csak az ismeretlen, a minden rettegett valóságot legyőzni képes erős Istenhez menekülünk. A gyáva, megfélemlített ember aztán könnyen rászédhető mindenféle egyház, pap, igemagyarázó, csodatevő kókler szavainak elfogadására.

„A 90 éves nők és férfiak aránya lényegesen kedvezőtlenebb a férfiakra nézve.”

Egy klasszikus mondás jut eszünkbe ezer évek távlatából: „Hajózni kell, élni nem feltétlenül!” (Navigare necesse est, vivere non est necesse.) Vagyis induljunk a viharos tengerre bátran. Végezzük a dolgainkat, még ha az életünkbe is kerül.

Tízezer méter magasan a hajtómű elromlik, hosszú füstcsíkot húz előbb egyik, majd valamennyi hajtómű maga után, és a gép orrnehéz lesz. A tonnákat emelő gépmadár tehetetlen fémtömegként zuhanni kezd. Tudják, kérem, legyen az utasok között bármilyen művelt vagy műveletlen, halálos ellenségek párosan, egymás mellett, vagy egy anya szülte gyermek és a rajongó, szerető szülők, meggyőződéses és legfőképpen ateisták, egyetlenegy mondatot fognak mind teli torokkal ordítani: „Jaj, Istenem!” (Oh, my God! Ha csak szimpla angolul tudnak.) Ha ez, mondjuk, egy kormányzati géppel történik (miért ne történhetne?), akár a legfelvilágosultabb mai adminisztráció vezetőjének első helyettese szólal meg az említett szituációban, az is ezt kiabálja! Nem azt, hogy „szavazzatok rám!”.

Ha véletlenül akad e soroknak olyan olvasója, aki mérni szokta az erőt, az mindenki másnál jobban megérti, hogy kétségtelenül van okunk a félelemre. Mennyi az energiája a 120 km/h sebességgel fúvó szélnek? De ebben az évben már végigszárguldott a keleti partok felé Amerikában többször olyan szél, amelynek csatornájában elpusztult a városok nagy része. A teljes pusztulás zónájában minden rommá vált a föld színe felett. A villanyvezetékek, a lakóházak, a közintézmények épületei, utak, vasutak, fák, erdők, játszóterek és ligetek. A szél úgy lekapta a házak tetejét, mintha csak kalapot fújt volna le valakinek a fejről. A víz áradt olyan gyorsan a házakban, hogy a menekülő egy lépcsőfokot lépett, de a víz, ami a talpa alatt volt, ennyi idő alatt a feje felett volt már. A szél nem füttyült, nem énekelt, de még csak nem is visított, hanem dübörgött, mintha száz kilométeres sebességgel száguldának el mellette a harckocsik lánctalpakon. És minden elpusztult. Nem egy ember háza, hanem ezer kilométerenként egyetlen széles és hosszú letarolt sáv húzódott végig a Mississippi torkolatától az öt tó vidéke felé, lekanyarodva az Atlanti-óceán irányába. És ez történt Magyarországon is.

Az idejé tél még rettenetesebb lesz, és még senki meg sem kísérelte kiszámítani, hogy a következő nyárra mire számítsunk. Földrajzi viszonyaink adnak némi

védelmet hazánkknak, de vészek, csapások, váratlan és leküzdhetetlen természeti erők előfordulhatnak nálunk is. A természet világának kedvező feltételei néha annyira változékonyak, szinte a borotva élén egyensúlyoz az élet és a katasztrofális megsemmisülés. A szavak áradatából kihámozható tények rég meghaladták az ember erejét. A védekezés, a megmenekülés, az életben maradás esélye gyérül. Bármit is teszünk, a következményekkel számolnunk kell. Az ember büntetést érdemel. A tettek érlelődtek. Vannak következmények.

2. A bátor ember szembenéz a viharokkal, válságokkal, és küzd

Az ember tragédiájában Madách Imre a küzdelem vállalásában határozta meg az emberi lét értelmét, célját és feladatát. Az Úr hangja ezt mondja: „Mondottam, ember: küzdj és bízva bízzál” Igen ám, de kibén bízson? Istenben bízhatna, de Istent megtagadta.

Nem csak abban különbözik az ember Istentől, hogy halandó, életének ideje is lehatárolt. Elfogy az életereje, a képességei. Sokan kételkedtek a bibliai emberek magas életkorában, és nem adtak rá más magyarázatot, csak azt, hogy valahogy az emberi lét évszámai csökkentek, mire Mózes kivezette őket, de még ő is 120 évig élt. Egyszer a statisztikai hivatal kihozta, hogy az átlagos magyar férfiletkor ennek éppen a fele körül fogy el. A férfiak 60 évesen mennek nyugdíjba. Már aki megéri!

Semmi más magyarázat erre nincs, mint az, hogy a férfiak gyorsabban „elégetik” az életüket. Két átlagos tényező szolt a férfiak életkora megrövidülésébe az asszonyokhoz képest: A fegyver és az önmérgezés. A köteles katonai szolgálat 6 év volt a Monarchia idejében, ami idővel csökkent, végül a teljes felmentésbe torkollott. Az önmérgezés a nikotin és az alkohol. Évtizedek hosszai a nők nem cigarettáztak, és legtöbbjük nem is ivott. A nők életkora az ismert (bár fiktív) gyengeségük ellenére sem vitt annyit a halálba, mint férfit. Utóbbiról azonban nincs még egész generációra kiterjedő statisztikai lehetőség. A 90 éves nők és férfiak aránya lényegesen kedvezőtlenebb a férfiakra nézve.

Az életmód és a férfias viselkedésbe az öngyilkosság is beleszól. A dekadencia, az elkeseredés, céltalanság, magányosság, tragikus életfelfogás ösztönzi szuicidumra a „bátor férfiakat”, közülük kevesebbnek adatik meg a helytállás. Az ipari fejlődéssel a halálos balesetek száma a mindennapi munka végzésében ve-

„Tudok valakit, aki a legkedvesebb ígét, a Jn 3,16-ot el tudta mondani 12 nép nyelvén.”

szélyesebb, mint a konyhai, bár abban is éppen elég a veszélyforrás. Az iparosodás évről évre fokozottabb mértékben védi a munkásembert. Viszont a közlekedés fejlődésével egyelőre csak ígéret, hogy feltalálják azokat a járműveket, amelyek megoltalmazzák a halálos balesetektől az emberi életet. A látásmód azonban alig fejeződik ki az emberi élet védelmére nézve.

Természetesen a nők között is vannak az életkor teljességének kibontakozásához megfelelő védelmi intézkedések. Sokszor az anyai sors, a gyermekvédelem felelőssége a nőket pozitív látásmódra, józanságra segíti. „Védelmi” intézkedésekre a művi vetélés tömeges vállalása viszont ezt az állítást kétségbe vonja.

Mindezek után elgondolkodtató kérdés tornyosul elénk a 8. zoltár 3. versében nagyon sokféle nézőpontból: Micsoda az ember?

3. Az ember képességei

Egyszerűen és első pillanatra ellentmondásosnak tűnő választ kell mondanom: csodálatosak az ember képességei, de az emberi képességeknek is vannak határaik.

Én körülbelül 15 másodpercig állom meg levegő nélkül, a gyöngyhalász 8 percig, de volt már, aki 24 percig is kibírta. Oxigén nélkül azonban nemcsak a vízi világ hozza az embert halálközeli állapotba, hanem a magashegységek is. Bár itt is eltérőek az emberi képességek, van, aki légszomjjal küzd 2000 m magasan, a másik a Himalája majdnem 9000 m magas csúcsára mászik, és visszajön. Nem írok tovább a sportolók, a kaszkadőrök kivételes képességeiről, én személyesen inkább szellemi képességekkel foglalkoztam. Az idegen nyelvek megtanulásában egy alig 155 cm magas, 40-45 éves magyar állampolgárt ismertem, aki 25 nyelven képes volt beszélni, írni, olvasni. Az egykori Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központban ő vizsgáztatta a dokumentátorokat. Elég volt neki kétoldalnyi nyelvi szöveg és annak a magyar fordítása, és hitelt érdemlően megmondta, tud-e a jelölt idegen nyelven. Úgy őrizték, mint egy drága kincset. Soha nem léphette át az ország határait.

A számítógépen kopogtatták ki a svájciak az eladott könyvek összegét, néha 34 tétel, legfeljebb 3 jegyű számok. Míg kikopogta, kiolvasta, volt, aki fejben összeadja, és előbb megmondta a végösszeget, mint a gép. Valósággal megcsodálták a „magyar fejet”, aminek egyébként is volt már híre-neve, hogy mindenki matematikai zseni közöttük.

Tudok valakit, aki a legkedvesebb ígét, a Jn 3,16-ot el tudta mondani 12 nép nyelvén. Amikor a Wycliffe Bibliaterjesztők elkezdték a Bibliát egy amerikai indiánnyelvre fordítani, 20 év alatt fordította a többmillió népi nyelvű Bibliát egy kb. 5 fős csoport. A fordítóval személyes kapcsolatban álltam. Elmondta, hogy számítógépes segítséggel ez a sok idő egy tizedére csökkent. 23 embert és egy kutatót vesznek igénybe. Azt, hogy hányféle nyelv létezik az emberek között, elképzelni sem tudták, aztán évről évre növekvő számot produkáltak, és a legutóbbi adat 6000-féle nyelvet vizionál.

Úgy érzem, el kell mondanom egy második világháborús történetet. Húsz évvel ezelőtt még sokat lehetett hallani, éltek még a túlélők, a tanúk. Nekem a több száz horrort elmondó ember között akadt egy emberem. Akkoriban kaptam meg a lakásomba a telefont, és ő minden délben pontosan felhívott. Ő mondta el nekem a legszebb (!) háborús történetet. Hívó és családos ember volt, katonakorú. Már az erdélyi bevonuláshoz behívták. Különös, hogy őrmesterként ugyanazokat a ruhákat, ugyanazt az oldalfegyvert kapta meg, és végül, 1944 nyarán adta le az oroszoknak. Nagyvárad körzetében szolgált, és munkaszolgálatos embereknek általában helyreállító feladatokat jelölt ki, mert műszaki volt. A civil ruhásokat is emberszámba vette. Lehetetlen soha nem kért tőlük, a szűkös ellátásukat mind figyelembe vette, amikor megrendelte a mindennapi ellátásukat. Egyszer csak az oroszok ott voltak előtte kartávolságra. Akkor valami nagyon másként történt, mint ahogy az emberek elképzelték a nagy fordulatot. Az egyik orosz kérte tőle a szolgálati fegyvert. Ő lecsatolta és mindennel együtt átadta. Úgy látszik, a frontkatona értett a fegyverekhez, nézegette a revolvert, a töltényeket hosszasan. Még beszélgetni is tudtak, mert fiatalon megtanult Kiskőrösön szlovákul, és az a nyelv nagyon hasonlított az oroszhoz.

– Ezzel a fegyverrel évek óta nem lőttem, bár karban van tartva!

– Amióta itt vagyok a Partiumban vagy bárhol, ahova parancsoltak, nem lőttem egyáltalán. Megőrzött engem az Isten. Semmi szükség nem volt rá.

Pedig volt ott a kolozsvári diadalmeneten kívül gyilkolás. Védtelen embereket is megöltek halomra, de az a fegyver és az a katona nem ártott senki életének.

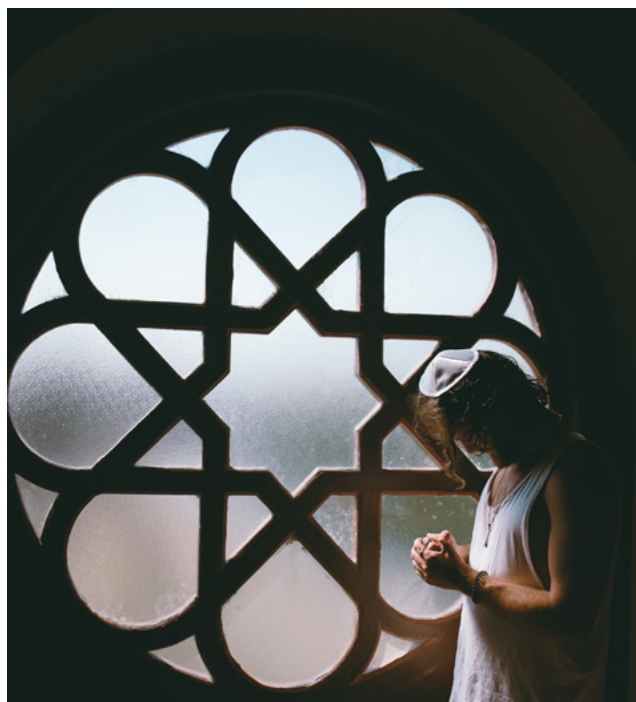
4. A menekülés útja Jézus Krisztushoz vezet

„A világ egyik jelentéktelenül kicsiny országa áll még, mert népét az Isten kiválasztotta.”

Olaszország vagy Görögország partjain a módszeres kutatásokat végzők gyakran találják kikötői oltárköveket. Legfeljebb derékig érők, ritkán díszesek, de az asztalok szintje sem több néhány négyzetcentiméternél. A görögök Poseidonnak, a rómaiak Neptunusnak áldoztak rajtuk, mielőtt hajóra szálltak, hogy őrizze meg és vezesse vissza őket épen, jó szerencsésen. Maroknyi búza, pár cseppnyi az oltárra löttyintett olajból vagy borból elég volt a túlvilági segítség megérdemelésére. Semmi több. Valójában a gyakorlott hajósok a saját navigációs ismereteikben, időjárás megfigyeléseikben bíztak, és egyáltalán nem a félelem kényszerítette őket áldozathozatalra. Más volt a helyzet a hadviselők esetében. Ott viszont inkább a jóskhoz folyamodtak. A görögöknél jóshelyek voltak, ahol a föld repedéseiből kiáramló gáz kábulatában beszélt a jó. A hitük szerint azonban a jövő már elrendeltetett. A csata vége ismeretlen volt, a titkok titka. Csak a kivételes személyek tudhatták.

Akkor sem a félelem, inkább a titokzatos jövő ismerete volt a nagy kérdés. Úgy tűnt, hogy a természetfeletti lények sejtése nem jutott tovább, mint egy befolyásos, de szeszélyes állami tisztviselő koponyájában lapuló gondolat. Megvesztegethetők voltak a jövő urai. Nem voltak különösebben félős természetűek az ókor történelmi nagyjai. Egy-egy természeti csapás, dél-olaszországi vulkán, földrengés vagy tűzvész inkább retgettette őket, mint egy tengeri vihar. A nagy vízi utak kevesebb gondot okoztak az embereknek, mint a szárazföldi veszélyek. Egy sűrű erdő, barlang, hegyszoros nekik veszélyesebbnek tűnt. Ám a menekülés útja az utóbbi esetekben sem fordította őket a helyes irányba.

Hogy is képzelet az ember, hogy ez a közel-keleti világ letagadhatatlan háttere a Bibliának? Földrajzi, történelmi tény, nemhogy egy szava is valótlanság lenne. Ott van, mint az „ember tragédiájának” óriási kulisszája az események hátterében. Évezredes múltjával, szereplőivel, hús és vér embereivel, s végül a keresztre feszített Jézus Krisztussal. Máig felkereshető Betlehemmel, Jeruzsálemmel, Jordánnal, Galilea tavával, Názárettel és a Golgotával. A piciny Izraellel, amire azt mondta Isten ígéje, hogy „az ellene fordított fegyverek” közül egy sem fogja meghódítani (Ézs 54,17). A világ egyik jelentéktelenül kicsiny országa áll még, mert népét az Isten kiválasztotta. Letiporták, de Isten talpra állította. Papjai rosszul képviselték a tör-



vénnyt, de Isten helyreigazította őket. Új szövetséget kötött, és Jézus Krisztust megölték, de ő harmadnapon feltámadt. A jeruzsálemi sír üres. – Aki kételkedik, keressen egy másik üres sírt, amit az egykor benne fekvő halott elhagyott volna.

Nincs olyan bibliai állítás, ami ne igazolódott volna egyszer, többször, mindennap és örökké.

A szocialista társadalom első lépése a családi élet meghitt epizódja, a gyermek megkeresztelésének ünnepe volt. A világerő ne gondolja senki, hogy egy baptista szerző most dogmatikai védelmébe veszi a csecsemőkeresztetséget. Ám mint társadalmi jelentőségű „szokást”, főleg a lakosság kb. 95%-ának korábbi általánosságát megkerülhetetlenül említenem kell. Eltekintek tehát a hosszas dogmatikai elmélkedéstől, sajnáltam a papok elhurcolását, sőt kivégzését. A hittan védelmének rendőri elnyomását, sőt a szerzetesek feloszlását is.

A paphiányt nem kommunista államokban is észlelték bőven. Ott is, ahol sorra bezárták a templomokat, vagy felgyulladt „véletlenül” valamelyik templom. A paphiány a cölibátus miatt keletkezett. Az a gyakorlat, hogy a pap emberi gyengeségét meggyónja, és megszabadul, nem lett valószínű. A legtöbb papnak megesett a szíve „házvezetőnőjének” a terhessége nyomán elviselt általános megvetését látva. A nő lel-

„Többet nem félt, akkor sem, ha életre-halálra üldözték.”



kiismereti vívódását emiatt. Valaki beismerte, hogy a gyóntatószékben majd megőrül, amikor így szólítja: „lelki atyám”. Százával léptek ki a szerzetből, és megnősültek. Pedig eltekintve a családi élettől, papi és szerzetesi életmódot folytattak a legtöbben.

A társadalomban a kezdeti ellenállás megtört, és elmaradtak a keresztelők is, helyükben a szakszervezetek „névadó ünnepeket” tartottak. A baptista hívő családoknál egyéb teológiai különbségek alapján egy meghívás során a névadói szülő így járta végig a szellemi kötéláncot. Elfogadja a meghívást, eljuttatja az ajándékait, de meg nem jelenik. A nagy eszem-iszom, dínomdánom során vagy megjelentek vagy korán hazamentek, mielőtt az öntudatos dolgozók holt részegre itták magukat. Aztán a szakszervezet az ötvenes évek vége felé 300 Ft-tal megjutalmazta őket, figyelembe vették „haladó” viselkedésüket, egy ideig kiemelték őket, jobb fizetséget, magasabb rangot kaptak. Maga az összeg körülbelül annyit képviselt, hogy a fröcscsökhöz fedezte a felhasznált szódavíz árát. Mindez a kádári rendszer máig dicséret emberségét legtöbbször szimpatikusnak tartotta.

Amit egy pap tud, azt mi nemcsak tudjuk, hanem sokkal jobban tudjuk, ez közhely, mintha valami is a lelkészképzésben alig érte el a szellemi fogyatékosá-

gok alsó szintjét, s a pap, mint aki még egy deszkába szöveget sem képes verni, az egyik építőipari vállalatnál a 6 általánossal főmérnöki beosztásban lévő társát órákig korrepetálta a H₂O kémiai és fizikai tulajdonságairól – miután az áthidalhatatlan ellentétre hit és tudomány között (ő persze vigyázott rá, és fordítva mondta) többször is rátért. Az eset tulajdonképpen pozícióverseny volt, az egyiket előbb leszíjazták, és se kezét, se lábát meg sem bírta mozdítani. Aztán kezdődött „a szabad és igazságos” verseny: Melyik üt többet? – Ha még életben maradt, kivert foggal, kéken, zölden és véresen, még meg is köszönte, hogy előbb leszíjazták.

Második helyre, talán egy-két évvel a leírtak után, a társadalmi menyegző került a helyi önkormányzati és néhány puccosabb házasságkötő terembe. Elsőnek a Nagykörút és az Andrássy út sarkán nyitottak egyet. Áporodott levegőjű, vörös szőnyeges terem, ahol viszonylag olcsón lebonyolították az esküvőt. Ugyanazt mondta el mindenkinek az anyakönyvvezető, aztán ittak rá. Közben eljátszott a gramofon egy dalt. Az emberek lassan bár, de elfelejtették Jézus Krisztus nevét. Megnyíltak a buddhizmusra, a zoroaszterizmusra. A héber vagy görög szavakat fel sem ismerték. Jött a kínai csakra, az ezotéria. Most már a kínai gyógy-módban sem hisznek. Már csak azt nem értik, hogy a Sinopharm mit akar a Sínai-heggyel. Egy butácska füzetet firkáltak tele a sino szó sínaira fordításával. Senki nem mondja, hogy közelít a milliárdhoz a sinotibeti nyelvcsaládot beszélők nyelve.

Találkozás Istennel

Egy személyes találkozást ír le a Biblia Istennel a 2Kir 23-ban. Illés bánatos egy barlang bejáratánál, amikor megszólítják: Mi csinálsz itt, Illés? Illés próféta tennivalóit Isten megmondta egyenesen, ahogy egyik személy a másiknak ezt el szokta részletesen mondani. Illés keserűségeit lassan el is felejtette, meg sem említette. Ott maradt, Isten gondoskodott a nyugalomról, élelméről, aztán elment onnan. Többet nem félt, akkor sem, ha életre-halálra üldözték.

Még az ókorból, a Krisztus utáni első három évszázadból a vértanú szentek úgynevezett apológiai iratai, szír nyelvű védekező iratok kerültek elő. Le sem írták volna egyiket sem, ha nem kellett volna a rágalmozást, hazudozást sem mellőző írók ellen védelemre kelni. A hitvalló apostoli atyák amikor már mást nem tehettek,

„És megállt a hitben a sírig.”

írtak, amíg kezüket mozgatni bírták. Az iratok legendának minősített, mégis gyaníthatóan valóságos története gyakran közölnek eseményeket, amikor a félholtra kínzott embereknek megjelent a vigasztaló Krisztus.

Még csak elképzelni sem lehet, hogy kegyes mesét koholnának ki mai emberek Jézus Krisztusról. Egyesek akár halálközeli állapotban vagy váratlanul bármilyen körülmények között találkoztak Istennel, az Üdvözítővel. Egyesek el merték ezt mondani, mások csak nagyon kivételes esetekben mondták el, hiszen annyira személyes jellegűek voltak.

Az is gyakran előfordult, hogy bibliai igéket hallottak olyan tónusban, hogy egy percig nem volt előttük kétséges, ezt Isten Lelke mondja nekik. Valamennyinél közös a látomás célja, valamilyen megbízatást kaptak Istentől. Amennyire titkolták ezt mások előtt, annyira nem volt ez kétséges a saját emlékekben.

Még Baranyai Mihály testvér aktív éveiben szinte minden egyes lelkipásztor azzal kezdte bizonyágtételét: Hogyan lettem bizonyos, hogy szolgálatba hív engem az Úr. Mondhatnám, senki el sem indult a megpróbáltatások, próbák, szenvedések szolgálati útján anélkül, hogy erről bizonyágot ne szerzett volna.

Jelet kaptak, mint a csodák átélői, a maguk nagyon szerény köreiből. Kár lett volna elmondani, mert más embernek a legszentségesebb dolog is gyerekes kitalálás volt, mintha csak a „kis Jézus hozott volna nekik egy karácsonyfát”. Igen ám, de ez az istenélmény egyszer csak mindent megoldott. Mintha ledőltek volna a kőfalak. Meggyógyult a betegség, megoldódott a szorító probléma. A bűneik felett őszinte könnyek hullottak, nem csak egy ígéret hangzott el a gyóntatószékben. Oldódott a boldogtalan keserv. Akiknek a helyzetük kilátástalan szegénység volt, egy ilyen élmény után mintha a bőség kosarát a lábuk elé rakta volna az ég.

Aztán még egy utolsó. A hit magától értetődő, kész, letagadhatatlan valóság lett a szemükben. Mondhatnám a magamét is, de hadd mondjam el a fiatal diákét, aki az egyetemen éppen olyan „fejtágítókat” hallgatott, mint magam is! A Biblia valóságáról, Isten létéről, az imádkozás erejéről. Aztán találkoztunk. Kétszer, legfeljebb háromszor. Egy vidéki helyen. Még csak nem is a körzetemben. A diákkal valami kevés bibliai olvasmány után ismételtén csak azt hallottam, hogy ő nem hiszi ezt, illetve van benne kétely. Elmondtam, imádkozni fogunk. Azt mondta, ő nem hisz és nem is



tudja, mit mondjon ima címén. Azt mondtam neki, mondja utánam, amit mondok. Már el is kezdtem: „Kegyelmes jó mennyei Atyám!” Akkoriban így kezdtem minden hangos, nyilvános imádságomat. A mondattal együtt vagy csak az első pillanatban ő még mondta a magáét: „Nem tudok imádkozni, mert nem tudok hinni!” Mire ismételte volna az én mondatomat, felkapta a két karját az ég felé, és szinte kiáltotta: „De hiszen már hiszek!” És megállt a hitben a sírig.

Akik mondták, hogy találkoztak Istennel, akiknek istenélményük volt, akármit hozott nekik a jövő, mind hűek maradtak. A gyülekezetben hasznos tagok voltak, és nagyon pitiáner dolognak tartották, hogy bárkit zaklassanak a hitükért. Soha nem szálltak be okoskodó vitákba. Aki gúnyolta őket, nem haragudtak meg rá, nem sértődtek meg rajta, nem csalódtak a saját lelkészükből, és megfigyeléseim alapján az életük nem vett éles kanyart, vargabetűt.

Még meg sem születtem, amikor Meyer Henriket egy idegen papi ember meglátogatta a gyülekezetben. Meyer szeretett mindenről beszámolni a saját anyanyelvén. Ott olvastam először a mindennap hallható mondatot, talán az 1880-as években a gyülekezet látogatása után mondta a vendég: élő egyház (Lebendige Kirche).

Hosszú életem során boldog ateistával, bosszút forralóval, a cellákban boldog gyilkosokkal egyetlenegyel sem találkoztam. Boldog hívővel, könnyes szemű bűnbánó és mégis szabadulásának örvendővel, embertelen sorsban hittel boldogan reménykedővel viszont nagyon sokkal, akár milyen szegényes volt a lakása, vagy már dűlőfélben volt az imaházuk.



Flogny Károly Lajos

A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKHEZ VALÓ VISZONYULÁSRÓL

A szerzőről

Flogny Károly Lajos 1998 és 2005 között egy látássérültekért való szolgálatot vezetett, jelenleg egy értelmi akadályozottak alapítványi otthonában lelkigondozó.

Teológiai tanulmányait 2019 és 2021 végezte a Baptista Teológiai Akadémia mesterképzésén kiváló eredménnyel, missziológia specializáción. Jelenleg tanulmányait a Selye János Egyetem doktori képzésén folytatja, ahol fogyatékkal élő emberek és családtagjaik lelkigondozása témájában végez kutatómunkát.

A cikket lektorálta

Serafin József

Egy vizsgálat a magyarországi protestáns szabadegyházak körében

1. BEVEZETÉS

1. 1. A kutatás indoka

A fogyatékkal élő emberekhez¹ való viszonyulás nem-

1. Magyarországon a fogyatéktípusok fő kategóriái a következők: értelmileg fogyatékosok; hallási fogyatékosok; látási fogyatékosok; beszéd fogyatékosok; mozgásfogyatékosok; érzelmi, akarati fogyatékosok; halmozottan fogyatékosok. (Gordosné Szabó Anna: *Bevezetés a gyógypedagógiába* [Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003], 24. o.)

csak az egész társadalom problémája, hanem az egyházaké is, beleértve mind a vezetőket – akik közül többen másodrendűnek tartják sokszor őket² –, mind a laikus tagjait. Egyrészt azért, mert a fogyatékkal élő emberek és családtagjaik egyháztagok is lehetnek,

2. Christopher Newell: "Better dead than disabled? When ethics and disability meet: A narrative of ageing, loss and exclusion" in *Ageing, disability, and spirituality: Addressing the challenge of disability in later life* (London-Philadelphia: Jessica Kingsley, 2008), 76. o.

„Ahogy a fogyatékkal élő emberek teljesen kikerültek az otthonokból, úgy az egyházi környezetből is, alig voltak jelen az egyháztagok otthonaiban, a gyülekezetek életében.”

másrészt „a tanítványság értékének és megbízatásának része, hogy a fogyatékkal élő embereket befogadjuk a gyülekezeti jelenlétünkbe, és ebben az életben semmit sem várunk cserébe”.³ A vizsgálatok szerint viszont habár van pozitív példa is elszórta, sok esetben az ellenkezője a gyakorlat: egy brit/skót kutatás keretében például az értelmi akadályozott emberek nehezményezték, hogy a gyülekezetek kizárják őket.⁴

A társadalom egésze és az egyház általában elég degradálónan foglalkozott a fogyatékkal élő emberekkel a történelem folyamán: nincs se történelmük, se emberi értékük.⁵ Még a keresztény gyökerű ateista országokban sem, hiszen a középkori teológusok zömmel szörnynek nevezték őket.⁶ Igaz, ebbe a fogalomkörbe olyan csoportok is beletartoztak, amelyek a mai fogyatékosokba nem tartoznak.⁷ Emellett a középkori teológusok a veleszületett fogyatékosok okait leggyakrabban a szülői szexuális bűnökre, valamint az anyai eltorzult képzelőerőre vezették vissza,⁸ habár volt olyan gondolkodó a középkorban, aki más, tudományosabb megközelítéssel értelmezte az okokat.⁹

Magyarországon intézményekbe szegregálták őket a szocializmus idején,¹⁰ aminek az lett a következménye többek között, hogy az egyházak tagjai is ezt az egyetlen alternatívát tartották megfelelőnek egészen a rendszerváltásig (1989). Ahogy a fogyatékkal élő emberek teljesen kikerültek az otthonokból, úgy az egyházi környezetből is, alig voltak jelen az egyháztagok otthonaiban, a gyülekezetek életében.

A 20. század végétől nemcsak a gyógynevelésben belül indult el egy integrációs törekvés a fogyatékkal élő emberekkel kapcsolatosan, hanem a teológián belül is, egyre több a téma iránt érzékeny teológus-kutató ad hangot véleményének, különösen a felszabadítási teológia térhódításának jegyében.¹¹ Ezáltal a fogyatékkal élő emberek ismét az egyháztagok elé kezdenek kerülni.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a gazdaságilag fejlett országokban valóban alacsonyabb a létszámuk, mint a fejlődő vagy feltörekvő országokban, ám még így is jelentős létszámot képviselnek. A legfrissebb – 2020. decemberi – WHO-jelentés szerint a világ népességének közel 15%-a (több mint egymilliárd) az olyan ember, aki valamilyen fogyatékkal él, aminek arányán a Covid-19-világjárvány jelentősen ront.¹² Az Európai Unióban a fogyatékkal élők száma megközelítőleg 21 millió fő volt 2012-ben¹³ – ami az EU összlétszámának 4,2%-a¹⁴ –, míg 2011-ben Magyarországon közel 500 ezer fő – ami a teljes népesség 4,9%-a.^{15,16}

Emellett az is tény, hogy miközben a gazdaságilag fejlett országokban az egy fogyatékosgáttípussal rendelkező emberek száma egyre csökken, addig a halmozottan fogyatékkal élő emberek száma növekszik

11. Nancy L. Eiesland: *The disabled God: Toward a liberatory theology of disability* (Nashville: Abingdon, 1994).

12. Organisation mondiale de la Santé (OMS/WHO): „Handicap et santé” (2020. 12. 01.). [Online] Forrás: <https://www.who.int/fr/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health> (Letöltés ideje: 2021. 03. 16.)

13. Eurostat (Data Browser Beta): *Personnes handicapées par sexe, âge et sévérité du handicap*. (Dernière mise à jour: 18/05/2015) [Online.] Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dsio10/default/table (Letöltés ideje: 2020. 11. 03.)

14. Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5760825/KS-CD-12-001-EN.PDF> (Letöltés ideje: 2021. 03. 16.)

15. Központi Statisztikai Hivatal: 2011. évi népszámlálás – 11. Fogyatékosokkal élők. [Online] Forrás: http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/fogyatekosag/11_01_01.xls (Letöltés ideje: 2020. 11. 03.)

16. Magyarországon a 2016. évi mikrocenzus alapján ez a mennyiség numerikusan csökkent, ugyanakkor a KSH tanulmánya szerint ennek jogszabályi háttérváltozása miatt csak a státuszuk változott meg. (Központi Statisztikai Hivatal: *Mikrocenzus 2016 – 8. A fogyatékos és az egészségi ok miatt korlátozott népesség jellemzői*. [Digitális kiadás], 8. o. Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xfp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_8.pdf; [Letöltés ideje: 2020. 11. 03.]

3. Kathy McReynolds: „The gospel of Luke: A framework for a theology of disability”. *Christian Education Journal*, 1 (2016), 176. o.

4. John Swinton, Harriet Mowat: *Practical theology and qualitative research* (London: SCM, 2006), 246–250. o.

5. Könczei György, Hernádi Ilona (szerk.): *Az esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? Fogyatékosgáttudományi eredmények a „másik oldal” megértéséhez* (Budapest: L’Harmattan, 2016), 52. o.; Kevin Timpe: „Plurality in medieval concepts of disability” in *Disability in medieval Christian philosophy and theology* (London – New York: Routledge, 2020), 39. o.; Andrew Solomon: *Far from the tree. Parents, children, and the search for identity* (New York: Scribner, 2012), 401. o.

6. Gloria Frost: „Medieval Aristotelians on congenital disabilities and their early modern critics” in *Disability in medieval Christian philosophy and theology*, 52. o.

7. Uo., 52–53. o.

8. Uo., 53–54. o.

9. Uo., 71. o.

10. Könczei–Hernádi, 47. o.

„Amennyiben negligálva maradnak a fogyatékkal élő emberek a gyülekezeti programokon vagy környezetben, úgy hiteltelenebbé válhatnak a világ számára nemcsak az egyház laikus tagjai, hanem teológusai is.”

(például az Egyesült Államokban évente közel 20.000 halmozottan akadályozott ember születik¹⁷), hiszen egyre több koraszülöttet tudnak megmenteni, akik gyakran különféle sérültséggel rendelkeznek.¹⁸

Ez a tény viszont még jobban megnehezíti a munkaerőpiacra való bejutásukat, ami társadalmilag marginalizálhatja őket. De nemcsak őket hozza nehéz helyzetbe, hanem a családtagjaikat is, ugyanis gyakran a fogyatékkal élő emberek többsége, különösen az értelmi akadályozottak, a szüleik felügyelete alatt maradnak halálukig.¹⁹ „A kisegítő iskolások apáinak 82%-a volt a 70-es években aktív kereső, 42%-uk segédmunkás vagy betanított munkás, és csak 8%-uknak volt az apja szellemi dolgozó. A normál iskolai népességben ezzel szemben a segéd- és betanított munkás apák aránya csak mintegy 7%, a szellemi foglalkoztatásúaké viszont 38% volt. [...] A szociális hátrányok gyakran rossz anyagi helyzettel is párosulnak. Az alacsonyabb iskolázottságú és beosztású szülők jövedelme jóval alatta marad a normál iskolába járó gyerekek szülei jövedelmének.”²⁰

Tehát a fogyatékkal élő emberekhez való viszonyulásnak legalább annyira fontosnak kellene lennie az egyház tagjai számára, mint a marginalizáltak többi csoportjéé – például az éhező afrikai vagy indiai gyermekeké. Amennyiben negligálva maradnak a fogyatékkal élő emberek a gyülekezeti programokon vagy környezetben, úgy hiteltelenebbé válhatnak a világ számára nemcsak az egyház laikus tagjai, hanem teológusai is. Amennyiben viszont az egyház tagjai fogékonyak irántuk, úgy az ép emberek krisztusi módon töltik be a missio Dei-t, valamint egymásra is jótékony hatással vannak.

1. 2. A pandémia hatása a kutatásra

Relevanciával bír az a speciális szituáció, hogy a teljes körű kutatás alatt a világjárvány különböző hullámai tartottak nemcsak a világ számos részén, hanem a

vizsgálatba vett országban is. Emiatt a kutatás nem folyhatott személyes megkeresés által, ami nemcsak a kvantitatív és kvalitatív kutatásra volt negatív hatással, hanem az elsődleges források felkutatására is a könyvtárak bezárása, illetve fékezett látogatottsága miatt.

A teljes kutatás java tehát az online térre korlátozódott. Ez egyrészt a Károli Gáspár Református Egyetem által felkínált, főként idegen nyelvű adatbázisokra²¹ koncentrált, amit online foglalás követett különböző, a szolgáltatást még biztosító könyvtárakon keresztül, amit végül személyes könyvtári kölcsönzés zárt. Ezt az elsődleges papír alapú kutatást kiegészítette még egyfelől az előbbi adatbázisban fellelt használható könyvek online kölcsönzése²² és feldolgozása franciából vagy angolból, másfelől a hivatalos internetes statisztikai oldalak értelmezése.

Ebből a kvantitatív és kvalitatív kutatás 2021. február 11. és március 7. között realizálódott, amely időszakban a Covid-19-pandémia harmadik hulláma volt Magyarországon. Ez a tény ugyan kevésbé rigorózus intézkedéseket vont maga után az országra kiterjedően, mint az első (2020. március–június) hullámban, amikor a teljes gazdaságot leállították. Magyarországon a második hullám 2020 szeptemberétől indult újra, ezért már novembertől a gyülekezéseket is érintő szigorítás következett. 2020 decemberétől ugyan Magyarországon elindult a védőoltás beadása, ami szinten tartásra bírta az újabb megfertőzéseket, de 2021. februártól elkezdődött a harmadik hullám, ezért március elején újabb szigorításokat vezettek be, ami fenntartotta az egyházi események látogatásának korlátozottságát, valamint az egymás közötti másfél méteres távolságtartást is.²³

1. 3. Más, korábbi vizsgálatok a témában

A pandémia nehezítő körülménye miatt a könyvtári látogatás komplikálttá vált ahhoz, hogy a magyar nyelvű irodalom kellően átkutatott legyen. A fentebb (1. 2.) leírt módon elérhető anyagok ugyanakkor továbbra is elérhetőek voltak, ami által lehetőség volt a

17. Solomon, 357. o.

18. Organisation mondiale de la Santé (OMS/WHO): “Naisances prématurées” (2018. 02. 19.). Forrás: <https://www.who.int/fr/news-room/fact-sheets/detail/preterm-birth> (Letöltés ideje: 2021. 03. 17.)

19. Solomon, 376. o.

20. Bánfalvy Csaba: Gyógypedagógiai szociológia (Budapest: ELTE-BGGYK, 2012), 35. o.

21. <http://corvina.kre.hu:8080/proxy.html>.

22. Például <https://archive.org/>.

23. Wikipédia: Covid19-koronavírus-járvány Magyarországon. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Covid19-koronav%C3%ADrus-j%C3%A1rv%C3%A1ny_Magyarorsz%C3%A1gon (Letöltés ideje: 2022. 01. 30.)

„Alig észrevehető a magyarországi protestáns szabadegyházak tevékenysége a fogyatékosokért a többi rétegekért való missziókhöz képest.”

korábbi vizsgálatok eredményeiben kutakodni.

Eszerint ilyen karakterisztikájú protestáns egyházakat egyaránt érintő kutatás nem sok készülhetett a kontinensen, különösen nem Magyarországon. Minden bizonnyal azért, mert a hit és a fogyatékoság témáját vizsgáló kutatások még viszonylag újak.²⁴ Egy Ausztráliában készült 2016-os felmérés viszont felkeltette a szerző figyelmét, amely a cikkben publikálthoz hasonló témát is feldolgoz. E tanulmány megállapítja, hogy egyrészt ott minél nagyobb az egyház, annál nagyobb valószínűséggel foglalkoznak velük, így a protestáns kisegyházak fogyatékkal élő emberek iránti elkötelezettsége a legalacsonyabb,²⁵ másrészt rámutat, hogy az ausztrál egyházak közül csupán minden hatodik egyház végez szolgálatot a fogyatékkal élők részére.²⁶

1. 4. A hipotézis

Az első hipotézis az, hogy alig észrevehető a magyarországi protestáns szabadegyházak tevékenysége a fogyatékosokért a többi rétegekért való missziókhöz képest. A második hipotézis az, hogy a gyógypedagógiának nem feladata átvenni a fogyatékkal élő emberekért való missziót, hanem az utóbbi felhasználja az előbbi eszközrendszerét ahhoz, hogy komplementáltan többet, szakszerűbbet adhasson a fogyatékkal élőknek.

2. MÓDSZEREK

A vizsgálat többszintű, paralel/szimultán kevert módszerű kutatást alkalmazott.²⁷

A kevert kutatási módszer, ami az utóbbi időben egyre elterjedtebb a kutatók között, nemcsak a tár-

24. Erik W. Carter et al.: "Community conversations on faith and disability: Identifying new practices, postures, and partners for congregations". *Pastoral Psychology*, 5 (2017), 576. o.

25. Miriam Pepper, Ruth Powell, Kathy Jacka: "Nearly six in ten churchgoers have an experience of or connection with disability". Forrás: <https://www.ncls.org.au/news/churchgoers-experience-of-disability> (Letöltés ideje: 2021. 01. 17.)

26. Uők: "How active are local churches in caring for people with disabilities?" Forrás: <https://www.ncls.org.au/news/church-activities-for-people-with-disabilities> (Letöltés ideje: 2021. 01. 23.)

27. Abbas Tashakkori, Charles Teddlie: *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches* (Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage, 1998), 47–50. o.

sadalomtudományokban és a pszichológiában terjed,²⁸ hanem megjelent emellett a teológiában is, amint a gyakorlati teológiáról szóló alábbi bevezetés tanúsítja:

„In the recent past, advocates of quantitative and qualitative research engaged in a fierce debate. Proponents of quantitative approaches portrayed qualitative research as soft, subjective, and unscientific. Proponents of qualitative approaches portrayed quantitative research as failing to capture the meanings that inform human action and the diversity of lifeworlds. Today, this debate is largely viewed as misguided. Many researchers combine quantitative and qualitative strategies in mixed methods research. [...] At one end is extensive research in which the field being investigated is very broad and, thus, commonly uses quantitative strategies like surveys and statistical analysis. At the other end is intensive research, in which the field being investigated is very narrow but is studied in great depth. It commonly uses qualitative strategies.”²⁹

Erre európai vonatkozásban egy svájci kutatás prezentál példát a közelmúltból.³⁰

2.1. Kvantitatív adatfelvétel

A keresztmetszeti, kvantitatív mintavétel a szabadegyházak felekezeteit érintette. Az 1/A. táblázat mutatja a vizsgált egyházak főbb jellemzőit.

1/A. táblázat: A kutatási minta alapadatai

	n ₁	n ₂	n ₃	n ₄	N
Alapsokaság	5150	11 400	700	150	17 400
Tényleges minta	70	93	102	11	276
Arány	1,4%	0,8%	14,6%	7,3%	1,6%

Forrás: saját számítás

28. Szokolovszky Ágnes: *A pszichológiai kutatás módszertana* (Budapest: Osiris, 2020), 97. o.

29. Richard Robert Osmer: *Practical theology: An introduction* (Grand Rapids: Eerdmans, 2008), 50. o.

30. Christoph Morgenthaler, Roland Hauri-Bill: "Tapes and tables: mixed methods research on family religion". *Journal of Empirical Theology*, 1 (2007), 77–99. o.

A szerző az n_3 -as egyházat tekinti reprezentatívnak, míg az n_1 , n_2 és n_4 -es egyházakat tömbösítetten kezeli, mivel azok nem rendelkeznek szignifikáns mintaszámmal.

A kvantitatív kutatási metódus online, survey-technikájú, zárt végű változókat használt.

A kutatási kérdés célpopulációjának paraméterei a következők voltak: életvitelszerűen Magyarország bármely területén élő, a szubkultúráját tekintve egy protestáns kisegyház tagja legyen, olyan, aki felnőttbemerítésben részesült.

A kvantitatív kutatás arra törekedett, hogy a célpopuláció azonos legyen az elérhető populációval, habár a mintavétel az online térre szűkült a pandémiás helyzet miatt.

Az n_1 -es felekezet esetén az egyházvezető, az n_2 -es és n_4 -es felekezet esetén az általános misszióvezető terítette – ki-ki a saját e-mail-es listáján keresztül – a mások által átnézett és korrigált kérdőívet e-mail-es megkereséssel, az n_3 felekezet esetén az egyháztagok közvetlenül lettek értesítve egy felekezeti levelezőlistán keresztül. Mindhárom esetben a megkeresettek többszörösen kaptak emlékeztetőt, serkentve őket a hatékonyabb együttműködésre. Mindazonáltal a felekezeti vezetők visszajelzése alapján tudható, hogy a tervezett mintavételi nagyságtól való eltérés azért lehetséges, mert a lelkészek nem szívesen továbbítanak olyan üzenetet, mint a szerző által készített kérdőív, mert többek között ők is túlterheltek az online kutatási megkereséssel.

1/B. táblázat: A mintavétel korcsoport és nem szerinti eloszlása (N = 276)

	n_1		n_2		n_3		n_4		N	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
18 év alatti	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
19–39	6	7	6	8	0	5	2	3	14	23
40–59	24	15	30	18	23	34	0	4	77	71
60 év feletti	7	10	16	14	7	33	2	0	32	57
Összesen	37	33	52	41	30	72	4	7		

Forrás: saját számítás

Ahhoz, hogy a kutatás felmérje az alcsoporthoz érdeklődését a fogyatékkal élő emberek iránt, a kérdések elsőként az ismeretségi körükben való jelenlétre irányultak. Pozitív válasz esetén a kutatás a fogyatéktípusra, a kapcsolatrendszerre és a korosztályukra volt kíváncsi. Ezen változó csoport után a

bizalmi jellegű kérdések változói következtek: a gyógyopedagógus, az egyházfelelős és a szolgálat terület iránti személyes nyitottságra kerestük a választ.

2. 2. Kvalitatív adatfelvétel

A kvalitatív kutatásban a kutatási terv szerint nemcsak félig strukturált interjú készült volna a hipotézisek pontosabb megválaszolásához, hanem esettanulmány és fókuszcsoport is, ám a pandémia korlátozó intézkedései miatt ez utóbbi két kutatási módszer elmaradt. Az interjúalanyok az érintett területen tevékenykedő általános és speciális (azaz fogyatékkal élő emberekért való) misszióvezetők voltak. Öt általános és hét speciális interjú készült. Az interjúk kérdései egyes pontokon megegyeztek a kvantitatív kérdőív változóival. A kvantitatív kutatás elemzésében ugyan csupán három szabadegyház lett bemutatva a reprezentatívnak számító mintanagyság miatt, a kvalitatív kutatás azonban további három szabadegyház hozzájárulásaival egészült ki.

2. 3. A kutatás etikai vonatkozásai

A kutatási folyamat a személyek tiszteletben tartása, az autonómia, a titoktartás és a választás szabadságának elvei alapján zajlott.³¹ A kvantitatív kutatás során nagy gond lett fordítva arra, hogy senki se legyen kényszerítve a kitöltésre, anonim és önkéntes alapú legyen. A kvalitatív kutatásban való részvétel szintén önkéntes volt és kizárólag az egyén saját belátása szerint történt. Az interjúk során készített felvételek leírásra kerültek, amelyeket az interjúalanyok ellenőriztek, végül hozzájárulásukat adták a közzétételhez, feldolgozáshoz.

3. Az eredmények és táblázatok

A diszkusszió szakasza elkülönül az eredményektől. Azért, hogy az olvasó megvizsgálhassa az adatokat, és különböző értelmezésekre jusson,³² ebben a szakaszban olyan eredmények és táblázatok kerülnek bemutatásra, amelyek közvetlenül vagy közvetve hozzásegítenek a hipotézisek levezetéséhez.

31. Szokolovszky, 210. o.; Héra Gábor – Ligeti György: *Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása* (Budapest: Osiris, 2014), 104. o.

32. William Lawrence Neuman: *Social research methods: qualitative and quantitative approaches* (Boston: Allyn and Bacon, 2003), 477. o.

2/A. táblázat: A fogyatékkal élő embereket ismerők eloszlása a reprezentatív mintanagysággal rendelkező egyház esetén ($n_3 = 102$)

	19-39	40-59	60-	Összesen	Átlag	Szórás ³³
Igen	4	38	30	72	24	17,78
Nem	1	19	10	30	10	9,00

Forrás: saját számítás

2/B. táblázat: A fogyatékkal élő embereket ismerők eloszlása a reprezentatív mintanagysággal nem rendelkező egyházak esetén ($n_{1+2+4} = 174$)

	-18	19-39	40-59	60-	Összesen	Átlag	Szórás
Igen	1	26	68	32	127	31,75	27,65
Nem	1	6	23	17	47	11,75	10,05

Forrás: saját számítás

3/A. táblázat: A fogyatékkal élő emberek becsült eloszlása a reprezentatív mintanagysággal rendelkező egyház esetén ($n_{3(\text{igen})} = 72$)

	19-39	40-59	60-	Összesen
1	2	20	12	34
min. 2	2	18	18	38

Forrás: saját számítás

3/B. táblázat: A fogyatékkal élő emberek becsült eloszlása a reprezentatív mintanagysággal nem rendelkező egyházak esetén ($n_{1+2+4(\text{igen})} = 127$)

	-18	19-39	40-59	60-	Összesen
1	1	7	27	12	47
min. 2	0	19	41	20	80

Forrás: saját számítás

4. táblázat: A fogyatékoságtípus szerinti eloszlás felekezetenként (becsült mennyiség³⁴) és a magyarországi népszámlálás alapján

	n1	n2	n3	n4	Összesen	Népszámlálás (2011) ³⁵
Tanulásban akadályozott	9	20	10	2	41	46 265
Értelmileg akadályozott	24	32	19	3	78	47 899
Látásban akadályozott	23	20	29	2	74	82 484
Hallásban akadályozott	10	24	15	4	53	71 585
Beszédben akadályozott	7	12	10	2	31	25 441
Mozgásban akadályozott	34	29	40	2	105	232 206
Halmazottan akadályozott	11	18	19	3	51	n. a.
Nem tudom	2	3	0	0	5	
Összesen	120	158	142	18	438	
Korreláció						0,829

Forrás: saját számítás

5/A. táblázat: Az egyháztaggok ismerete egyházuk speciális missziójáról ($n_3 = 102$)

	19-39	40-59	60-	Összesen	Átlag	Szórás
Igen	5	44	29	78	26	19,67
Nem	0	11	8	19	6,33	5,69
Nem tudom	0	2	3	5	1,67	1,53

Forrás: saját számítás

5/B. táblázat: Az egyháztaggok ismerete egyházuk speciális missziójáról ($n_{1+2+4} = 174$)

	-18	19-39	40-59	60-	Összesen	Átlag	Szórás
Igen	1	24	67	24	116	29	27,56
Nem	0	8	21	22	51	12,75	10,63
Nem tudom	1	0	3	3	7	1,75	1,50

Forrás: saját számítás

6/A. táblázat: Az egyháztaggok igénye

a fogyatékkal élő emberekkel való foglalkozás szükségességéről ($n = 102$)

34. Torzító tényezőként jelentkezik az a tény, miszerint a korábbi azonos kérdésnél, ahol rákérdez a mennyiségre, nem tér ki arra, hogy amennyiben kettő vagy annál több fogyatékkal élő ismer egy adott személy, akkor az egyes fogyatékoságtípusból mennyiről van tudomása. Így abból indulhatunk ki, hogy mindegyik bejelölt változathól legfeljebb egyet tart számon.

35. Saját számítás a népszámlálás (2011) adatai alapján (amely más csoportosítás alapján készült).

33. Korrigált szórás.

	19-39	40-59	60-	Össze- sen	Átlag	Szórás
Igen	5	54	39	98	32,67	25,11
Nem	0	0	1	1	0,33	0,58
Nem tudom	0	3	0	3	1	1,73

Forrás: saját számítás

6/B. táblázat: Az egyháztagok igénye a fogyatékkal élő emberekkel való foglalkozás szükségességéről ($n_{1+2+4} = 174$)

	-18	19-39	40-59	60-	Össze- sen	Átlag	Szórás
Igen	2	30	91	47	170	42,5	37,28
Nem	0	0	0	0	0	0,00	0,00
Nem tudom	0	2	0	2	4	1,00	1,15

Forrás: saját számítás

7/A. táblázat: Az egyháztagok részvételi szándéka a speciális misszióban ($n_3 = 102$)

	19-39	40-59	60-	Össze- sen	Átlag	Szórás
Igen	3	32	25	60	20	15,13
Nem	1	3	5	9	3	2,00
Nem tudom	1	22	10	33	11	10,54

Forrás: saját számítás

7/B. táblázat: Az egyháztagok részvételi szándéka a speciális misszióban ($n_{1+2+4} = 174$)

	-18	19-39	40-59	60-	Össze- sen	Átlag	Szórás
Igen	1	15	48	23	87	21,75	19,72
Nem	0	4	8	7	19	4,75	3,59
Nem tudom	1	13	35	19	68	17,00	14,14

Forrás: saját számítás

8/A. táblázat: Az egyháztagok rangsorolása a speciális misszióra vonatkozóan³⁶ ($n_3 = 102$)

	19-39		40-59		60-		Összesített
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	
Rang-sor	-	4.	4.	4.	1.	3.	3./4.

Forrás: saját számítás

8/B. táblázat: Az egyháztagok rangsorolása a speciális misszióra vonatkozóan ($n_{1+2+4} = 174$)

	-18		19-39		40-59		60-		Össze- sített
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	
Rang-sor	0	7.	2.	5.	4.	4.	2.	4.	2./4.

Forrás: saját számítás

8/C. táblázat: Az egyháztagok rangsorolása a speciális misszióra vonatkozóan³⁷ (NSvájc = 314)³⁸

	-18		19-39		40-59		60-		Össze- sített
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	
Rang-sor	7.	7.	6.	7.	6.	7.	7.	6.	6./7.

Forrás: saját számítás

36. A válaszadóknak a következő misszióágakat kellett rangsorolniuk: misszió a) a hajléktalanokért; b) a romákért; c) a fogyatékkal élőkért; d) a függőséggel rendelkezőkért; e) az idősekért, haldoklókért; f) a családtagokért, barátokért; g) az egyéb szociálisan rászorulóknak.

37. A válaszadóknak a következő misszióágakat kellett rangsorolniuk: misszió a) a hajléktalanokért; b) a promiensekért; c) a fogyatékkal élőkért; d) a függőséggel rendelkezőkért; e) az idősekért, haldoklókért; f) a családtagokért, barátokért; g) az egyéb szociálisan rászorulóknak.

38. A svájci kvantitatív kutatás 2021. július 5. – augusztus 7. között zajlott, ahol a megkérdezettek Svájc protestáns szabadegyházaiából kerültek ki. Minden kantonból legalább egy kitöltötte, de a legtöbb válaszadó Bern, Zürich és St. Gallen kantonból érkezett. E kvantitatív kutatás német, francia és olasz nyelven készült.

„A fogyatékkal élő emberek jelenléte nemcsak a gyülekezetekben mutatható ki, hanem potenciált is jelenthet a külmiszió számára.”

4. DISZKUSSZIÓ

Az 1/A–B. térképek szerint az ország teljes területéről, azaz minden megyéből történt aktivitás, különösen Budapesten és Pest megyében. A legkevesebb válaszadó (3-3 fő) Zala, Komárom, Nógrád megyéből érkezett, miközben a legkimagaslóbb nem közép-magyarországi régióban is történt online kitöltés, különösen Békés (26 fő), Somogy (15 fő) és Vas (12 fő) megyében.

Ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, hogy a szabadegyházakban milyen minőségű tevékenységet végeznek a fogyatékkal élő emberekért, elsőként az irányban történt felmérés, hogy milyen arányban ismernek fogyatékkal élő embereket a környezetükben. A 2/A. táblázat jól mutatja, hogy a reprezentatív mintaszámú szabadegyházban (n3) a válaszadók több mint kétharmada (70,6%) ismer fogyatékkal élő embereket. Ugyanez az arány látható a 2/B. táblázaton, ami a nem szignifikáns mintaszámú egyházakat képviseli.

Ezt a témát finomította tovább a 3/A–B. táblázaton összefoglalt kérdés, amely arra kereste a választ, hogy egy-egy válaszadónak mennyi fogyatékkal élő emberrel van kapcsolata. A kérdés pontatlansága korlátozta annak lehetőségét, hogy pontosan megállapítsa, hogy amennyiben egy fogyatékkal élő emberrel többet ismer, akkor az milyen mennyiséget képvisel. Míg a reprezentatív mintaszámú szabadegyházban csupán valamelyest (52,8%) több azon egyháztagnak száma, akik kettőnél több fogyatékkal élő embert ismernek a környezetükben (3/A. táblázat), addig a nem szignifikáns mintaszámú egyházak válaszadói szerint ez az arány magasabb (63%).

Végül e témakörrel kapcsolatban a 4. táblázat adatai arra mutatnak rá, hogy egyrészt a magyarországi népszámlálás (2011) adatai alapján közölt fogyatékos-ságtípus jelenlétének aránya nagyjából leképezi a vizsgált szabadegyházakban található fogyatékos-ságtípusok arányát – azaz ha egy adott fogyatékos-ságtípus nagyobb arányban található az ország népszámlálási összesítésében, úgy abban a fogyatékos-ságtípusban a vizsgált szabadegyházak összesítésében is nagyobb az arány. Ezt a tényt a korrelációs érték ($r: 0,829$) szintén megerősíti. Eszerint a mozgásban akadályozottak kép-



viselik a legnagyobb, és a beszédben akadályozottak a legkevesebb mennyiséget.

Az eddigiek alapján továbbá arra is lehet következtetni, hogy a fogyatékkal élő emberek jelenléte nemcsak a gyülekezetekben mutatható ki, hanem potenciált is jelenthet a külmiszió számára. A fogyatékkal élő emberek jelenlétének magyarországi arányáról az egyik interjúalany adott betekintést: az n1-es egyházban 9,7%-os a jelenlétük, ami kétszerese az országos aránynak (4,8%). Ez nem lehet ugyan etalon, hiszen más-más egyházakban más-más arányú az érdeklődés (pl. Ausztráliában 14% vallja magát fogyatékkal élő személynek, aki valamelyik egyház gyülekezetébe jár³⁹). Ugyanakkor érdemes lenne további kutatásokat végezni az egyes egyházakban levő részvételi arányról, mert ez egy alkalmas mérőeszköz lehet a fogyatékkal élők elégedettségéről.

Miután a kvantitatív kutatásból gyűjtött adatok (2–4. táblázat) megerősítették, hogy a jelenlétük megvan a vizsgált egyházakban, azután a tanulmány arra fókuszál, hogy megkeresse az egyházakban lévő egyéb szolgálati tevékenységeket azért, hogy az első hipotézis igazolására vagy cáfolatára vonatkozóan elegendő információ legyen. Ennek jobb megértéséhez a kvalitatív kutatás eredményei szolgáltak.

A vizsgált öt szabadegyház általános misszióstraté-

39. Pepper–Powell–Jacka: “How active are local churches in caring for people with disabilities?”, i. m.

„A válaszadók férfiái relevánsabbnak tartották a speciális misszióban való részvételt, mint a nők.”

giai kérdéseire adott válaszok alapján megállapítható, hogy a fogyatékkal élő emberekért való misszió nem kap elegendő hangsúlyt a többi misszióághoz képest – ugyanis a válaszadók zöme nem tett említést e szolgálati területről. Emellett a kisebb létszámú (100–600 fő) szabadegyházakban jobban hajlanak a holisztikus szemléletre, azaz nincs külön erre szakosodott szolgálat, ugyanakkor a közepes és nagyobb létszámúaknál e missziós tevékenységre többféle csoportosítást lehet megkülönböztetni (pl. alulról szerveződött vagy vezetés által indított). Továbbá a nagyobb taglétszámú szabadegyházak ugyan végeznek közvetve szolgálatot a fogyatékkal élő emberekért az intézményi misszión keresztül (pl. pszichiátria), mégsem célzottan nekik tartanak fenn ilyen intézményt, amit egy speciális missziót vezető interjúalany nehezményezett.

Az 5/A. táblázat szerint a reprezentatív mintaszámú szabadegyház (n₃) válaszolóinak 76,5%-a ismer olyan személyt vagy csoportot egyházában, aki e speciális misszióval foglalkozik, azaz az egyház misszióágról való információáramlás megfelelő mértékű. A nem szignifikáns mintaszámú egyházak válaszadói (5/B. táblázat) szerint ez az arány alacsonyabb (66,7%), de még így is minden 7. ember tisztában van az egyházában folyó missziós tevékenységekkel.

A 6/A. táblázat szerint a reprezentatív mintaszámú szabadegyház válaszolóinak 96,1%-a elengedhetetlennek tartja, hogy legyen egy adott egyházban olyan misszió, ahol a fogyatékkal élőkre is gondot fordítanak. A nem szignifikáns mintaszámú egyházak válaszadói (6/B. táblázat) legalább ilyen erősek (97,7%). Ugyanez az igény megvan a fogyatékkal élők részéről: a kvalitatív interjúk során a speciális misszióvezetők interjúalanyainak legtöbbször szerint is lenne érdeklődés az egyházak ilyen típusú szolgálata iránt. A sérültek közül többen „a gyülekezeti tagok munkálkodásain keresztül, illetve családtagok érintettsége támogatásával jönnek el, mindamellett, hogy bizonyos nyári táborokban is nagyobb érdeklődést mutatnak”, ami felhívja a figyelmet nemcsak a speciális missziók, hanem a testvérek személyes felelősségére is.

A 7/A. táblázat adatai ugyanakkor mutatják a reprezentatív mintaszámú szabadegyházakról, hogy a válaszadók csupán alig több mint fele (58,8%) reflektált úgy, hogy részt venne fogyatékkal élő emberekért való misszióban. A nem szignifikáns mintaszámú egy-

házak válaszadói (7/B. táblázat) szerint pedig ez az arány 50%. Vagyis a válaszadók zöme létfontosságúnak tartja e speciális misszió jelenlétét az egyházában, mégis alig van érdeklődés a válaszadók részéről a közvetlen segítségre. Mindezt erősíteni látszik az a tény, amit a 8/A–C. táblázatok mutatnak, amelyekben hét különböző misszióágot kellett rangsorolniuk egyéni mentalitásukhoz. Egyrészt a kutatás eredményeiből megállapításra került, hogy mindhárom csoportban levő válaszadók a misszió a családtagokért és barátokért kategóriát tartották legfontosabbnak. Másrészt a reprezentatív mintaszámú magyar szabadegyház (8/A. táblázat) válaszolóinak férfiái a 3. helyre, nőtagjai a 4. helyre tették, a nem szignifikáns mintaszámú egyházak válaszolóinak (8/B. táblázat) férfiái a 2. helyre, nőtagjai a 4. helyre, végül a svájci szabadegyházak válaszolóinak (8/C. táblázat) férfiái a 6. helyre, nőtagjai a 7., azaz utolsó helyre helyezték. Eszerint egyfelől a válaszadók férfiái relevánsabbnak tartották a speciális misszióban való részvételt, mint a nők – mind Magyarországon, mind Svájcban. Másfelől a 60 év feletti magyar válaszadók előrébb helyezték a speciális missziót a rangsorukban.

Arra, hogy megértsük, milyen okok befolyásolhat-



„Sokszor a kvantitatív kérdésekhez a kvalitatív kutatás más megvilágításból ad hozzá értékes gondolatokat.”



ják az egyháztagok fogékonyságát e misszióágban, a kvalitatív módszer interjúi mutattak rá. A speciális misszió interjúalanyai szerint ez többféle okra vezethető vissza: az egyháztagok 1. gyakran nem elég elszántak; 2. számára a fogyatékkal élő emberek „láthatatlanok”, mert közülük sokan intézményekben élnek; 3. félnek, hogy megszólják őket azért, mert csupán sajnálni tudják a sérülteket; 4. nem erre a misszióágra kaptak elhívást; 5. úgy érezhetik, hogy az intézményi misszió keresztül megtettek értük mindent. Végül azért is lehet, mert „a szakemberek és a gyülekezetek közötti kapcsolódás nagyon hiányos, mert kevés a szakember – a világban is és az egyházakban is. A gyülekezetek ezért valamiképpen megbirkóznak a kérdéssel saját maguk, vagy nem vállalják fel ezt a fajta missziót.”

Végül ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, hogy a szabadegyházakban a gyógypedagógiának milyen szerepe lehet az egyházi munkában vagy annak kiegészítéseként, a kvalitatív interjúk a következő választ adták: mivel a gyógypedagógus kismértékben képes 1. biblikus világszemléletet kialakítani; 2. egyénre szabottan foglalkozni; 3. lelki szempontokat figye-

lembe venni, hitre vezetni; 4. barátságot kiépíteni; 5. egyenlő félként viszonyulni hozzájuk; 6. munkaidőn túl is odaszánni magát; 7. alázattal viszonyulni a mindent jobban (szak)tudáshoz, ezért a gyógypedagógusok leginkább a fizikai szükséglet gyors és szakszerű ellátására, értelmi tevékenység fokozására, mentálhigiénés segítésre, fejlesztésre, önálló életre nevelésre, a szakmájuk helyes betöltésére szakosodtak.

5. KORLÁTOZÁSOK ÉS JÖVŐBELI KUTATÁS

A pandémia korlátozásai miatt mindenképpen érdeemes lenne a kvantitatív kutatást ismét elvégezni, miután a rend tartósan helyreáll. Mindezt azzal is lehetne bővíteni, hogy nemcsak a magyarországi protestáns kiségyházak, hanem fővonalbeli protestáns egyházak fogyatékkal élő emberekért való szolgálatát is a kutatásba kellene vonni, hogy a gyakorlatról alaposabb ismeret álljon rendelkezésre.

Mind a kvantitatív, mind a kvalitatív kutatás eredményei az ép emberek szemszögéből közelítik meg a témát, azaz nem vizsgálta az ellentétes – a fogyatékkal élő ember – szemszögéből. Csupán az interjúalanyokon keresztül, közvetve érkezett egy-két megjegyzés. Ez a tény mindenképpen hiányossága a kutatásnak. Más szerző már tett ilyen irányú kvalitatív kutatást, amelybe értelmileg akadályozott embereket vont be a szakemberek közreműködésével.⁴⁰ Átgondolást igényel, hogy rájuk vonatkoztatva helytálló lenne-e kvantitatív kutatást is végezni, és ha igen, azt milyen kritériumrendszerrel, hogy reprezentatív kutatás születhessen általa.

Mindenesetre ez a tanulmány is megerősíti azt, hogy a vegyes módszerű kutatás differenciáltabbá teszi a kutatást, mert sokszor a kvantitatív kérdésekhez a kvalitatív kutatás más megvilágításból ad hozzá értékes gondolatokat, megállapításokat. A svájci gyakorlati teológus ezt így összegzi: „A kvantitatív és a kvalitatív kutatási irányvonal egymást kiegészítőnek is felfogható, mivel mindegyik biztosítja azt, ami a másiknak hiányzik.”⁴¹

40. Swinton–Mowat, 227–253. o.

41. Morgenthaler–Hauri–Bill, 97. o.

„A missziós munkában sokat segít, ha annak legalább a vezetője erre képezi magát, vagy hosszabb ideig fogyatékkal élők között dolgozik, amennyiben maga nem sérült.”

6. ÖSSZEFOGLALÓ

Az első hipotézis, miszerint alig észrevehető a magyarországi protestáns szabadegyházak tevékenysége a fogyatékosokért a többi rétegért való missziókhöz képest: részben igazolódott.

Habár mindegyik vizsgált kiségyházban volt valamilyen jellegű speciális szolgálat, mégis megerősítést nyert az első hipotézisem abban az értelemben, hogy egyrészt a kvantitatív kutatás egyik kérdésére a válaszadók harmada vonakodást fejezett ki a fogyatékkal élőkért való misszióban való személyes szolgálatot illetően, miközben a válaszadók zöme jelezte, hogy ilyen speciális misszióra szükség van. Ezzel valószínűleg azt jelezheték, hogy egyrészt sok félelem, tartás van az ép egyháztagok részéről feléjük, másrészt ehhez a misszióághoz elhívás szükséges – ahogy a többihez is, de egyes területekhez fokozottabban.

Másrészt abban az értelemben is megállja a helyét a hipotézisem eme alfeltételezése, hogy a vizsgált más – leginkább a kisebb taglétszámú – szabadegyházakban nem látják a szükségét ilyen misszióág létrejöttének. Ők azt hangsúlyozzák leginkább, hogy mindenki egy Krisztusban. A vizsgált szabadegyházakban tényleg eltűnik a fogyatékkal élőkért való misszió a többi missziós ághoz képest.

Harmadrészt, az is konszolidálja a felvetésem, hogy a sorok között kiolvasható, az egyházak vezetésének azért nem lehet olyan releváns e misszióág, mert habár az ép egyháztagjaik Biblia-olvasók, mégis legtöbbször érzékenyítést igényel fejben – ahogy egy másik kutatás ezt megállapítja:

„Az egyházakban sok lehetőség rejlik, de mielőtt ez a lehetőség megvalósulhatna, jelentős oktatási és tudatosságnövelési kérdésekkel kell foglalkozni. Ha az egyházak olyan helyekké válnak, ahol a lelki barátság fejlődhet és ápolható, akkor [a kirekesztés kérdéseit] hatékonyan lehet kezelni.”⁴²

A második hipotézisem, miszerint a gyógypedagógiának nem feladata átvenni a fogyatékkal élőkért való missziót, hanem az utóbbi felhasználja az előbbi eszközrendszerét ahhoz, hogy komplementáltan többet, szakszerűbbet adhasson a fogyatékkal élőknek, bizonyos fenntartással, de teljesen igazolódott.

Eszerint abban igazolódott, hogy maguk a vizsgált szabadegyházak interjúalanyai azt tartják progresszívnek, hogy szolgálatát akkor végzi a legjobban, ha azt szakszerűen, a teológiai és a társtudománnyal együtt végzi. A missziós munkában tehát sokat segít, ha annak legalább a vezetője erre képezi magát, vagy hosszabb ideig fogyatékkal élők között dolgozik, amennyiben maga nem sérült. Ezért a fogyatékkal élő emberekért való szolgálat betöltéséhez hozzájárul a szakmai ismeretekben való jártasság is. Ugyanakkor mérlegelni szükséges annak felhasználhatóságát, már csak azért is, mert más világnézetet, értékrendet képvisel, mint a Biblia szemlélete.

Az egyházak missziós stratégiájához mindenképpen célszerű lenne további kutatásokat végezni nemcsak azért, mert az ép szakemberek részéről kevésbé kutatott terület, miközben interdiszciplináris ismereteket is igényel, hanem azért is, mert egyre több fogyatékkal élő ember szólal fel különböző – főként felszabadítási – teológiai reflexiókkal próbálva erősíteni a hangjukat.

Bibliográfia

- ◆ Bánfalvy Csaba: *Gyógypedagógiai szociológia* (Budapest: ELTE-BGGYK, 2012).
- ◆ Carter, Erik et al.: *Community conversations on faith and disability: “Identifying new practices, postures, and partners for congregations”*. *Pastoral Psychology*, 5 (2017), 575–594. o.
- ◆ Eiesland, Nancy L.: *The disabled God: Toward a liberatory theology of disability* (Nashville: Abingdon, 1994).
- ◆ Eurostat (Data Browser Beta): *“Personnes handicapées par sexe, âge et sévérité du handicap”*. (Dernière mise à jour: 18/05/2015.) [Online] Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dsio10/default/table (Letöltés ideje: 2020. 11. 03.)
- ◆ Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5760825/KS-CD-12-001-EN.PDF> (Letöltés ideje: 2021. 03. 16.)
- ◆ Gordosné Szabó Anna: *Bevezetés a gyógypedagógiába* (Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003).
- ◆ Gosbell, Louise: *“The parable of the great banquet (Luke 14:15-24). CBM and the church: churches as*

42. Swinton–Mowat, 250. o.

- places of welcome and belonging for people with disability”. *St Mark's Review*, 2 (2015), 109–122. o.
- ◆ Héra Gábor, Ligeti György: *Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása* (Budapest: Osiris, 2014).
 - ◆ Könczei György, Hernádi Ilona (szerk.): *Az esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? Fogyatékoságtudományi eredmények a „másik oldal” megértéséhez* (Budapest: L'Harmattan, 2016).
 - ◆ Központi Statisztikai Hivatal: 2011. évi népszámlálás – 11. Fogyatékosággal élők. [Online] Forrás: http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/fogyatekossag/11_01_01.xls (Letöltés ideje: 2020. 11. 03.)
 - ◆ Központi Statisztikai Hivatal: *Mikrocenzus 2016 – 8. A fogyatékos és az egészségi ok miatt korlátozott népesség jellemzői* [Digitális kiadás] 8. o. Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_8.pdf; (Letöltés ideje: 2020. 11. 03.)
 - ◆ MacKinlay, Elizabeth (szerk.): *Ageing, disability, and spirituality: Addressing the challenge of disability in later life* (London–Philadelphia: Jessica Kingsley, 2008).
 - ◆ McReynolds, Kathy: “The gospel of Luke: A framework for a theology of disability”. *Christian Education Journal*, 1 (2016).
 - ◆ Morgenthaler, Christoph, Roland Hauri-Bill: “Tapes and tables: mixed methods research on family religion”. *Journal of Empirical Theology*, 1 (2007), 77–99. o.
 - ◆ Neuman, William Lawrence: *Social research methods: qualitative and quantitative approaches* (Boston: Allyn and Bacon, 2003).
 - ◆ Organisation mondiale de la Santé (OMS/WHO): “Handicap et santé” (2020. 12. 01.). [Online] Forrás: <https://www.who.int/fr/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health> (Letöltés ideje: 2021. 03. 16.)
 - ◆ Organisation mondiale de la Santé (OMS/WHO): “Naissances prématurées” (2018. 02. 19.). Forrás: <https://www.who.int/fr/news-room/fact-sheets/detail/preterm-birth> (Letöltés ideje: 2021. 03. 17.)
 - ◆ Osmer, Richard Robert: *Practical theology: An introduction* (Grand Rapids: Eerdmans, 2008).
 - ◆ Pepper, Miriam, Ruth Powell, Kathy Jacka: „Nearly six in ten churchgoer shave an experience of or connection with disability”. Forrás: www.ncls.org.au/news/churchgoers-experience-of-disability (Letöltés ideje: 2021. 01. 17.)
 - ◆ Scott, Matthew Williams (szerk.): *Disability in medieval Christian philosophy and theology* (London – New York: Routledge, 2020).
 - ◆ Solomon, Andrew: *Far from the tree: Parents, children, and the search for identity* (New York: Scribner, 2012).
 - ◆ Stausberg, Michael, Steven Engler (szerk.): *The Routledge handbook of research methods in the study of religion* (London – New York: Routledge, 2014).
 - ◆ Swinton, John, Harriet Mowat: *Practical theology and qualitative research* (London: SCM, 2006).
 - ◆ Szokolovszky Ágnes: *A pszichológiai kutatás módszertana* (Budapest: Osiris, 2020).
 - ◆ Tashakkori, Abbas, Charles Teddlie: *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches* (Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage, 1998).

Abstract

A Mixed Methods survey was carried out to find out, on the one hand, how the respondents in the survey relate to the disabled people in their circles and, on the other hand, what role special education can play in the church's work for disabled people. Against the background of the representative results, it was found, among other things, that on the one hand, the church presence of people with disabilities in some denominations of the Protestant Free Churches in Hungary is at least as high as the overall population of the country, which justifies the need for training for ministry. On the other hand, it also points to the fact that church members exhibit behaviour similar to that of secularised society, and therefore educational and awareness-raising issues need to be addressed in their circles. The period of data collection for this research was significantly affected by the coronavirus pandemic.

Keywords

Church ministry, people with disabilities, special education, free churches, missio Dei



A hutteriek imaházának egyszerű belső tere (a szerző felvétele)

Vasadi Lajos

AZ ANABAPTISTA MOZGALOM MARGÓJÁRA - 1. RÉSZ

I. MENNONITA GYÜLEKEZETEK BEN ÉS HUTTERI TELEPEN

A 16. és 17. századi anabaptisták-ról lényegesen többet lehet magyar nyelven olvasni, mint a 20. és 21. századiakról. Ez motivált az írásra, valamint az, hogy a jelen századból vezessem vissza az anabaptisták történetét a működő ágakon a mozgalom indulásáig: Zürich, 1525-ig. A visszavezetés (alternatív) nézettel kísérletet teszek szétválasztani az anabaptista mozgalmat az egyéb mozgalmaktól, azok vezetőitől, melyekkel összemosták, illetve alapvető kritériumok alapján értelmezve körülhatárolni, hogy kik tekinthetők anabaptistáknak.

1. Mennonita gyülekezetekben

Az elmúlt két évtizedben többször jártam – jártunk a feleségemmel – Kanadában az ott élő gyermekeink meghívására, így kerültem kapcsolatba mennonita gyülekezetekkel, és egy hutteri telepet is meglátogattam. Amikor második alkalommal jártam Kanadában, praktikus ok miatt mentünk el a Jubilee Mennonita Gyülekezetbe Winnipegben (Manitoba) 2003. december első vasárnapján, mivel a lakásunkhoz néhány házra volt az imaházuk. Örömmel vettem ezt a spontán lehetőséget, hogy találkozhatok anabaptistákkal. Közbevetőleg írom, hogy tizenéves koromban hallottam Kirner A. Bertalan előadását

az anabaptistákról, megérintett az, hogy meggyőződésükért vállalták az üldöztetést, mártíromságot is. Később is foglalkoztam az anabaptisták történetével felkérésre: 1999-ben a Déli Missziókerület bibliaiskolája részére készítettem egyháztörténeti jegyzetet.

Azt gondoltam, hogy a mennonita gyülekezetben a 16. századról kapok képet, információt, de nem ez történt. Egy modern imaház előterében, 21. századi öltözetben, barátságosan fogadtak bennünket. Megérintett a szeretetteljes légkör már az első percekben. A továbbiakban is kellemes meglepetések értek: énekléssel kezdődött az istentisztelet, nyolc-tíz fős csapat vezette a gyülekezetet az éneklés-

Mennonita konferencia (A képek a szerző felvételei)



ben zongorakísérettel, optimális hangosítással. A gyülekezet is aktívan énekelt – nem a hangszórók domináltak –, rendelkezésére állt kottás énekeskönyv mindenkinek, lélekemelő volt az éneklésüket hallgatni. Négy-öt énekből állt ez a kezdő blokk, de természetesen még több alkalommal volt éneklés. Az istentisztelet fő része az igehirdetés volt, bibliai idézetekkel alátámasztva, spirituális kisugárzással hatott. Az imádságok is az áhítat légkörét árasztották.

A gyermekek tanítása jelentős része volt az istentiszteletnek, a szemléltetőeszközök nagyon igényesen voltak elkészítve, figyeltek a gyerekek, a felnőtteknek is gondolatébresztő volt a szemléltetés.

Az istentisztelet körülbelül másfél óráig tartott. A befejezése után barátságosan beszélgettek egymással a testvérek, velünk is, jó volt köztük lenni. Az istentiszteleten becslésem szerint 100-120 személy vett részt, minden korosztály képviselve volt.

A jó megtapasztalás hatására elmentünk a Bethel Mennonita Gyülekezetbe is. Ez egy nagyobb gyülekezet, 500 fő körüli tagsággal. Csoportos foglalkozás volt, amikor megérkeztünk – ebbe nem kapcsolódtunk be.

Az ezredforduló körül épült a tágas, modern imaházuk és a hozzá tartozó egyéb helyiségek: bibliaköri terem, étterem, nagymé-

tű tornaterem, szolgálati lakások, nagy parkoló. Az épületek is bizonyágtételek voltak számunkra, mivel hitből fakadó adakozásukból épültek. Nem részletezem tovább a látottakat, alapvetően azt szeretném hangsúlyossá tenni, hogy a 16. században indult anabaptista mozgalom ma is működik. A mennoniták a keresztyénységben belül nem képviselnek kiemelkedően nagy létszámot, de nem is jelentéktelen a számuk, evangéliumi bizonyágtételük, ami elsősorban a gyakorlatban valósul meg, de verbálisan is készek „számot adni mindenkinek, aki számonkéri” (1Pt 3,15) tőlük a bennük levő reménységet.

Winnipegben 2003-ban több mint harminc mennonita gyülekezet működött, öt egyetem van a városban, egy a mennonitáké. (Zárójelben jegyzem meg, hogy lányunk és férje Winnipegben baptista gyülekezetbe jártak, természetesen oda is elmentünk, a fentiekhez hasonló, jó megtapasztalásunk volt.)

Albertában folytatódott a kapcsolatunk a mennonitákkal, mert gyermekeink átköltöztek ebbe a tartományba. Albertában a lakásukhoz nem túl messze levő Bluesky Mennonita Gyülekezetbe csatlakoztak és néhány évig ide jártak. Ebben a gyülekezetben többször voltam. 2012-ben két hónapig – vasárnaponként – részt vettem az istentiszteletükön.

A régióban élő mennoniták egy szabadtéri konferenciáján is voltam, ami egy komfortos szabadidőparkban volt több száz résztvevővel. A program változatos volt: éneklés, igehirdetés, közös ebéd, szabadidős foglalkozás, játéklehetőség a gyerekeknek, fiataloknak. Erre a konferenciára nagyobb körből érkeztek testvérek. Tanításukból és gyakorlati kegyességükből több mindent láttam, tapasztaltam. Nyilvánvaló volt a szelíd és alázatos magatartásuk, amiből lelki nyugalom következett (vö. Mt 11,29). Nem volt tapasztalható dicsekvés, tudálékosság, hanem az Úr dicsőítése, szolgálata és egymás megbecsülése, különbség tartása volt jellemző. A félreértés elkerülése miatt hangsúlyozom: nem gondolom, hogy tökéletesek, de még a 21. században is tapasztalható az induló elv: „testvérek” bibliai értelemben. Hagyományaikból a biblikus tanítást követik, de a mai kor evangéliumi gyülekezeteinek biblikus jellemzői szerint élik meg hitüket.

Természetesen érdeklődtem gyermekeinktől is a mennoniták tanításáról, gyülekezeti gyakorlatáról és több mindenről. Két területet említek meg. Az egyik a tanításuk, amelyben van egy közös vonás: Jézus Krisztust megváltójuknak hiszik, a hitvalló keresztséget gyakorolják, az erőszakmentességet képviselik; a másik a gyülekezet örendelkezése, ami azt eredményezi,

„Az ott tanító tanár elmondta, hogy jó a hutteriek iskolájában tanítani, a gyerekek tisztelettudóak, szorgalmasak, a szülők együttműködők a tanárokkal.”

hogy kegyességi gyakorlatukban különbözök a gyülekezeteik. Ez nem jelenti azt, hogy vitában vagy harcban lennének egymással, elfogadják egymást szeretetben, ha különböző módon gondolkodnak is a részletkérdésekben, és sajátosan élnek meg gyülekezeti életüket. Vannak gyülekezetek, melyek a hagyományokat jobban gyakorolják, fontosnak tartják, ez megnyilvánul tanításukban, öltözködésükben. Mások meg kevésbé hagyományörzők, és vannak kifejezetten modernnek is.

Kétféle módon határozzák meg, hogy ki mennonita: az egyik, aki mennonita családból származik és követi elődei hitvallását, kegyességi gyakorlatát. Igyekszenek visszavezetni származásukat a kezdeti időkhöz. A másik meghatározás: aki megtért módon él, aktív kapcsolatot tart a gyülekezettel, a kegyelmi ajándéka szerint szolgálatot vállal. Az sem feltétel a gyülekezeti szolgálat végzésében, hogy milyen egyházban keresztkedett meg. A nem mennonita családból származóktól a megtérést és az erőszakmentességet várják el alapvetően. A kétféle meghatározás miatt maga dönti el minden gyülekezet, hogy kit tart mennonitának. Észak-Amerikában, Ázsiában és Afrikában szerényen, de növekszik a mennoniták létszáma, jelentős evangéliumi mozgalom a 21. században.

2. Hutteri telepen

Meglátogattunk Albertában egy hutteri telepet is egy ott tanító tanár – aki egyébként a vejem – közreműködésével. Előre egyeztetett időben érkezünk 2012-ben egy augusztusi vásárnap délután. Az egyik vezető testvér fogadott ba-

rátárgosan, szeretettel. Behívott bennünket a lakásukba – egy úgynevezett amerikai konyhás napaliba –, megkínált süteménnyel, teával. Megemlítette, hogy ezt a felesége készítette, nem a közös konyhából való. Beszélgettünk a lelki és mindennapi dolgokról. Megkérdezte, hogy meg akarom-e nézni a lakásukat. Természetesen igennel válaszoltam. Megmutatott minden helyiséget. Ez egy jó meglepetés volt számomra, erre nem számítottam. Optimális méretű helyiségek voltak, nem hivalkodóan, de igényesen, praktikusan berendezve. Van egy kézműves szoba is, a lakáshoz illően, igényesen berendezett helyiség.

A meglátogatott telep újnak számított, néhány évvel korábban hozták létre. A lakást, amelyben voltunk, 180 nm alapterületűnek becsültem. Hasonló méretű volt a többi ház is. A lakás komfortszintje, berendezése a kor színvonalának megfelelő volt, tágas helyiségeket láttam. Két sor ház volt a telepen rendezett környezetben. Akkor még nem minden ház volt lakott, mivel néhány évvel korábban költöztek erre az új helyre.

Elmondták, hogy általában, ha 150–200 fő körüli egy telep lakossága, akkor egy új telephelyet vásárolnak. Ez egy jelentős méretű külterületi ingatlan, ahol megkezdik a gazdálkodást és az építkezést, és amikor alkalmas a beköltözésre a telep, akkor az építő közösség egy része átköltözik.

A telepen van egy kápolna, 200 körüli férőhelyes, fehérre festett falakkal. Berendezése: szószék, padok és egy billentyűs hangszer. Iskolaépület is van, a mai kor igényei szerinti, a tantermek mellett meg-

található benne minden kiszolgáló helyiség és eszköz. Kanadában az állam finanszírozza a hutteri telepen levő iskolában tanító tanárokat is. A hutteriek megegyeztek az állammal, hogy kilencosztályos iskolák is lehetnek azokon a telepeken, ahol ezt kérik. (Kanadában egyébként tizenkét osztályos iskolarendszer van.) Az ott tanító tanár elmondta, hogy jó a hutteriek iskolájában tanítani, a gyerekek tisztelettudóak, szorgalmasak, a szülők együttműködők a tanárokkal. Hátránya a szóban forgó telepnek, hogy húsz kilométerre van a szilárd burkolatú főúttól, egy zúzott kővel ellátott, tömörített (makadám) út vezet a telepig, amit az állam karbantart, nyáron portalanítanak locsolással, de télen a havat nem ezen az úton kezdik eltakarítani, ezért a közlekedés nem problémamentes. A tervezett időre megérkezni vagy hazaérkezni nem mindig lehetséges. A telepen a tanároknak biztosítanak szálláshelyet, ha az útviszonyok miatt nem tudnak közlekedni vagy nem akarnak mindennap hazautazni.

A többi épületet is megmutatták. A közös ebédlő, a konyha modern, kitűnő minőségűek a főző- és sütőkészülékek, edények. A raktárak is korszerű épületek praktikus berendezéssel. Ipari tevékenységet is folytatnak: jó minőségű munkaruhákat, bútorokat készítenek, lakatosmunkát is végeznek.

A fő bevételi forrásuk a mezőgazdasági tevékenységből származik, a kor színvonalán gazdálkodnak. A mezőgazdasági gépeik nagy teljesítményűek, korszerűek. Az alapvető élelmiszereket megtermelik, szinte önellátóak, természetesen bizonyos élelmiszereket, fűszereket vásá-

A képek a szerző felvételei



Bejárat



Élelmiszerraktár



Gazdasági udvar



Kézműves szoba



Konyha, ebédlő



Lakóház

rolnak. Néhány személyautó – te-
repjáró – van a telepen, ezeket az a
személy használja, akinek a városba
kell mennie valami miatt.

A hutteriekkel a személyes talál-
kozás különleges élményt jelentett
nekem! Egy működő telepen az
életkörülményeiket láttam és hal-
lottam hitéletükről. A jó tapasztalat
mellett láttam, hallottam,
hogyan vannak gondjaik is. A hutteri
családokban sem tér meg minden
gyermek. Tizennyolc éves kor után
azok, akik nem akarnak a telepen
élni, elköltözhetnek. Egy részük
el is megy, a másik ott marad, de
akik nem hitben élnek és a telepen
maradnak, gondot is jelenthetnek.
Később is, akik el akarják hagyni a
hutteri közösséget, megtehetik, de
a közös vagyon nem kerül felosz-
tásra. Több szempontot figyelem-
be véve egy bizonyos pénzüsszeget
kapnak a távozók.

A hutteri telep és a hozzá tarto-
zó földterület egyházi tulajdonnak
számít, ezért nem kell adózniuk.
Az adómentesség minden egyházi
ingatlanra jár, de világi környeze-

tük mégis irigykedik az adóked-
vezmény miatt. Jellemző volt egész
történelmük alatt, hogy a hutteri
telepekre ellenségesen, irigykedve
tekintettek.

A hutteriek létszáma kis mér-
tékben, de folyamatosan növekszik
Kanadában meg szerte a világon is.
Evangelizáló tevékenységet nem vé-
geznek a telepen kívül, elsősorban a
gyermekük azok, akik megtérnek,
követik a hutteri tanítást, életfor-
mát, de kis százalékban kívülállók
is csatlakoznak hozzájuk.

A személyes találkozásokon kívül is
tájékoztattam a hutteri közösséggel
kapcsolatban, ami megerősítette,
amit láttam. Hívó emberek, a ha-
gyományait megőrzik jelentős
részben, de a mai világ technológi-
áját is igénybe veszik, elsősorban a
gépeket, a telefont, de használják
az egyéb modern eszközöket is mér-
téktelenül.

Egészen más részt venni egy gyü-
lekezet istentiszteletén, mint csak
olvasni róla vagy online megnézni.
A mennonitákkal és hutteriekkel a
személyes találkozás alkalmával a

valóságot láttam, ebből eredően a
korábban hallottakat, olvasottakat
jobban értem; tanításuk, gyakor-
latuk alapvetően nem változott, a
feudális társadalmi forma, a tech-
nológia változott. Az állam Kanadá-
ban egyenlő elbírálásban részesíti
a mennonitákat és a hutterieket a
többi egyházzal, a népegyházaknak
pedig nincs kiváltságuk velük szem-
ben, mint Európában a feudális tár-
sadalomban volt, illetve még bizonyos
mértékig van. A mennoniták
és a hutteriek történelmük során
Kanadában élnek leghosszabb ideig
törvényesen elismert körülmények
közt, saját tulajdonú földeken
gazdálkodhatnak.

Természetesen minden menno-
nita gyülekezet és hutteri telep
más, de alapvetően mégis egy töröl-
fakad. Azt gondolom, hogy azért lel-
ket megérintő – dinamikus – velük a
találkozás, mert hitvalló elődeink,
ha szervezeten nem is követjük a
hutterieket, de Krisztusban „testvé-
rek” vagyunk.

Folytatjuk.

Boncz Zoltán

DEBRA BRIDWELL: GYERMEKRE VÁRVA - KÖNYVAJÁNLÓ



Harmat, 2016, 296 oldal

Az ember gyermeke egy P. D. James által írt könyv, amelyből készült egy Oscar-díjra jelölt 2006-os film is - ez utóbbi vált inkább ismertté. Az alapgondolat szerint az emberiséget egy olyan betegség támadta meg, hogy nem fogannak gyermekek, ami komoly fenyegetést jelent a társadalom számára. A nemzetek összeomlanak, katasztrófa felé tart emiatt az egész világ.

Az egész világ problémája

Elsőre talán nem tűnik olyan valósnak ez a megközelítés, de egy kicsit tájékozódva a témában hamar rájöhethetünk, hogy valójában - ha nem is ilyen gyors ütemben, de - erre tart a jelen társadalmunk. Egyre gyakoribb probléma a meddőség, különösen a jóléti társadalmakban, de másutt is. Debra Bridwell könyve is ezt a problémát veszi alapul egy más megközelítésben. Ezt az olvasmányt szeretném most bemutatni egy kicsit más szemszögből, aminek során a saját tapasztalataimat is belefoglalom, mivel minket is érintő problémáról van szó.

Amikor a meddőség mint téma előkerül, különféle megközelítésekkel lehet találkozni. Számomra a legpontosabb megközelítés, amikor egy megbénult végtaghoz hasonlítjuk azt. Jelen van egy szerv, de nem látja el a feladatát. De míg egy lebénult kart látunk, ez a betegség szemmel elsőre láthatatlan.

A kezdetben még...

Amikor egy pár összeházasodik, nem azzal a megközelítéssel lépnek a kapcsolatba, hogy ezen a kérdésen gondolkozzanak. Mi sem így léptünk a kapcsolatba, ahogy a könyv írója sem, és ezer meg ezer más pár sem. Csakhogy egy idő után, amikor a pár már tudatosan elkezd mindent úgy tervezni, hogy végre érkezhessen a várva várt baba, de ez mégsem történik meg, felvetődik a kérdés: mi van, ha valamelyikünk meddő? Először senki nem akar erre gondolni. Aztán eltelik egy hónap, majd még egy, még teljesen normális, hogy nincs gyerek. Majd eltelik egy év, aztán még egy. Végül elszánja magát a pár, hogy elmegy orvoshoz vizsgálatra. A könyv pontosan leírja, hogyan jut el valaki erre a lépésre, emellett pedig szakszerűen taglalja a különféle problémákat, megközelítéseket, lehetőségeket.

A mai magyar társadalomban 40%-ban a nőknél, 40%-ban a férfiaknál és 20%-ban mindkét félnél problémák vannak. Ez lehet kisebb, nagyobb, orvosolható

„Sajnos az is benne van mindebben, hogy eljutunk a szomorúsáig és akár a depresszióig, amikor a sírás szinte bárhol rátörhet az emberre.”

vagy nem áthidalható egyaránt. Némely esetben elég a gyógyszeres kezelés, a vitaminok, az életmódváltás, máskor műtéttel lehet segíteni, és van, hogy egyik sem jelent valós megoldást.

Ilyenkor indul a különféle megoldási módok keresése, hogy mit lehet tenni a következőkben. A könyv írója nemcsak egy történetet mesél el, hanem közben rengeteg pontos leírást is ad a különféle problémákról, megközelítésekről, kezelési lehetőségekről. Emellett remekül összegzi azokat az érzéseket, amelyekkel valószínűleg magának is szembe kellett néznie az egész folyamat során. Kezdve azzal, hogy el kellett gyászolnia a gyermekvállalás lehetőségét. Benne volt ebben a sokk és tagadás, hogy ez valami tévedés lehet csak. Az okkeresés, hogy miért is történik mindez. A frusztráció és harag, mert ez így nem igazság. Pontos a meglátás, hogy rombolni is tud a harag, akár fizikálisan, akár kapcsolatok szintjén. Benne van aztán az önértékelés sérülése: a gondolat, hogy csak csökkent értékű vagyok. Ott lapul továbbá az érzékenység és visszahúzódás. Az a gondolat, hogy nem akarok emberek közé menni. Sajnos az is benne van mindebben, hogy eljutunk a szomorúsáig és akár a depresszióig, amikor a sírás szinte bárhol rátörhet az emberre.



De lassacskán helyreáll az egyensúly, megtörténik a szembenézés. A sok kérdés, ami jogosan feljön ilyenkor, lassan megválaszolásra kerül bennünk. A kérdések, mint például: Hol van Isten ilyenkor? Miért engedi meg? Nem látja, mennyire fáj? Így büntet valamiért? Gyenge a hitem? Olyan szörnyű vagyok? Aztán eljuthatunk odáig, hogy akár őszintén azt is kimondjuk: Haragszom rád, Uram. Szeretsz még? Lesz még valaha gyerekem? Ha igen, mikor? Aztán a kérdések során, a folyamat közepette elkezd átalakulni az istenkép, a vele való kapcsolat. Jobb esetben közelebb kerülsz Istenhez, rosszabb esetben sérül a kapcsolat.

Személyes példák

Rengeteg személyes példa található a könyvben. Olyan tapasztalatok, amelyek élővé teszik az egészet. Néha olyanok is, amelyeket magunk is átéltünk, és bizonyos ponton fájó sebeket idéztek fel, máskor olyan pontot, amin már csak somolygunk egyet keserűen. Néha olyan tudatlanságból fakadó ostobaság jön elő, mint amikor a pap megjegyezte: gyengébb lélek van a babánkban, mint a természetes úton fogant gyerekekben, mivel mesterséges megtermékenyítés segítségével fogant, talán nem is értve, milyen mélyen mártja a kést annak a szülőnek a szívébe, aki hosszú évek és rengeteg testi és lelki fájdalomon keresztül jutott el oda, hogy végre a karjában foghatja azt a kis életet, aki mások számára természetesen érkezett.

Vagy épp olyan példa jön elő, amit az író átélt, hogy a gyülekezet anyák napja ünnepséget tartott, és a közös étkezés során valaki kitalálta, hogy azzal is mutassuk ki elismerésünket az anyák felé, hogy ők szedhetnek először az ételből. Majd amikor az író édesanyja invitálja őt, hogy csatlakozzon hozzá, kicsit támogatva őt ebben a helyzetben, hogy még nem lehetett baba, pedig már rengeteg próbálkozón van túl, a túl lelkes segítő a szabályokhoz ragaszkodva azt mondja: Nem, te nem, csak az anyukák.

Persze van, hogy nem kell sok, csak pár tapintatlan kérdés. Amikor már minden párnak van gyermeke, akik akár évekkal később házasodtak össze, mint az adott meddő pár, akkor olyan kérdésekkel bombázzák őket, hogy nálatok mikor lesz már baba?, ti nem akartok gyereket?, és hasonlók. Épp azoktól kérdezve, akik ezen órlódnak, Isten előtt zokogva...

„Rengeteg a hasznos tanács a pároknak is. Nőknek, hogy mire készüljenek fel, férfiaknak, hogy miket kell elszenvedniük a párjuknak, és hogy mellettük tudjanak állni.”

Tanácsok

De nem áll meg a panasznál az író, és számomra ez teszi igazán értékesé. Nem csupán azt írja le, hogy mi az, amit átélnek azok, akik ilyen cipőben járnak – pedig önmagában ez is roppant hasznos tud lenni –, hanem rengeteg tanáccsal, ötlettel, javaslattal is felvértezi a könyvet.

Ötletet ad a lelkészeknek, vezetőknek arra nézve, hogy vegyék be a jegyesoktatáskor a témák közé azt is, hogy mi történik akkor, ha nem lehet gyerek. Felveti, hogy beszéljék át, mit tehet a lelkész, illetve a vezetőség annak érdekében, hogy erre az egyre növekvő területre odafigyeljenek, sőt, javaslatokat is ad a vezetőknek. A gyülekezetek a családcentrikussággal simán meg tudják bántani az ezzel a területtel küzdők érzéseit akaratlanul is (teszem hozzá, az egyedülállókét is) úgy, hogy akár csak azt mondják, túl érzékenyek azok, akik épp szenvednek.

Ötletet ad és jó tanácsokkal látja el a kintről figyelőket is, hogyan fejezhetik ki megfelelően a támogatásukat – és hogyan ne legyenek elefántok a porcelánboltban.

Rengeteg a hasznos tanács a pároknak is. Nőknek, hogy mire készüljenek fel, férfiaknak, hogy miket kell elszenvedniük a párjuknak, és hogy mellettük tudjanak állni. Nem kezdem el leírni, mennyi terhet jelentett ez a feleségemnek is, amikor mindenféle vizsgálatra kellett mennie, és mindenhol, mindenhol matattak benne, majd pedig olyan módon borította fel szervezete hormonháztartását a rengeteg injekció, hogy már nem tudtam, hogyan sajnáljam és hogyan segíthetem őt, miközben persze rám is komoly hatással volt mindez.

Aztán ott van még a sok-sok tanács, hogy mit tehet a férj a feleségéért (javaslatok férjeknek), és hogy mit tehet a feleség a férjéért (javaslatok feleségeknek). Segít abban, hogyan lehet megőrizni az intimitást, hogy ezt is megbeszélje a pár. A gyermek elvesztése a pocakban egy külön nehézség. Számunkra ez a pillanat épp karácsonyra esett, ami különös nehézséget adott ahhoz, hogy épp e napon szolgáljak a gyülekezetben. Amikor pedig pár perccel a prédikáció kezdete előtt épp azt énekeltük, hogy „te adsz és elveszel, a szívem így felel, hogy: Áldom szent neved”, az egy igazi hitpróba volt számomra az ünnep folyamán.

De az olyan témákban is a tanácsok és információk tárházával lehet találkozni, mint például az örökbe-



fogadás vagy a másodlagos meddőség. De felhossa azt a lehetőséget is az író, hogy meg lehet maradni kétfős családnak is. Ismerek ilyen párt, az sem könnyű élethelyzet, rengeteg dolgot kell tisztázniuk. Számukra is jelen lesz a gyász, a „hajsza” lezárása, vagy épp teljes önmegadás, esetleg feladás.

További fontos területekre is felhívja az író a figyelmet. Kifejezetten hasznos gondolat a naplóírás, végigvezetve a folyamatot, hogy legyen mihez visszanyúlni, ha kérdések merülnek fel, de maga az érzések kiírása is sokat segít. Talán még hasznosabb a „személyes utad” rész, ahol nem az univerzális válaszok, hanem az egyéni meglátások, megértések, a személyes Isten általi vezetés jelenik meg. Fel kell tenni azt a kérdést is, hogy mi motivál a gyerekvállalásban: növekedés, öröm, adni akarás, összetartozás, vagy a meglátás, hogy így helyes. Ez mindenkinek olyan kérdés, amit fontos feltenni és tisztázni egyénenként és párként is.

Teológiai aspektus

Milyen hitbéli és etikai kérdések merülnek fel? Érdekes ezt is átbeszélni másokkal. Saját magunk számára is tisztázást igénylő kérdések voltak ezek, amivel sok időt töltöttünk el az egész folyamat során. Mert sok

„Ugyanakkor szól ez azoknak is, akik a gyülekezetek vezetői, akik szeretnének odafigyelni a testvéreikre.”



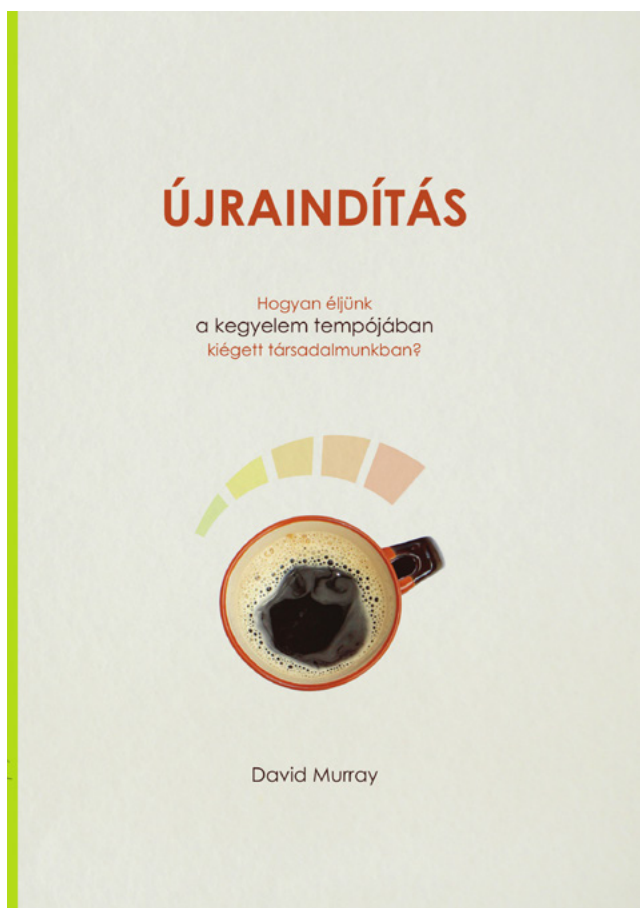
olyan kérdés feljön, amire zsigerből csak egy fekete vagy fehér választ adunk, és ezzel letudottnak véljük a kérdést. Például: A lefagyasztott megtermékenyített petesejt életnek számít vagy sem? Bár mi arra a válaszra jutottunk, hogy igen, de ha valaki azt mondja mérlegelés után, hogy nem, azt is meg tudnám indokolni az Ige alapján is. Ennél talán még keményebb kérdés például a méhen belüli embriószám-csökkentés, vagy más néven terhességredukció. Ez már egyértelműbb, igaz? Vagy mégsem? Lehet azt mondani, hogy ez gyilkosság. Ugyanakkor a több babának könnyen lehet, hogy drasztikusan lecsökken a túlélési esélye. Ha például azt mondják, hogy 5–10% esély van arra, hogy mindhárom gyermek túlélje a terhességet, de redukcióval 80–90%-ra nő az esélye az egy magzat túlélésének, akkor megöltünk két gyermeket, vagy megmentettünk egyet? Melyik a felelős döntés, hogyan tekint erre Isten? Hol a határa az orvostudománynak, és hol a hitnek? Egymás ellen feszülnek ezek, vagy egymás komplementerei? Szabad elmenni az inszeminációig? Na és az IVF folyamatáig? Belefér a donor kérdése? Nemcsak teológiai, de akár a család jövőjének szempontjából is vizsgálva. Durva, fájdalmas kérdések, amelyeket lehet érzéketlenül nagyon gyorsan lereagálni, de amikor komolyan kezdjük vizsgálni, nagyon árnyalttá válik a kép.

Egy gondolatot a teológiai megközelítéshez hadd idézzek a könyvből, ami jól összefoglalja az író megközelítését, és amit véleményem szerint mindenkinek szükséges mérlegelnie, aki ilyen megközelítésben tanácsolni kívánja azokat, akik a meddőséggel szembesülve keresik meg őket: „Hiszek abban, hogy Isten azért tárt elénk a Bibliában alapelveket és értékeket, mert segítségükkel vezetni szeretne bennünket. Amikor olyasmivel kapcsolatban keresünk útba igazítást, amiről nincs egyértelmű kijelentés az Igében, lehetőségünk van szabadon dönteni – de azoknak az alapelveknek a szellemében, amelyeket már lefektetett.”

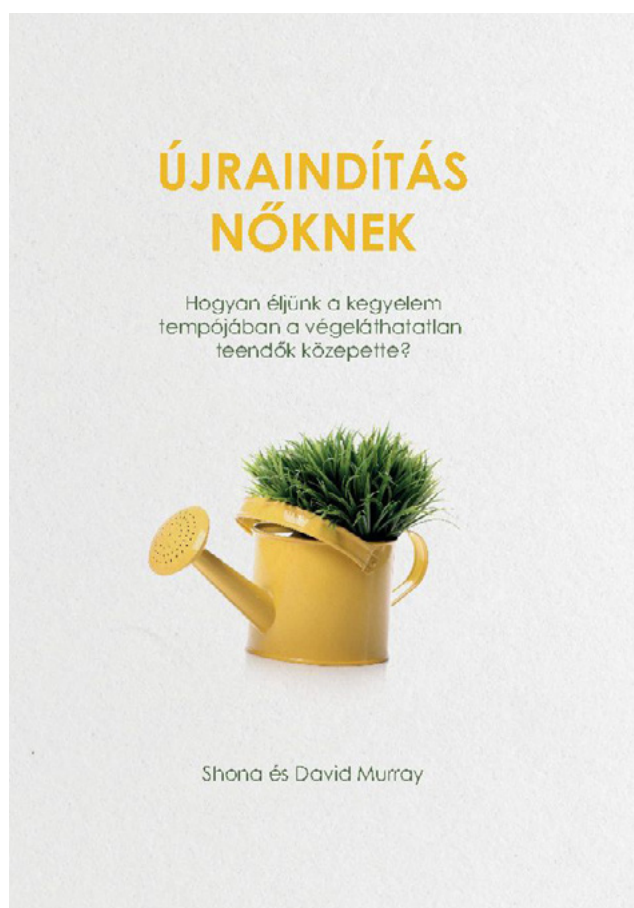
Kinek jó ez a könyv?

Nos, ha azt vizsgáljuk, hogy kihez szól az író, akkor egyfelől nyilvánvaló, hogy azon párokhoz, akik a meddőséggel szembesülnek. De ugyanilyen hasznos lesz a családtagjaiknak, rokonaiknak, hogy lássák, értsék, mi zajlik épp a háttérben, és milyen mélységekkel kell szembenéznünk a szeretteiknek. Ugyanakkor szól ez azoknak is, akik a gyülekezetek vezetői, akik szeretnének odafigyelni a testvéreikre. Érzékenyítően hat azokra is, akiket távolról sem érint a probléma, hogy ne trappoljanak bele azok érzéseibe, életébe, akiket érint a téma.

Mi személyesen könnyebb helyzetben voltunk, mert egy csodás gyülekezet volt mellettünk, támogató volt a családjunk, mindenben mellettünk álltak, és bár sok év és sok gyász, fájdalom övezte az utunkat, de a nehézségek megélése után két csodálatos gyermeket fogadhattunk örökbe. Remélem, hogy ilyen és hasonló könyvek segítségére lehetnek másoknak, hogy ne kelljen mindent maguknak kikutatniuk és felfedezniük, hanem könnyebbé válhat számukra a folyamat a jövőben akár azért, mert ők, akár azért, mert a körülöttük élők olvasták és megismerték azt, mivel jár ez az egész szituáció. Mert a meddőség is egy betegség, mint például a hályog, ahogy a könyv is használja ezt a képet. Nem öl meg, de fokozatosan hatással van az életére azoknak, akik ettől szenvednek. Istennel van lehetőség ebből adott esetben meggyógyulni, ha ez az ő akarata, adott esetben megállni és megtapasztalni a vigasztalását. Legyen ez a könyv a megértés eszköze minél többek életében!



Presbiteriánus Kiadó, 2020, 174 oldal



Presbiteriánus Kiadó, 2021, 178 oldal

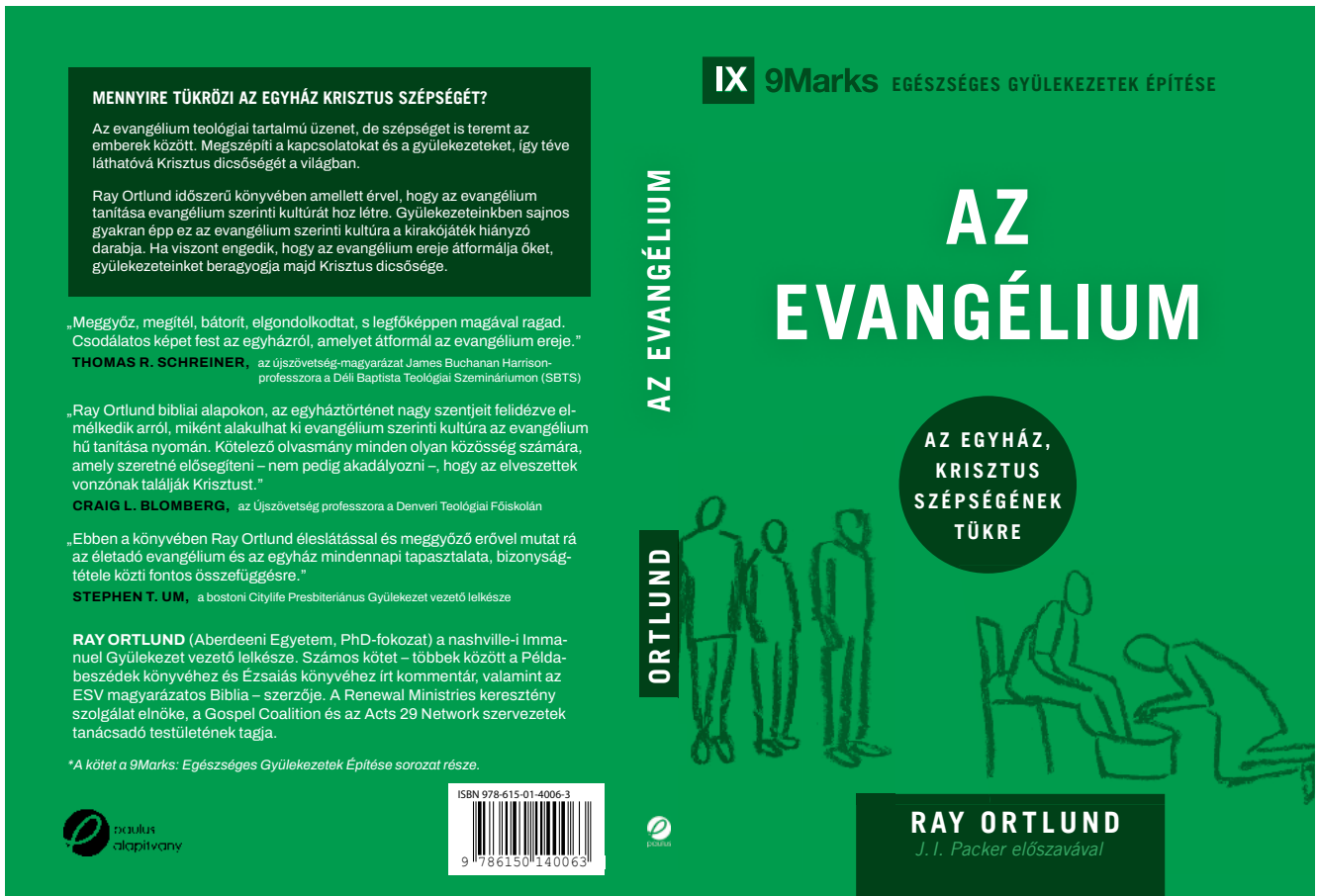
ÚJRAINDÍTÁS

Ez a dupla - férfiaknak és külön nőknek szóló - lelki irodalom egymással összefüggő két könyv. Fontos kérdésekre tapint rá, amikkel mi keresztyének is szembe-sülünk, akár nap, mint nap. *Hogyan élünk a kegyelem tempójában, kiégett társadalmunkban?* Illetve *hogyan élünk a hasonló módon a végelethatalatlan teendők közepette?* Ez utóbbi különösen is aktuális kérdés egy kismama, háziasszony, dolgozó nő és egyben anyuka esetében. Ha azt érezzük, összecsaptak a hullámok a fejünk fölött, ez a könyv nekünk való! Sok nő mindaddig észre sem veszi, hogy tarthatatlan tempóban fut, amíg a teste, lelke vagy érzelmei nem bánják. A Murray házaspár közösen jegyzett könyvében sokéves lelkigondozói tapasztalatából, valamint a kiegészéssel kapcsolatos személyes átéléseiből merítve segít lel-assítani „a kegyelem tempójára”, hogy elkerülhessük a kiegészéscsapdáját, fenntartható szokásokat alakíthassunk ki, és részünk lehessen abban a testi-lelki felfrissülésben, amit Isten nekünk szánt.

„Hogy juthattam idáig?” Számptalan keresztyén férfi pedig ezt a kérdést teszi fel sajnos már a kiegészés szélén vagy az összeomlás kellős közepén állva, kimerülve,

lehangoltan, szorongva, feszülten és kedvét veszítve. Többségében jó és hasznos dolgokkal töltjük a minden- napjainkat, de fenntarthatatlan tempót diktálunk ma- guknak; hiányzik az életünkől a rendszeres pihenés, a változásokhoz való alkalmazkodás és ráhangolódás. Jó hír azonban, hogy Isten kegyelmének hála van lehe- tőség életünk „újraindítására”, mégpedig az eddiginél tarthatóbb tempóban! David Murray részint a szemé- lyes, részint a kiegészéssel küzdő férfiak lelkigondozása során szerzett tapasztalataiból merítve reményt kínál a megfáradt férfiaknak, segít a kiegészéscsapdájának fel- ismerésében és gyakorlati stratégiákkal szolgál olyan életmódbeli változások megvalósításához, amelyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy „a kegyelem tempójá- ban” élve, örömeiket mindvégig megőrizve érthessünk célba. Az Újraindítás-t mindkét nem keresztyén tagjai számára jó szívvel ajánljuk!

<https://www.presbiterianus.hu/shona-es-david-murray-ujrainditas-noknek>



MENNYIRE TÜKRÖZI AZ EGYHÁZ KRISZTUS SZÉPSÉGÉT?

Az evangélium teológiai tartalmú üzenet, de szépséget is teremt az emberek között. Megszéplíti a kapcsolatokat és a gyülekezeteket, így téve láthatóvá Krisztus dicsőségét a világban.

Ray Ortlund időszerű könyvében amellett érvel, hogy az evangélium tanítása evangélium szerinti kultúrát hoz létre. Gyülekezeteinkben sajnos gyakran épp ez az evangélium szerinti kultúra a kirakójáték hiányzó darabja. Ha viszont engedjük, hogy az evangélium ereje átformálja őket, gyülekezeteinket beragyogja majd Krisztus dicsősége.

„Meggyőző, megítél, bátorít, elgondolkodtat, s legfőképpen magával ragad. Csodálatos képet fest az egyházzól, amelyet átfomál az evangélium ereje.”

THOMAS R. SCHREINER, az Újszövetség-magyarizát James Buchanan Harrison-professzora a Déli Baptista Teológiai Szemináriumon (SBTS)

„Ray Ortlund bibliai alapokon, az egyháztörténet nagy szentjeit felidézve elmélkedik arról, miként alakulhat ki evangélium szerinti kultúra az evangélium hű tanítása nyomán. Kötelező olvasmány minden olyan közösség számára, amely szeretné elősegíteni – nem pedig akadályozni –, hogy az elveszettek vonzónak találják Krisztust.”

CRAIG L. BLOMBERG, az Újszövetség professzora a Denveri Teológiai Főiskolán

„Ebben a könyvében Ray Ortlund élelétáttal és meggyőző erővel mutat rá az életadó evangélium és az egyház mindennapi tapasztalata, bizonyosságtétele közti fontos összefüggésre.”

STEPHEN T. UM, a bostoni CityLife Presbiterianus Gyülekezet vezető lelkésze

RAY ORTLUND (Aberdeeni Egyetem, PhD-fokozat) a nashville-i Immanuel Gyülekezet vezető lelkésze. Számos kötet – többek között a Példabeszédek könyvéhez és Ézsaiás könyvéhez írt kommentár, valamint az ESV magyarizatos Biblia – szerzője. A Renewal Ministries keresztyén szolgálat elnöke, a Gospel Coalition és az Acts 29 Network szervezetek tanácsadó testületének tagja.

*A kötet a 9Marks: Egészséges Gyülekezetek Építése sorozat része.



RAY ORTLUND
J. I. Packer előszavával

AZ EVANGÉLIUM

Paulus Alapítvány, 2022, 144 oldal

Az egyház Krisztus szépségének tükre

A Milyen az egészséges gyülekezet? című bevezető könyve után örömmel adja közre a Paulus Alapítvány a legújabb kiadványát, Ray Ortlund: Az evangélium címmel, mely a Mark Dever-féle egészséges gyülekezetek építése sorozat első, magyarul megjelent kötete. Azt a kérdést, hogy milyen az egészséges gyülekezet, valószínűleg minden kor minden kultúrájában feltették maguknak a Krisztust követő evangéliumi keresztyének. Vajon melyek azok a bibliai szempontok, amelyek alapján diagnózist állíthatunk fel egy helyi gyülekezet egészségével kapcsolatban? Mark Dever a Milyen az egészséges gyülekezet? című könyvében három elengedhetetlen és további hat nagyon fontos jellemzőre hívta fel nem csak a lekipásztorok, a gyülekezetvezetők és a gyülekezetplántálók, hanem minden hívő, minden gyülekezeti tag figyelmét is.

„E három elengedhetetlen jellemző egyike a Biblia szerinti evangélium. Ray Ortlund jelen munkája ezt a kulcsfontosságú összetevőt mutatja be. Megtudhatjuk belőle, hogy az evangélium tanítása és az evangélium szerinti kultúra egészséges esetben kéz a kézben járnak. Az előbbi létrehozza az Egyházban az utóbbit.

Az örömhír nem tapasztalható valóságosan, annak gyakorlati hatása nélkül.”

– írja Tóth Krisztián, a könyv teológiai szaklektora és kiadói munkatársa, majd így folytatja:

„Ortlund magyar nyelven megjelent írását reményeink szerint további sorozatrészek követnek a közeljövőben, melyek egyenként részletezik Dever bevezető kötetében bemutatott kilenc jellemzőt, sőt továbbiakkal egészítik ki azokat.”

A 9Marks könyvek családja a magyar evangéliumi közösség egésze számára is építő, sőt, hiánypótló forrás lehet. Ezért adja most közre ismét széles körben a kiadó az evangéliumról szóló munkát, azt remélve, hogy felekezetektől függetlenül áldás lesz, Biblia szerint működő, egészséges gyülekezetek kialakításában, építésében, megújításában. Ne feledjük, az örömhír nem csak a keresztyénség 1.0 tanítása, amit ki lehet pipálni, amin túl lehet lépni, hanem hívő életünk egésze folyamán a legfőbb örömünk, védelmünk és vigasztalásunk forrása. Valójában ez minden, amink van. Élünk belőle naponta!

<https://www.paulus.hu/alapitvany/konyvkiadas>